

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

IVRIS NATVRALIS

PARS POSTERIOR

COMPLECTENS

IVS FAMILIAE

IVS PVBLICVM

ET

IVS GENTIVM

IN VSVM AVDITORVM

AVCTORE

GOTTFR. ACHENWALL

CONSIL. REG. AVL. IVRIS NAT. ET GENT.
ATQVE POLITIC. IN ACAD. GEORGIA,
AVGVSTA PROF. PVBL. ORDIN.]

EDITIO OCTAVA EMENDATIO

GOETTINGAE

SVMTIBVS VICTORINI BOSSIEGELII
MDCCLXXXI.

CONSPECTVS

PARTIS POSTERIORIS IVRIS NATVRALIS.

LIBER II.

Ius Sociale Vniuersale

speciatim

Ius Societatum Domesticarum Vniuersale

Haec tractatio ad ciuitatem cognoscendam
viam sternit: eaque de causa considerat tum
Ius Sociale in genere, tum eas societates
ex quarum coniunctione promanat ciuitas,

(2

hoc

hoc est familias; ideoque et illas societates simplices, ex quibus ipsa familia componitur, h. e. societatem coniugalem, parentalem atque herilem, vno verbo *societates domesticas*.

Sectio I. Ius Sociale Vniu. in genere.

Consideratur

I. in genere societas *tit. I*, quoad eius

1. notionem §. 1.

2. ius vniuersale 4.

A. intrinsecum s. internum 5.

B. extrinsecum s. externum 14.

II. in specie societas

1. aequalis *tit. II. 22.*

2. inaequalis *tit. III. 32.*

Sectio II. Ius Societatum Domesticarum Vniuersale §. 41.

I. simplicium

Ius Matrimonii *titulus I. 42.*

2. Ius Societatis Parentalis *sic.* II. 53.
 3. Ius Societatis Herilis *sic.* III. 65, speciatimque dominicae 71.
- II. compositae ex his simplicibus seu familiae *sic.* IV. 78.

LIBER III.

Ius Ciuitatis Vniuersale

speciatim

Ius Publicum Vniuersale 85.

Iam Ciuitatis Ius pertractandum, tum Intrinsecum, quo praecipue continetur *Ius Publicum Vniuersale*; tum Extrinsecum, quo potissimum pertinet *Ius Gentium Vniuersale* §. 86 87.

Sectio I. Ius Publicum Vniu. in genere.

Considerantur

- I. generatim ciuitatis
 - I. characteres 89.

2. fundamentum, pactum vnionis ciu.
91. et pactum ordinationis ciuilibis 92.

II. speciatim imperium ciuile, quale competit

- I. populo vi originis 94.
2. imperanti ciuili, in quem translatum 97. vi pacti subiectionis 98; eiusque imperii

A. diuisio in

- a. plenum vel minus plenum 99.
b. absolutum vel restrictum 100.

B. obligationes et iura connexa generalia 101.

C. extensio 106.

D. limites 107.

III. specialius diuersae rerumpubl. formae e legibus fundamentalibus cognoscendae 109. 110.

Ius Publicum Vniu. tradit iura ac obl. imperantis et subditorum ciuilium mutuas, quae vel I) ex notione ciuitatis et impe-

imperii civilis per se, 2) vel posita simul speciali reip. constitutione, 3) vel denique posita laesione ciuis colligi possunt. Vnde tria Iuris Publ. Vniu. capita deducuntur.

Sectio II. Ius Publicum Absolutum seu de regimine ciuitatis.

Ad iura maiestatis per se consideratae pertinet

A. generatim *tit. I. potestas*

a. legislatoria 113.

b. exsecutoria 117.

c. inspectoria 119.

B. speciatim

2. in statu reip. ordinario

a. quoad media fini reip. in seruientia s. vires ciuitatis *tit. II. ius*

A. munerum ciuiliū 120. et hinc dignitatum ciuiliū 122.

B. reddituum publicorum 123. et hinc
tributorum 125.

b. quoad finem reip. s. salutem publicam
et quidem

I. intrinsecam

A. securitatem *tit.* III.

a. potestas iudiciaria 126.

b. ius armorum 129.

B. felicitatem *tit.* IV.

a. in genere 130.

b. in specie ius

α. politiae 131.

β. circa religionem et ecclesiam
tit. V. 132.

II. extrinsecam *tit.* VI.

A. in genere 142.

B. in specie

a. ius conuentionum publicarum et
foederum 142.

b. ius legationum 143.

c. ius belli et pacis. 144.

2. in statu reip. extraordinario ius eminens
tit. VII. 145, complectens et domini-
 um eminens et potestatem eminentem
 146.

Sectio III. Ius Publicum Vniu.
 Hypotheticum, f. de diuersis
 rerump. formis.

Pro differentia legum fundamentalium respu-
 blica est

I. simplex, eaque

I. pura

A. monarchia *tit. I. 149*, quae diuersa
 esse potest quoad modum

a. exercendi imperium; quod est

A. plenum et absolutum 151. vel

B. minus plenum aut limitatum 152.

b. habendi imperium *tit. II*, qui mo-
 dus est

A. originarius, pactum 158.

B. deriuatiuus, vnde monarchia
 ipsa est

- a. generatim
 - electitia 160. vel
 - hereditaria 165. vel
 - mixtae successionis 167.
- b. speciatim hereditaria est vel suc-
cessionis patrimonialis 169.
vel
iure familiae hereditaria 171.

B. respublica stricte d. *sic*. III. specia-
timque

- a. democratia 174.
- b. aristocratia 180.

2. mixta 186.

II. composita ex pluribus rebusp. h. e. systema
foederatarum rerump. 190.

Sectio IV. Modi ius suum perfe- quendi in Ciuitate.

Ciuis laedens est

I. subditus ciuilib 191, contra quem competit
imperanti ciuili

A. generatim ius cogendi 193.

B.

B. speciatim circa eius delicta et quasi-delicta
ius puniendi 194.

C. specialius circa crimina atrocía ius necis
197.

2. imperans ciuilis, qui laedit

A. singulum subditum 200, vnde ius sub-
diti laesi

a. principale, placidis modis quaerendi iu-
ris sui consecutionem,

b. subsidiarium; ius egrediendi e ciuitate
202.

B. integrum populum aut certe partem eius
insignem 203, ex quo imperii abusu tan-
dem enasci potest

a. in monarchia tyrannis 204. circa quam

A. vera principia iuris stabiliuntur 205.

B. spuria refutantur

a. machiauellistarum,

b. monarchomachorum 206.

b. in aristocratia oligarchia,

c. in demòcratia ochlocratia 207.

* additur sententia nostra de Iure Ci-
uili Priuato Vniuersali.

LIBER

LIBER IV.

Ius Gentium Vniuersale.

Ordo sectionum ex conspectu Iuris
mere Naturalis intelligi potest.

Sectio I. Ius Gentium Vniu. in
genere.

Iuris Gentium Vniu.

1. conceptus 209. 210.
2. extensio 211. 212..
3. differentia a Iure N. in genere et Iure mere
Nat. singulorum 213.

Sectio II. Ius Gentium Vniu. Ab-
solutum.

trahit

1. generatim iura atque obligationes gentium
absolutas 214.
2. speciatim
 - A. ius in sui conseruationem 215. addito
fauore necessitatis 217.

B.

B. ius libertatis naturalis 218, 219.

C. ius existimationis aequalis 220.

D. ius sese perficiendi, acquirendi et potentiam augendi 223.

Sectio III. Ius Gentium Vniu. Hypotheticum.

considerat gentis

I. dominium et ius territoriale *tit. I.*

A. in genere 224.

B. in specie ius

a. exterarum gentium arcendi a territorio suo 226.

b. loca et res vacuas territorio inclusas sibi proprias habendi 227, item

c. accessoria territorii 228.

d. peregrinos tamquam subditos temporarios spectandi 229.

e. occupandi 231.

f. derelinquendi 233.

g. exteris ius constituendi in territorio suo 234.

2. Ius pactorum publicorum *tit. II.*

A. in genere de pacti publici 284.

a. requisitis 235.

b. effectibus 239.

B. in specie

a. de foedere 241.

b. de conuentionibus gentium accessoriis

A. Guarantia 243.

B. pacto de dando obside 245.

3. Ius legationum *tit. III.*

Legati 246. iura ac obligationes

A. in genere 247.

B. in specie

a. circa admissionem et transitum per alterius gentis territorium 248.

b. admissi et ex pacto transeuntis legati

A. generatim 252.

B. speciatim

a. exterritorialitas 253.

b. inuiolabilitas et sanctitas 256.

c. ius, genti mittenti acquirendi,
eamque obligandi ex pacto suo
258.*Sectio* IV. Ius Belli Gentium.

tradit

I. ius gentis laesae in laedentem

A. in genere 259.

B. in specie

a. ius repressaliarum 260.

b. ius retorsionis 261.

c. ius belli publici 262, vbi docetur

A. caussa belli iustifica

a. vera 263.

b. spuriae 264.

B.

B. ius circa belli initia 267.

C. ius in bello 269.

1. quousque extendatur intuitu

a. finis 270.

b. mediorum coactiuorum

α. generatim 271.

β. speciatim

Ν. in personas hostiles 272.

Ξ. in res hostiles 273.

γ. specialius ad quaerendum
belli socios 275.

2. quomodo limitetur circa pacta

277. speciatim bellica 278.

a. vniuersalia 279.

b. particularia 280.

D. ius circa pactum pacis 281.

3. modos lites gentium finiendi 283.

A. placidos 284.

B. violentos, speciatim pactum vt bellica
extorsum 286.

IVRIS NATVRALIS

PARS POSTERIOR

COMPLECTENS

IVS FAMILIAE

IVS PVBLICVM ET

IVS GENTIVM.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 309

LECTURE NOTES

BY

ROBERT A. FAY

IVRIS NATVRALIS

LIBER II.

IVS SOCIALE VNIVERSALE

SPECIATIM

IVS SOCIETATVM DOME- STICARVM.

SECTIO I.

IVS SOCIALE VNIVERSALE IN GENERE.

§. I.

Considerauimus parte operis huius priori iura atque obligationes naturales, quae in *statu* hominum singulorum extrasociali seu *naturali* obtinent: nunc ad eas, quae ex *statu sociali* deducuntur, explicandas accingimur §. 60. et 61. part. I. Repetendum hic vero e

Prolegomenis Iuris Naturalis, quod, si plures ad obtinendum finem quemdam communem non-transitorium seu perdurantein iungant vires, ex tali coniunctione seu *consociatione* oritur *societas*. Consistit igitur SOCIETAS in vnione plurimum ad persequendum finem communem non-transitorium, seu consistit in eo statu perdurante plurimum, quo iunctis siue vnitis viribus ad eundem finem consequendum tendunt. Singuli ita vniti appellantur SOCII (membra societatis), et sociorum eiusdem societatis complexus etiam *societas* vocatur §. 82. Proleg. Cuiusmodi igitur homines ea potissimum ex ratione in societates, vt tales fines, qui vsum virium per multos actus successiuos continuatum requirunt, et sine aliorum auxilio vel plane nequeunt vel difficilius possunt obtineri, consequi daretur. Atque ita factum est, vt homines præter illam *societatem vniuersalem*, cuius quilibet per ipsam naturam constituitur membrum §. 82. et 83. Prol., in plures coalescerent *societates particulares* §. 91. Prol.: de quibus, quod ad earum iura atque obligationes naturales easque perfectas et externas attinet, nunc exponendum.

TITVLVS I.

DE

SOCIETATE IN GENERE:

I. F. LANGEMACKII *allgemeines gesellschaftliches Recht*, Berlin 1745. 8.

§. 2.

Cogitatur vero in omni societate 1) *finis communis*, ergo *unio voluntatum* et *bonum commune*, ad quod obtinendum omnes socii conferunt vires, ut obtentum in omnes redundet; 2) *unio virium*, tanquam medium finis socialis, hinc cooperatio omnium sociorum, ad mutuam sibi praestandum auxilium (adiutorium) in omnibus iis, sine quibus finis societatis obtineri nequit; 3) *plura negotia socialia*, hoc est fini societatis inservientia, a sociis peragenda §. 1.

§. 3.

Caeterum societates potissimum differunt *sine*, cuius gratia ineuntur; et cuiuslibet SOCIETATIS SALVS consistit in progressu ad finem suum

socialem consequendum haud impedito § 85. Prol.; *societasque omnis*, pro coetu sociorum sumpta, quatenus generatim consideratur, *tamquam una persona* ea propter *spectatur*, quia omnes focii iunctis viribus ad eundem finem contendunt §. 92. Prol.

§. 4.

Scientia legum naturalium posito statu sociali obseruandarum vocatur IUS SOCIALE VNIVERSALE (Ius Sociale Naturale, Ius Naturale Societatum). Ergo Ius Sociale Vniuersale est Ius Naturale ad societates applicatum, docetque iura atque obligationes naturales, quae posita demum societate quadam particulari concipi possunt.

§. 5.

Societas considerari potest vel *intrinsece* et per se, respectu *sociorum suorum*; vel *extrinsece*, respectu *extraneorum* (exterorum), hoc est non-sociorum: inde *Ius Sociale Vniuersale* in *Internum* et *Externum* dispescitur.

Ius ergo Sociale Vniuersale Internum tradit iura atque obligationes naturales, quae focus er-

ga se inuicem competunt, et potissimum eas, quae ipsis competunt qua talibus, quae IURA atque OBLIGATIONES vocantur *strictè et simpliciter* SOCIALES, et diuersae sunt ab iis, quae sociis erga se inuicem competunt, licet tantum ut homines considerentur, quippe haec iura atque haec obligationes sunt simpliciter naturales.

Atque eodem significato etiam *lex socialis, sumtum et officium sociale* sumuntur *strictè*, si nempe posita demum societate enata, et vi eiusdem talia facta sunt; quum latiori significato *lex, obligatio, ius, suum, officium* appellentur *socialia*, quae quomodocumque ad Ius Sociale Vniuersale possunt referri.

§. 6.

Supponenda igitur est societas, cuius socii sibi inuicem ad finem communem *externè obligantur*. In hac ponitur 1) *obligatio* cuiuslibet socii erga quemlibet consocium ad facienda, quae ad finem socialem consequendum pertinent, et hinc 2) *ius* socii cuiuslibet in quemlibet consocium; ut faciat, quae ad finem socialem obtinendum pertinent. Ergo in omni societate ponitur obli-

gatio quaedam socialis, affirmatiua, mutua, ideoque etiam ius quoddam sociale, affirmatiuum, mutuum. Nexus iurium atque obligationum inter plures est NEXVS IVRIDICVS, nexus iuridicus inter socios, qua tales, est NEXVS SOCIALIS (sensu iuridico) Quare in omni societate ponitur nexus quidam, qui inter socios omnes intercedit, socialis.

§. 7.

Ergo *quilibet socius commune bonum promouere; hinc ommittere, quae salutem societatis aduersantur, committere, sine quibus finis socialis obtineri nequit, eius remedia adhibere, impedimenta remouere tenetur; non tamen ultra quam potest* § 8. I.

Quatenus igitur socius faciendum, quod bonum commune concernit, obligatur, eatenus *bonum commune bono sibi proprio (privato) praeferre tenetur.* Hinc *bonum commune et salus societatis. suprema societatis lex* dicitur. Atque ex his obligationibus socialibus iura socialia correlata intelliguntur.

§. 8.

Si sumatur *societas ex pluribus quam duobus* hominibus *composita*; extenditur obligatio socialis singuli cuiusvis socii in plures confocios et totam societatem, concipiturque simul vice inuersa obligatio sociales totius societatis erga singulum quodque societatis membrum. Atque ita in eiusmodi societate *ius quoddam sociale uniuersorum in singulos, singulique cuiuslibet in uniuersos concipitur.*

§. 9.

SOCIETAS, quae pacto constituitur, est **VOLUNTARIA** (pactitia); quae citra pactum coalescit, **NECESSARIA** (legalis). Sumamus nunc societatem voluntarium, quippe ad quam vnam fere omnes pertinent. Quum fundamentum iuris et obligationis socialis societatis voluntariae e pacto repetendum sit; *societas voluntaria pacto valido nitatur, necesse est*, quoniam ex pacto inualido nullum ius nullaque obligatio pactitia nascitur. Et quoniam societas, quae pacto dumtaxat praesumpto, vel quae iniusto nitatur,

titur, ius et obligationem socialem producere nequit, ideoque non est societas intrinsece et per se spectata §. 5. 6; *ponenda societas voluntaria talis, quae pacto expresso vel tacito innititur, quaeque non ad iniustum finem persequendum coalescit, SOCIETAS non illicita, sed LICITA, quae et dicitur LEGITIMA.*

§. 10.

In societate igitur pactitia 1) et *obligationes sociales et iura socialia ex pacto et fine societatis dimetienda sunt*, ideoque 2) *quilibet socius facere obligatur, quae ad consequendum finem socialem conuentum facere potest, et praeterea etiam, de quibus, ut ab ipso fiant, specialiter conuentum.* 3) *Quoniam vero iure atque obligationes sociales, quae e fine societatis voluntariae colliguntur, pacto speciali tum restringi tum extendi possunt, consensus vero expressus tollat consensum tacitum contrarium §. 194. I; consequitur, ut in aestimandis iuribus atque obligationibus societatum voluntariarum primario pacti, finis vero socialis in subsidium dumtaxat sit habenda ratio, conf. et §. 194. I.*

§. 11.

Consideranda porro hoc loco *societas*, qualis est *ab origine*, quae scilicet coalescit ex hominibus, qui singuli haecenus in statu constituti erant naturali. Posita societate ponitur status socialis, et eatenus cessat singuli cuiusque socii status naturalis respectu consociorum et societatis suae. Hinc et *libertas naturalis sociorum restringitur quoad eas actiones, circa quas vi initae societatis contraxere obligationem*. E contrario quoad eas, in quibus ut socii spectari non possunt, ipsis adhuc superest libertas et status naturalis. Quam obrem *socii in iis causis, in quibus ut socii spectari non possunt, inuicem utuntur iure iure naturali*, si nempe societas consideretur, qualis est ab origine.

§. 12.

Si socius consocium laedit, ius laesi in laedentem ex pacto et fine sociali metuendum est §. 10. Quod si vero res in abstracto spectetur, *laeso contra laedentem competit ius cogendi vel etiam discedendi a societate §. 284. l.*

Quam-

Quamobrem si singulus laedit vniuersos seu integram societatem, ab vniuersis cogi vel a societate excludi potest; si contra singulus ab vniuersis laeditur; laeso cogere vniuersos, vel excedere societate licet.

§. 13.

Ceterum si socius confocium laedit ita, vt eius factum pacto vel fini sociali repugnet; vniuersi simul laedi intelliguntur, et laeso ius est postulandi ab vniuersis auxilium contra laedentem §. 2. Atque ita societati integrae, cogendi vel excludendi laedentem non tantum ius nascitur, sed obligatio etiam.

§. 14.

Ius Sociale Vniuersale Externum explicat iura atque obligationes naturales, quae sociis erga extraneos competunt; consequenter huc pertinent, quaecumque singulo cuius socio vel vniuersae cuilibet societati respectu tum singulorum exterorum, tum aliarum societatum earundemque sociorum singulorum tribui possunt,

§. 15.

Quum socii coniunctis viribus ad communem finem agant, atque ideo iura ac obligationis cum tali fine talique virium vsu connexae, ipsis communes sint; *societas est persona moralis* (corpus mysticum, morale) §. 92. Pr., et ab exteris tamquam talis spectari et debet et potest.

§. 16.

Porro societas vi originis respectu exterorum est *persona* in statu naturali degens, ideoque *libera* §. 77. et §. 96. Prol. et §. 11., hinc ab exteris tamquam libera spectanda. Quamobrem etiam *plures societates* diuersae naturaliter, hoc est vi originis, *considerandae sunt ut plures personae liberae, quae erga se inuicem utuntur iure iure naturali.*

§. 17.

Quoniam societas, quae ad persequendum finem iniustum coalescit, ex. gr. eateria latronum, sua natura atque ab ipsa origine est illicita §. 9, animumque laedendi manifeste prodit §. 270. I;

ex-

*exteris ex iure securitatis competit ius non patien-
di, ut societas, quae ad finem iniustum coalescit,
subsistat, hinc ius cogendi singulos et vniuersos,
ut discedant ab hac unione iniusta, atque ita so-
cietas dissoluatur.*

§. 19.

E contrario societati legitimae competunt re-
spectu extraneorum iura, quae cuilibet personae
liberae sunt tribuenda §. 16: ergo etiam ius in
sui, qua societatis, unionisque ergo suae socia-
lis conseruationem, porro ius finem socialem qui-
buscumque actionibus, modo non iniustis per-
sequendi, ius aequalitatis, existimationis bonae
simplicis et reliqua iura status naturalis absoluta.
Inde concipiuntur *iura societatis absoluta*, quae
scilicet cum ipso societatis ortu ipsi cooriuntur.

§. 19.

Nec minus eiusmodi societas rerum a se occu-
patarum fit domina, rerum sibi propriarum ac-
cessoria ipso iure, et alienum pacto adquirit. Hinc
intelliguntur *iura societatis adquisita*.

§. 20

§. 20.

Denique laesae societati contra extraneum laedentem competit ius cogendi, ius violentiae, hostilitatis, belli, indemnitate, defensionis, securitatis praeventionis, vindictae et reliqua iura laesi in laedentem. Atque ita concipi possunt *iura laesae societatis in laedentem extraneum aliquamque societatem laedentem.*

§. 21.

Quemadmodum vero iura mere naturalia liberae societati competunt, ita quoque *obligationibus mere naturalibus* ipsa adstringitur. Teneatur itaque tribuere extraneo cuilibet, quod suum est, iuraque eiusdem connata vel adquireta non violare, stare promissis, debita solvere, damnum datum reparare cet. Inde concipiuntur *obligationes societatis absolutae et hypotheticae seu iusto seu iniusto facto contractae.*

TITVLVS II.

DE

SOCIETATE AEQVALI.

§. 22.

Ius focii, determinandi pro arbitrio, quae a consocio facienda sunt, est IMPERIVM; et persona, cui competit imperium, IMPERANS (superior) est. SOCIETAS, in qua reperitur superior, seu in qua aliquis sociorum habet imperium in consocium, INAEQVALIS (rectoria); si minus, AEQVALIS (aequatoria) dicitur. Posito imperante, ponitur SVBDITVS (inferior, subiectus), qui imperio alterius subest, seu ab eo, dependet, et SVBIECTIO, dependentia alicuius ab imperio alterius.

§. 23.

Si societas ab origine simpliciter contrahitur; omnium sociorum ad finem communem perfequendum eadem est obligatio et idem ius §. 6, hinc omnes, quae focii, sunt aequales §. 80. I, nemini

mini competit praerogativa §. 83. I., nemini in alterum competit potestas §. 69. I. nec imperium §. 22. Quare *societas* eiusmodi (ergo *omnis*, ceu hoc loco spectatur §. 9. et §. 11.) *naturaliter est aequalis* §. 22. Immo licet expresse conveniatur, vt socio alicui ius quoddam competat, quae ceteri carent, vel vt socius ad quid praestandum obligatus sit, ad quod ceteri non tenentur; attamen societas esse potest aequalis, quoniam datur praerogativa, quae non est imperium, et datur obligatio praecipua, quae non est subiectio.

§. 24.

Quum in societate aequali sociorum ius ac obligatio sit eadem §. 23; *quidquid fines communis consequendi gratia fieri debet a sociis societatis aequalis, communi ipsorum consensu est determinandum.* Atque in hoc sociorum consensu communi consistit *voluntas societatis*, quae unius personae.

§. 25.

Quum in societate multa negotia sint expedienda §. 2., consensu vero omnium sociorum ad

B

deter-

determinandum. Singulorum quodque negotium vno quoque tempore exigi nequeat, aut certe difficulter obtineri possit; *salus societatis requirit, ut ea, quae finis consequendi causa semper eodem modo fieri debent, communi consensu determinentur, simul atque societas contrahitur.* Quo facto efficiuntur *leges societatis*, quae *conventionales* (pactitiae) dicuntur, quoniam socii iis vi pacti immediate adstringuntur §. 182. I. Et talis *lex socialis*, cuius vis obligandi est perdurans, *strictius appellatur LEX SOCIALIS.*

Hic legibus socialibus cum ipso societatis ortu constitutis potissimum determinari solent tum *negotia socialia praecipua et ordinaria, quae et quomodo sint expedienda; tum vero etiam ipse modus consentiendi validus* in negotiis reliquis adhuc indeterminatis, pro rerum circumstantiis aliquando determinandis.

§. 26.

Quodsi nempe casu emergente boni communis gratia aliquid faciendum, quod consensu hoc sociorum origario legibusque societatis nondum

dum est determinatum; communi iterum consensu ut de eo statuatur, opus est. Atque hoc votis potissimum perficitur.

Est vero **VOTVM** (suffragium) declaratio voluntatis socii societati facta de eo, quod communi consensu determinandum est. Si voto declaratur voluntas positiua (volitio), **VOTVM** dicitur **AFFIRMATIVVM**; si voluntas negatiua (nolitio), **NEGATIVVM**; si hypothetica, **HYPOTHETICVM**; si absoluta, **CATEGORICVM**. Porro **VOTVM**, quum sit declaratio; vel erit **EXPRESSVM** (explicitum), quo referendum est **SCRIPTVM** et **ORALE**; vel **TACITVM** (implicitum), quo pertinent varia facta commissiua, immo et facta omissiua pertinere possunt §. 88. I.

Ceterum, si ex voto socii oritur quodam modo societati obligatio, ad conformiter ei agendum, **VOTVM** dicitur **DECISIVVM**; si vero talis obligatio nullo modo exinde oritur, votum appellatur **DELIBERATIVVM** (consultatorium, consultatiuum), **VOTA** vero eorum, qui eiusdem sunt sententiae, dicuntur **CONSENTIENTIA**, **DIVERSA** (dissentientia) e contrario illorum, quorum sententiae in diuersum abeunt.

§. 27.

In, quod faciendum per vota determinatur, CONCLVDITVR; vnde CONCLVSVM, quod ita determinandum est. Ergo *in societate aequali* vota sociorum consentientia concludunt §. 26, et eatenus *in societate aequali* votum cuiuslibet socii est *decisuum* §. 26. Conclufa de iis, quae quouis casu simili emergente eodem modo facienda, ad *leges societatis strictius dictas* pertinent §. 25; distincta ab iis, quae ad casum datum vnice directa sunt, quorum vis obligandi est transitoria.

§. 28.

VOTA VNANIMIA sunt, si vota omnium sunt consentientia; si maioris tantum societatis partis, MAIORA (plurima); si minoris tantum partis, MINORA; PARIA autem, si consentientium et dissentientium idem numerus. Quo exitum habeant negotia, et subsistat societas, *interest* maximopere cuiuslibet *societatis*, *ut vota maiora concludant*, hoc est ut, quod maiori sociorum parti visum fuerit, id habendum sit pro voluntate omnium, atque ita per partem maiorum minor ars obligetur. Quonia m vero in societate pa-
ritia

clitiam ultra consensum nemo sociorum tenetur. vota maiora, si nempe e solo pacto res decidenda, non concludunt, nisi ita inter socias fuerit conuentum expresse vel tacite. Immo si ita conuentum fuerit, dissentiente uno omnes dissentire intelliguntur.

• Pari etiam ratione, vota numerari an ponderari debeant? quota pars votorum consonorum concludat? an absentium quoque, vtrum dumtaxat praesentium suffragia in censum veniant? an in paritate votorum certae personae votum vincat, vtrum calculus Minervae obtineat, vel res in eo statu, quo est, maneat, cet.? vtrum denique in diuersorum votorum pluralitate sequendum fit id, quod paucioribus displicet; quum sequi non liceat id, quod plurimis placet? Illud omne ex legibus conuentis dimetiendum est.

1. Io. Iacob. MÜLLER diff. de iure potestatis maioris, recens. Ienae 1751.

2. Henr. COCCII diff. de eo, quod iustum est circa numerum suffragii, Francof. ad Viadr. 1705., et in diff. eiusd. Vol. II. p. 36.

3. Sam. Frider. WILLENBERG¹ commentatio

tatio, *de votorum pluralitate non concludente*,
Ged. et Lips. 1750. 4.

§. 29.

Ceterum evidens est, 1) *omnes leges societatis nequalis naturaliter esse conuentionales* §. 25; 2) quoniam generatim leges sociales determinant media, ad finem socialem assequendum necessaria §. ead., *nullam societatem sine legibus subsistere, nulliusque salutem sine custodia legum conseruari posse*; 3) *singulum quemque socium legibus societatis subesse* h. e. teneri, ideoque transgressione earum violare ius vnuerforum; 4) *quemcumque qui recipitur in societatem, se legibus societatis subiicere* h. e. promittere illarum obseruantiam expresse vel tacite.

§. 30.

Clarum etiam est, *cuilibet societati vi libertatis naturalis competere ius, leges sociales pro arbitrio ferendi, easdemque, quando visum fuerit, tollendi, immutandi, aliasque condendi. Eatenus, quamquam singuli legibus adstringuntur*

tur, uniuersi tamen sunt supra leges positi: quippe omnis vis pacti a paciscentium consensu §. 252. I., hinc et vis legum conuentionalium a communi sociorum consensu vnice dependet.

§. 31.

SOCIETAS ad dies vitae inita est **PERPETUA**; ad certum tempus, quod vita breuius iudicatur, **TEMPORARIA**. *Societatis igitur perpetuae lex est, ne umquam a societate discedatur; ideoque nemini singulo discedere licet inuitis uniuersis; quod contra in societate temporaria, elapso tempore conuento, licet omnino. Sed uniuersis tamen soluere societatem, etiam perpetuam, communi consensu integrum est §. praec.*

TITVLVS III.

DE

SOCIETATE INAEQUALI.

I. Valent. VELTHEMII diff. *de iure imperio quaesito*, Ien. 1674. recuf. 1678.

I) Petri van VLIESVLIET diff. *de acquisitione originaria iuris in personas*, Lugd. Batau. 1740.

§. 32.

Imperans habet ius obligandi subditum, vt actiones suas pro lubitu imperantis, hinc ad eius voluntatem sic et non aliter determinet; alias imperium esset inutile §. 32. Quum vero voluntas alterius cognosci nequeat nisi sufficienter declaratur §. 165.; imperans aliter obligare non potest subditum nisi declarando sufficienter, quod a subdito fieri velit. Atque ideo *imperanti competit ius praescribendi facienda et leges ferendi subditis.*

Quamobrem *subditus* obligatur, actiones suas ad voluntatem imperantis componere, seu praescripta

scripta (imperata) superioris facere, hoc est, ipsi OBEDIRE (parere), *obligatur ad obedientiam* (obsequium).

§. 33.

Imperium est ius sociale, affirmativum §. 6, et praecipuum, hinc praerogativa respectu subditorum §. 72. I, quorum libertas naturalis, quoad eas actiones, in quas imperanti qua tali ius competit, cessat §. 84. I.

§. 34.

Imperans, quatenus est talis, *habet in leges ferendi* subditis tum circa ea, quae semper eodem modo facienda sunt, *quarum obligatio est perdurans*; tum circa ea, quae casu eueniente facienda, *quarum obligatio est transitoria* §. 32. 25. 27. Hinc vero etiam *ius* ipsius deriuatur, *efficiendi, ut subditi legibus praescriptis satisfaciant*, alias imperium esset inutile; itemque *ius in omnia media ad hunc finem necessaria*, hinc *et in omnes actus cum tali fine connexos*.

Quoniam porro imperans legem ferens obligatio.

gationem imponit subditis, non sibi met ipsi; *imperans legibus a se latis naturaliter ipse non tenetur.* Et denique quum leges imperantis vim suam immediate habeant ab eius voluntate et arbitrio; *imperanti etiam ius est, tales leges a se latis mutandi, tollendique et alias ferendi.*

§. 35.

De cetero quum *ius imperantis ex pacto*, unde naturaliter oritur §. 9. et 11., et *sine societatis* aestimandum §. 10; *imperans obligatur ad finem societatis persequendum*, hinc tenetur imperio *vi in salutem societatis*, et *leges, quas fert, bono communi accommodare.* Quin *iis, de quibus inter ipsum et subditos specialiter conuentum est, vi pacti tamquam legibus conventionalibus, ipse etiam tenetur, neque eas inuitis subditis tollere vel mutare potest.*

§. 36.

Si societas rectoria est perpetua §. 31; et imperium sociale et subiectio socialis est perpetua, hinc nec subditus subiectionem excutere inuito
im-

imperante, nec hic imperio se abdicare inuitis subditis potest: quod contra fieri in temporaria iure potest §. 31. Qui igitur se alteri in perpetuum subiicit, renuntias libertati naturali, eamque transfert et alienas eatenus, quatenus se subiicit: ex aduerso qui se alteri ad tempus subiicit, suspendit diuntaxat libertatis suae exercitium per illud tempus, quoad imperio subest.

§. 37.

IMPERIVM perpetuum in omnes alterius actiones est DESPOTICVM, imperium in certas tantum actiones, seu fuerit perpetuum seu temporarium, est TEMPERATVM. Hinc *societatis inaequalis* intelligitur esse vel *despotica* vel *temperata*, et *subiectio* vel *despotica* (omnimoda) vel *temperata*. Subiectio omnimodo dicitur SERVITVS, qui in seruitute est, seruus, serui superior DESPOTA. *Seruo* itaque *nihil plaine libertatis naturalis superest*, quippe posita imperio perpetuo in omnes actiones alterius, huius libertas omnis tollitur.

§. 38.

Temperati imparii complures concipi possunt
spe.

species, finē potissimum discretæ. Generatim vero obseruandum, quod, *qui se subiicit imperio perpetuo temperato, eius libertas quoad eas actiones tantum, in quas imperanti ius transfert, tollatur, hinc imminuatur dumtaxat, et ipsi quoad reliquas actiones supersit libertas, minus plena* ergo §. 74. I, pars et residuum libertatis naturalis. Qui se ad tempus subiicit, eius libertas, abscisse loquendo, nec tollitur, nec imminuitur, sed restringitur saltem §. 36. Quoniam vero subditi quoad eas actiones, in quas imperanti ius non competit, sunt liberi, et imperanti æquales vi originis §. 11; omnis *societas inæqualis temperata in causis socialibus, quæ iuri imperantis non subsunt, spectanda ut societas æqualis*; hinc imperans et subditi spectandi ut socii æquales; in causis vero non socialibus imperans et subditi vtuntur Iure mere Naturali §. 11.

§. 39.

Ceterum quum nemo obligetur ultra quam potest physice et moraliter §. 31. I, nec obligatio subditi vllius, *nec ideo imperium vllum ex-*
ten-

tenditur in ea, quae physice fieri nequeunt, vel Diuino Iuri sunt contrario. Per se etiam patet, imperium hominis non extendi nisi in actiones liberas externas. Quoniam porro omne imperium boni communis gratia constitutum est §. 2. et eo fine ius praescribendi subdito facienda imperanti competit; *imperium*, quamuis in iure actiones subditorum pro arbitrio determinandi consistat §. 22, *neutiquam ius*, de vita et *substantia subditorum pro arbitrio disponendi, comprehendit*. Atque ius differt *imperium* tamquam ius in personas a *dominio* tamquam iure in res, et simul intelliguntur *limites naturales imperii* in abstracto spectati, et quibus etiam *actus imperii* per se *illiciti* colligi possunt.

1. Ioh. Fried. KAYSER diff. *de diuerso dominii et imperii iure*, Giesae. 1728.

2. Iac. RAVE *Betrachtung ueber den Unterschied der Oberherrschaft und des Eigenthums*, Jena u. Leipz. 1766. 8.

§. 40.

Si subditus obligationi suae erga imperantem non satisfacit, violat ius imperantis eumque laedit. In subditum laedentem imperanti competit ius cogendi, vt obligationi suae satisfaciat; in maleficum, hoc est dolose laedentem §. 117. Pr., simul ius vindictae §. 271. I. Vindicta superioris in subditum est *POENA strictae* et in sphaera Iuris Socialis *simpliciter* dicta. Imperanti igitur vi imperii competit ius puniendi subditum maleficum, hinc et inobedientem, qui obedire §. 32. dolose recusat, nec non ius poena sancienti legum suarum obseruantiam, vt nempe proposito malo a transgressione legum absterreantur §. 34. Consistit igitur poena (si non pro actu puniendi, sed eius effectu sumitur) in malo, quod superior infligit inferiori ob eius maleficium; daturque ius puniendi in eum finem, vt subditus maleficus nolit vel nequeat amplius laedere §. 271, datur etiam ad deterrendum alios subditos a laedendo §. 34. Facta igitur inculpabilia punire nequit imperans; culposi mala proponere et inferre potest, vt reus aliique attentiores in faciendo

do officio fiant §. 271. I. et §. 34, minori tamen gradu quam dolosis factis. ●Et talia mala ad *poenam* latiori sensu referri solent, unde *iur puniendi*, ad omnes laesiones subditorum culpabiles et imputabiles extenditur.

SECTIO II.

IVS SOCIETATVM
DOMESTICARVM
VNIVERSALE.

§. 41.

SOCIETAS, quae alias societates habet pro partibus suis, est COMPOSITA; sin minus, SIMPLEX: refertur tamen ad simplices, quaecumque tales esse possunt. Quoniam Iuris Socialis Vniuersalis scopus est, ut intelligatur *Ius Ciuitatis*; ciuitas vero e familiis, familia ex societate matrimoniali, parentali et herili est composita; istae vero societatis simplices vna cum familia sub communi nomine *societatum domesticarum* comprehenduntur §. 94. et 95. Prol.; considerandum nunc est IUS SOCIETATVM DOMESTICARVM VNIVERSALE, quo traduntur iura atque obligationes, quae in societate matrimoniali, parentali, herili et in familia naturaliter obtinent.

TITVLVS I.

DE

MATRIMONIO.

§. 42.

Societas maris et feminae, ad procreandam atque educandam sobolem (prolem) inita, MATRIMONIUM (coniugium, societas coniugalis) dicitur. Est vero EDUCARE curare, ut, qui ob teneram aetatem se ipsum perficere nondum valet, ad id aptus efficiatur. Si qua alia igitur de causa inter marem et feminam contrahitur societas, ea matrimonium non est. Socii matrimonii sunt CONIUGES; mas CONIUX MARITVS, femina CONIUX VXORA.

I. Due dissertazioni sopra il fine primario del matrimonio: la prima del Canonico Giuanandrea IRICO IC., la II. del Conte Don Diego RVBINI, Bergamo 1753. 4.

Quum procreatio sobolis et procreatae educatio non possit non *finibus diuinis* accenseri: omnis concubitus his finibus contrarius, consequenter omnis coitus extra matrimonium;

C

immo

immo omnis memoriam genitalium vsus fo-
lius voluptatis percipiendae gratia, vno verbo
omnis *vaga libido* Legi Diuinae Naturali ad-
uerfatur.

§. 43.

Matrimonium naturaliter est *societas volunta-
ria* §. 9. *simplex* §. 41, et *aequalis* §. 20. *Ex
pacto* tamen vel expresse vel tacito maritus acqui-
rere imperium potest, atque ita *uxor* subiicitur
marito.

§. 44.

Quoniam igitur ad validitatem matrimonii pa-
ctum validum requiritur: consequens est, vt 1)
qui *inhabilis est ad procreandam vel educandam
sobolem*, siue per aetatem seu per corporis aut
mentis defectum quemdam, eius *matrimonium
fit nullum*; 2) qui *ad matrimonium incundem
fraude inducitur vel vi iniusta aut metu iniusto
compellitur*, ex matrimonio non teneatur, quin
potius contra fraudatorem et vim inferentem ius
laesi exercere possit; 3) *conualescere* tamen *talis-
modi coniugium vitiosum*, si postea partis laesae
acceserit ratihabitio §. 157. I. not.

I. His-

1. Hieron. DELPHINI de *Eunuchi coniugio* scripta collecta, Ien. 1737. 4.

2. I. H. BOEHMERI diff. de *matrimonio coactō*, Hal. 1717.

§. 45.

PACTVM, quo matrimonium initur, est MATRIMONIALE; a quo distingui possunt SPONSALIA, pactum de matrimonio ineundo. Adimpleti pacti matrimonialis initium (prima thori consensio) NUPTIÆ appellantur, qui sponsalia contraxerunt, ante nuptias vocantur DESPONSATI, ergo SPONSVS vel SPONSA. Vniti per nuptias sunt CONIUGES, MARITVS, VXOR *strictius dicta* (§. 42.) *Si bina sponsalia contradictoria fuerint celebrata, priora derogant posterioribus, licet his nuptiae accesserint* §. 190. I.

§. 46.

In societate coniugali si ponis vtriusque sexus non nisi vnum coniugem, matrimonium est MONOGAMIA; si plures eiusdem sexus, POLYGAMIA (polygamia *simultanea*, vt a *successiua* seu Deuterogamia distinguatur). Si sumis in coniugio plures coniuges vtriusque sexus, existit COM-

MVNIO VXORVM; si plures alterutrius sexus dumtaxat; vel est coniugium vnus maris cum pluribus feminis, POLYGYNIA (polygamia virilis); vel vnus feminae cum pluribus maribus, POLYANDRIA (polygamia muliebris). Species polygamiae est BIGAMIA, coniugium vnus cum duobus alterius sexus. BIGAMIA est vel vnus maris cum duabus feminis, BIGYNIA (bigamia virilis); vel vnus feminae cum duobus maribus, BIANDRIA (bigamia muliebris).

Praeterea *matrimonium* vel *perpetuum* esse potest vel *temporarium* §. 31.

Reliquis matrimonii speciebus *perfectior* est *monogamia perpetua*, ad ARCTISSIMAM simul VNIONEM inite, hoc est ad mutuum in omnibus vitae casibus adiutorum: vnde nascitur omnis vitae consortium. Haec quippe fini societatis conjugalis primario obtinendo conuenientior reperitur et teste experientia et iudice ratione.

* *Polyandriam* natura abhorret: *polygynia* pluribus adhuc gentibus recepta, nec defuerunt populi, qui *communioni uxorum* induferunt.

I. *Scripta*, quibus pro *monogamia* contra *polygamiam* disputatur, vel *polygamia* defenditur.

ditur, et singulatim, quae ad quadruplex *Bel- lum* de polygamia exortum, puta *Ocbinianum*, *Boeckelmannianum* seu *Boegerianum*, *Lyserianum* et *Wilenbergianum* pertinent, copiosa manu suppeditat MEISTER in *Bibl. Iur. Nat.* part. III. voc. *polygamia*.

§. 47.

Coniuges sibi inuicem obligantur 1) ad omnia, quae ad procreandem educandamque prolem necessaria sunt §. 42., nec non 2) ad reliqua, de quibus specialiter inter ipsos conuentum. Tenentur itaque coniunctim onera matrimonii ferre, hinc et vitae necessaria (sustentationem) sobolē coniunctim procurare, ergo ALIMENTA, hoc est victum, amictum, habitationem ipsi coniunctim praestare.

Inde fides §. 184. I. *coniugalis* concipitur, ad quam vterque coniugum adstringitur, ex pacto et sine coniugii metiendu.

§. 48.

Quoniam matrimonium contrahentes ad futurū coniugis qualitates indiuiduales maximopere solent respicere; neuter coniugum censendus est, ea iura, quae vi pacti matrimonialis in alterum transtulit, ita transtulisse, ut eadem pro lubitu

in alium quemdam transferre possit, ideoque ut ipsi competant qua transmissibilia §. 243. I. Iam vero ultra consensum et intentionem declaratam paciscentes sibi inuicem non tenentur: ergo uterque coniugum censendus est, transtulisse in alterum iura personalissima tantum. Hinc itaque conficitur, iura coniugis in coniugem qua talia esse personalissima, atque inde etiam obligationes coniugis in coniugem qua talem esse personalissimas, nexumque ideo coniugalem §. 6. esse personalissimum.

§. 49.

Coniuges monogamiae obligantur, sibi solis inuicem usum corporis ad generandam sobolem concedere. Quamobrem concubitus talis coniugis cum persona extranea est iniustus, et datae fidei coniugali contrarius. Concubitus coniugis cum persona extranea dolosus est ADULTERIVM; cuius facti reus est ADULTER, rea ADULTERA.

§. 50.

VITA, quae ducitur in societate domestica §. 41., est DOMESTICA; res et negotia, quae ad vitae

vitae domesticae commodum pertinent, RES DOMESTICAE, NEGOTIA DOMESTICA, vno verbo RES FAMILIARIS, rei familiaris cura est OECONOMIA.

Coniuges matrimonii perfectioris §. 46. simul obligantur, sibi inuicem in omnibus vitae casibus praesto esse; hiuc etiam cobabitare, et communiter rem familiarem curare, ideoque communem habere oeconomiam. Vterque igitur coniux ad res domesticas comparandas et conseruandas, et negotia domestica peragenda tenetur, quantum potest.

§. 51.

Si violatur fides coniugalis, et generalius, si coniux a coniuge laeditur; pars laesa contra laedentem iure cogendi vti, aut discedere a societate matrimoniali potest §. 12.

Posterius sit per DIVORTIVM, quod consistit in dissolutione matrimonii viuis coniugibus facta. Itaque contra adulterum vel adulteram laesae parti competit ius ad diuortium.

* *Controuersiae circa iura diuortiorum (inter Io. Frid. KAYSERYM et aduersarios,*

gationem imponit subditis, non sibi met ipsi; *imperans legibus a se latis naturaliter ipse non tenetur.* Et denique quum leges imperantis vim suam immediate habeant ab eius voluntate et arbitrio; *imperanti etiam ius est, tales leges a se latis mutandi, tollendique et alias ferendi.*

§. 35.

De cetero quum *ius imperantis ex pacto*, unde naturaliter oritur §. 9. et 11., et *sine societatis* aestimandum §. 10; *imperans obligatur ad finem societatis persequendum*, hinc tenetur *imperio vii in salutem societatis*, et *leges, quas fert, bono communi accommodare.* Quin *illis, de quibus inter ipsum et subditos specialiter conuentum est, vi pacti tamquam legibus conventionalibus, ipse etiam tenetur, neque eas inuitis subditis tollere vel mutare potest.*

§. 36.

Si *societas rectoria est perpetua* §. 31; et *imperium sociale et subiectio socialis est perpetua*, hinc *nec subditus subiectionem excutere inuito*
im-

imperante, nec hic imperio se abdicare inuitis subditis potest: quod contra fieri in temporaria iure potest §. 31. Qui igitur se alteri in perpetuum subiicit, renuntias libertati naturali, eamque transfert et alienas eatenus, quatenus se subiicit: ex aduerso qui se alteri ad tempus subiicit, suspendit duntaxat libertatis suae exercitium per illud tempus, quoad imperio subest.

§. 37.

IMPERIVM perpetuum in omnes alterius actiones est DESPOTICVM, imperium in certas tantum actiones, seu fuerit perpetuum seu temporarium, est TEMPERATVM. Hinc *societatis inaequalis* intelligitur esse vel *despotica* vel *temperata*, et *subiectio* vel *despotica* (omnimoda) vel *temperata*. Subiectio omnimodo dicitur SERVITVS, qui in seruitute est, seruus, serui superior DESPOTA. *Seruo* itaque *nihil plane libertatis naturalis superest*, quippe posita imperio perpetuo in omnes actiones alterius, huius libertas omnis tollitur.

§. 38.

Temperati imperii complures concipi possunt
spe.

species, sine potissimum discretæ. Generatim vero obseruandum, quod, *qui se subiicit imperio perpetuo temperato, eius libertas quoad eas actiones tantum, in quas imperanti ius transfert, tollatur, hinc imminuatur duntaxat, et ipsi quoad reliquas actiones supersit libertas, minus plena* ergo §. 74. I, pars et residuum libertatis naturalis. Qui se ad tempus subiicit, eius libertas, abscisse loquendo, nec tollitur, nec imminuitur, sed restringitur saltem §. 36. Quoniam vero subditi quoad eas actiones, in quas imperanti ius non competit, sunt liberi, et imperanti æquales vi originis §. 11; omnis *societas inæqualis temperata in causis socialibus, quæ iuri imperantis non subsunt, spectanda ut societas æqualis*; hinc imperans et subditi spectandi ut socii æquales; in causis vero non socialibus imperans et subditi vtuntur Iure mere Naturali §. 11.

§. 39.

Ceterum quum nemo obligetur ultra quam potest physice et moraliter §. 31. I, nec obligatio subditi vllius, *nec ideo imperium vllum ex-*

ten-

tenditur in ea, quae physice fieri nequeunt, vel Diuino Iuri sunt contrario. Per se etiam patet, imperium hominis non extendi nisi in actiones liberas externas. Quoniam porro omne imperium boni communis gratia constitutum est §. 2. et eo fine ius praescribendi subdito facienda imperanti competit; *imperium*, quamuis in iure actiones subditorum pro arbitrio determinandi consistat §. 22, *neutiquam ius*, de vita et *substantia subditorum pro arbitrio disponendi, comprehendit*. Atque ius differt *imperium* tamquam ius in personas a *dominio* tamquam iure in res, et simul intelliguntur *limites naturales imperii* in abstracto spectati, et quibus etiam *actus imperii* per se *illiciti* colligi possunt.

1. Ioh. Fried. KAYSER diff. *de diuerso domini et imperii iure*, Giesae. 1728.

2. Iac. RAVE *Betrachtung ueber den Unterschied der Oberherrschaft und des Eigenthums*, Jena u. Leipz. 1766. 8.

§. 40.

Si subditus obligationi suae erga imperantem non satisfacit, violat ius imperantis eumque laedit. In subditum laedentem imperanti competit ius cogendi, ut obligationi suae satisfaciat; in maleficum, hoc est dolose laedentem §. 117. Pr., simul ius vindictae §. 271. I. Vindicta superioris in subditum est *POENA stricte* et in sphaera Iuris Socialis *simpliciter* dicta. Imperanti igitur vi imperii competit ius puniendi subditum maleficum, hinc et inobedientem, qui obedire §. 32. dolose recusat, nec non ius poena sancienti legum suarum observantiam, ut nempe proposito malo a transgressione legum absterreantur §. 34. Consistit igitur poena (si non pro actu puniendi, sed eius effectu sumitur) in malo, quod superior infligit inferiori ob eius maleficium; daturque ius puniendi in eum finem, ut subditus maleficus nolit vel nequeat amplius laedere §. 271, datur etiam ad deterrendum alios subditos a laedendo §. 34. Facta igitur inculpabilia punire nequit imperans; culposi mala proponere et inferre potest, ut reus aliique attentiores in faciendo

do officio fiant §. 271. I. et §. 34, minori tamen gradu quam dolosis factis. ●Et talia mala ad *poenam* latiori sensu referri solent, unde *ius puniendi*, ad omnes laesiones subditorum culpabiles et imputabiles extenditur.

SECTIO II.

IVS SOCIETATVM
DOMESTICARVM
VNIVERSALE.

§. 41.

SOCIETAS, quae alias societates habet pro partibus suis, est COMPOSITA; si minus, SIMPLEX: refertur tamen ad simplices, quaecumque tales esse possunt. Quoniam Iuris Socialis Vniuersalis scopus est, ut intelligatur *Ius Ciuitatis*; ciuitas vero e familiis, familia ex societate matrimoniali, parentali et herili est composita; istae vero societatis simplices vna cum familia sub communi nomine *societatum domesticarum* comprehenduntur §. 94. et 95. Prol.; considerandum nunc est IVS SOCIETATVM DOMESTICARVM VNIVERSALE, quo traduntur iura atque obligationes, quae in societate matrimoniali, parentali, herili et in familia naturaliter obtinent.

TITVLVS I.

DE

MATRIMONIO.

§. 42.

Societas maris et feminae, ad procreandam atque educandam sobolem (prolem) inita, MATRIMONIUM (coniugium, societas coniugalis) dicitur. Est vero EDUCARE curare, ut, qui ob teneram aetatem se ipsum perficere nondum valet, ad id aptus efficiatur. Si qua alia igitur de causa inter marem et feminam contrahitur societas, ea matrimonium non est. Socii matrimonii sunt CONIUGES; mas CONIUX MARITVS, femina coniuX Vxor.

I. Due dissertazioni sopra il *sine primario del matrimonio*: la prima del Canonico Giuanandrea IRICO IC., la II. del Conte Don Diego RVBINI, Bergamo 1753. 4.

Quum procreatio sobolis et procreatae educatio non possit non *finibus diuinis* accenseri: omnis concubitus his finibus contrarius, con-
equenter omnis coitus extra matrimonium;

C

immo

immo omnis memoriam genitalium vsus fo-
lius voluptatis percipiendae gratia, vno verbo
omnis *vaga libido* Legi Diuinae Naturali ad-
uerfatur.

§. 43.

Matrimonium naturaliter est *societas volunta-*
ria §. 9. *simplex* §. 41, et *aequalis* §. 20. *Ex*
pacto tamen vel expresse vel tacito maritus adqui-
rere imperium potest, atque ita *uxor* subiicitur
marito.

§. 44.

Quoniam igitur ad validitatem matrimonii pa-
ctum validum requiritur: consequens est, vt 1)
qui *inhabilis est ad procreandam vel educandam*
sobolem, siue per aetatem seu per corporis aut
mentis defectum quemdam, eius *matrimonium*
fit nullum; 2) qui *ad matrimonium ineundem*
fraude inducitur vel vi iniusta aut metu iniusto
compellitur, ex matrimonio non tenetur, quin
potius contra fraudatorem et vim inferentem ius
laesi exercere possit; 3) *conualescere tamen talis-*
modi coniugium vitiosum, si postea partis laesae
accesserit ratihabitio §. 157. I. *not.*

1. Hic-

1. Hieron. DELPHINI de *Eunuchi coniugio* scripta collecta, Ien. 1737. 4.

2. I. H. BOEHMERI diff. de *matrimonio coaeto*, Hal. 1717.

§. 45.

PACTVM, quo matrimonium initur, est MATRIMONIALE; a quo distingui possunt SPONSALIA, pactum de matrimonio ineundo. Ad impleti pacti matrimonialis initium (prima thori consensio) NUPTIÆ appellantur, qui sponsalia contraxerunt, ante nuptias vocantur DESPONSATI, ergo SPONSVS vel SPONSA. Vniti per nuptias sunt CONIUGES, MARITVS, VXOR *strictius dicta* (§. 42.) *Si bina sponsalia contradictoria fuerint celebrata, priora derogant posterioribus, licet his nuptiae accesserint* §. 190. I.

§. 46.

In societate coniugali si ponis vtriusque sexus non nisi vnum coniugem, matrimonium est MONOGAMIA; si plures eiusdem sexus, POLYGAMIA (polygamia *simultanea*, vt a *successiua* seu Deuterogamia distinguitur). Si sumis in coniugio plures coniuges, vtriusque sexus, existit COM-

MVNIO VXORVM; si plures alterutrius sexus dumtaxat; vel est coniugium vnus maris cum pluribus feminis, POLYGYNIA (polygamia virilis); vel vnus feminae cum pluribus maribus, POLYANDRIA (polygamia muliebris). Species polygamiae est BIGAMIA, coniugium vnus cum duobus alterius sexus. BIGAMIA est vel vnus maris cum duobus feminis, BIGYNIA (bigamia virilis); vel vnus feminae cum duobus maribus, BIANDRIA (bigamia muliebris).

Praeterea *matrimonium vel perpetuum esse potest vel temporarium* §. 31.

Reliquis matrimonii speciebus *perfectior est monogamia perpetua*, ad ARCTISSIMAM sive VNIONEM inita, hoc est ad mutuum in omnibus vitae casibus adiutorum: vnde nascitur omnis vitae consortium. Haec quippe fini societatis coniugalis primario obtinendo conuenientior reperitur et teste experientia et iudice ratione.

* *Polyandriam natura abhorret: polygynia pluribus adhuc gentibus recepta, nec defuerunt populi, qui communioni vxorum indulserunt.*

I. *Scripta, quibus pro monogamia contra polygamiam disputatur, vel polygamia defenditur,*

ditur, et singulatim, quae ad quadruplex *Rei-*
lum de polygamia exortum, puta *Ocbinia-*
num, *Boeckelmannianum* seu *Boegerianum-*
Lyserianum et *Wilenbergianum* pertinent.
 copiosa manu suppeditat MEISTER in *Bibl-*
Iur. Nat. part. III. voc. *polygamia.*

§. 47.

Coniuges sibi inuicem obligantur 1) *ad omnia,*
quae ad procreandem educandamque prolem ne-
cessaria sunt §. 42., *nec non* 2) *ad reliqua, de*
quibus specialiter inter ipsos conuentum. Tenen-
 tur itaque *coniunctim onera matrimonii ferre,*
hinc et vitae necessaria (sustentationem) sololi
coniunctim procurare, ergo ALIMENTA, hoc
est victum, amictum, habitationem ipsi coniu-
ctim praestare.

Inde *fiat* §. 184. I. *coniugalis* concipitur, ad
 quam vterque coniugum adstringitur, *ex pacto et*
sine coniugii metiendu.

§. 48.

Quoniam matrimonium contrahentes ad futuri
 coniugis qualitates indiuiduales maximopere so-
 lent respicere; *neuter coniugum censendus est,*
ea iura, quae vi pacti matrimonialis in alterum
transtulit, ita transtulisse, ut eadem pro lubitu

in alium quemdam transferre possit, ideoque ut ipsi competant qua transmissibilia §. 243. I. Iam vero ultra consensum et intentionem declaratam pacifcentes sibi inuicem non tenetur: ergo uterque coniugum censendus est, transtulisse in alterum iura personalissima tantum. Hinc itaque conficitur, iura coniugis in coniugem qua talia esse personalissima, atque inde etiam obligationes coniugis in coniugem qua talem esse personalissimas, nexumque ideo coniugalem §. 6. esse personalissimum.

§. 49.

Coniuges monogamiae obligantur, sibi solis inuicem usum corporis ad generandam sobolem concedere. Quamobrem concubitus talis coniugis cum persona extranea est iniustus, et datae fidei coniugali contrarius. Concubitus coniugis cum persona extranea dolosus est ADULTERIVM; cuius facti reus est ADULTER, rea ADULTERA.

§. 50.

VITA, quae ducitur in societate domestica §. 41., est DOMESTICA; res et negotia, quae ad
vitae

vitae domesticae commodum pertinent, RES DOMESTICAE, NEGOTIA DOMESTICA, vno verbo RES FAMILIARIS, rei familiaris cura est OECONOMIA.

Coniuges matrimonii perfectioris §. 46. simul obligantur, sibi inuicem in omnibus vitae casibus praesto esse; hinc etiam cohabitare, et communiter rem familiarem curare, ideoque communem habere oeconomiam. Vterque igitur coniux ad res domesticas comparandas et conseruandas, et negotia domestica peragenda tenetur, quantum potest.

§. 51.

Si violatur fides coniugalis, et generalius, si coniux a coniuge laeditur; pars laesa contra laedentem iure cogendi uti, aut discedere a societate matrimoniali potest §. 12.

Posterior sit per DIVORTIVM, quod consistit in dissolutione matrimonii viuis coniugibus facta, Itaque contra adulterum vel adulteram laesae parti competit ius ad diuortium.

* *Contrauersiae circa iura diuortiorum (inter Io. Frid. KAYSERVUM et aduersarios,*

C 4

puta

puta Io. Mich. LANGIVM et God. Lud. MENCKENIVM) editis opusculis agitatae, collectae atque coniunctim editae, ed. tertia, Halae 1737. 4. Reliquae de hac materia commentationis enumerat MEISTER Bibl. Iur. Nat. p. I. voc. *Diortium*.

§. 59.

Quum et *fides sponsalitia* §. 45, et 184. I. concipi possit; pari modo et *ex eius violatione parti laesae ius datur, vel cogendi laedentem, vel dissolucendi sponsalia*. Dissolutio sponsaliorum, viuis desponsatis facta, vocatur **REPVDIVM**.

TITVLVS II.

DE

SOCIETATE PARENTALI.

1. Gotthelf Ehrenreich BECKERI diff. *de fundamento iuris patrii*, Lips. 1686.

2. Io. Balthaf. WERNHERI diff. *de iure parentum et liberorum secundum legem naturae*, Lips. 1698, et in *Erud. dissertt. Iuris Nat.* (Vitemb. 1721. 8.)

3. Io. Eberh. ROESLERI diff. *de imperio*
rio

vio parentum in liberos, Tubing. 1718.

4. Ge. Christian. GEBAVERI diff. *de patria potestate*, Gotting. 1750, cap. I.

§. 53.

Quoniam proles, ex *generatione*, ideoque facto *parentum* hoc est patris atque matris communi, existentiam nanciscitur, et cuilibet naturaliter ius competit, ex opera sua acquirendi, id scilicet quod opera sua iusta producit §. 149. I: *parentibus in prolem, filium, filiam, liberos competit ius adq̄situm*. Ius parentum in prolem qui talem dicitur PATRIA POTESTAS, vel potius, si exacte loquendum, PARENTALIS; quum ius in prolem non patri proprium; sed matri eum patre ideoque parentibus sit commune,

§. 54.

Proles est *homo*: ergo ipsi ad minimum con- nascitur ius, eorum omnium, quae homini naturaliter competere possunt, ultimum et supremum, quippe e lege divina de se conseruando, quae omnis iuris perfecti fons atque fundamen- tum est, immediate proficiscens, *ius in vitae et corporis suis conseruationem* §. 137. I. con. §.

142. Prol. Itaque *parentum ius in liberos non continet ius eos destruendi, nec ius de vita et corpore ipsorum pro lubitu disponendi; et generatim concipi nequit tamquam dominium, quippe proles non res est, sed homo.*

§. 55.

Ergo parentalis potestas est tantum ius in actiones prolis, ideoque ius; actiones liberorum pro lubitu eatenus dirigendi, quatenus haec directio cum conseruationi ipsorum consistere potest. Parentibus itaque in prolem competit ius affirmatiuum §. 82. I.

§. 56.

Ad parentalem potestatem igitur pertinet *ius educandi §. 42. Ergo parentibus ius competit, liberos aptos efficiendi ad bene beateque viuendum, seu ad vitam hominis ex sese viuendam, hoc est ad sibi et ipsis prospiciendum de iis, quibus ad conseruationem sui indigent, et ad agendum conformiter voluntati diuinae; consequenter ius instituendi liberos in religione, scientiis, artibus mediisque, vitae sustentationem sibi quaerendi honestam.*

Non

Non vero ad solum ius educandi restringitur parentum potestas; quin potius generatim inuoluit ius efficiendi, ut proles actiones suas ad voluntatem parentum, consequenter etiam in utilitatem parentum componat, quatenus ius prolis connatum non violatur.

§. 57.

Parentes qua coniuges ad prolem educandam, hinc et ad alendam sibi inuicem obligantur §. 42. Itaque expositio infantis, denegatio alimentorum, et omnis actio parentis, qua corpus prolis violatur, aut mens corrumpitur est laesio.

Huic parentum ad educandam prolem obligationi, quae (praeter illam moralem, qua Summo Numini adstrictius tenentur) ipsis erga se inuicem ex pacto matrimoniali incumbit, et quae est adfirmatiua §. 82. I, respondet *ius affirmatiuum* quum patris in matrem, tum matris in patrem, ut prolem progenitam, quanto fieri studio possit, educet. Ast vero ex eodem officio parentali deduci non potest *ius prolis in parentes affirmatiuum*, eo sensu, ut proli competat ius quoddam strictum, exigendi a parentibus, quo ipsi alimenta praebeant, eamque educant.

At-

Atque eatenus *educatio* et *speciatim alimenta*, quae a parentibus proli primis potissimum vitae annis praestantur, ipsi *perfecte non debentur*; quin potius proles maturum iudicium nacta, id omne, quod a parentibus ipsi in hac aetatis suae imbecillitate praestitum fuit, tamquam *merum parentum beneficium* per omnem vitam agnoscere obligatur;

§. 58.

Ceterum inter parentes atque prolem nulla intercedit societas, antequam proles coeperit usu intellectus pollere: quippe antea nulla prolis actio tamquam libera, ergo nec vlla eiusdem ad finem quemdam socialem persequendum obligatio cogitari potest. Vti vero soboles usu intellectus sensim instruitur: ita et ipsius sensim progeneratur obligatio, ad actiones suas ad parentum voluntatem componendas §. 55. Quum vero proli qua homini simul ius competat in sui conservationem §. 54, ideoque et in eius medium, vitae sustentationem; *quatenus exercitium potestatis parentalis impedit prolem, quo minus sibi ipsa de vitae necessariis prospicere possit; parentes ad ea soboli procuranda obligantur.*

Hae

Hae itaque ratione concipitur conjunctio parentum et prolis eo fine, 1) respectu *parentum*, ut mediante educationis continuatione, eaque perfecta, mediante saltem sustentatione prolis, ex actionibus eius utilitatem capiant, 2) respectu *pro-
lis*, ut mediante subiectione sub parentali potestate perficiatur et alatur. Quum igitur ex hac conjunctione enascatur *unio ad obtinendum finem quendam compositum*, et eatenus *communem* §. I; concipitur inde societatis inter parentes, vel inter patrem aut matrem dumtaxat, et prolem, qua tales; quae dicitur SOCIETAS PARENTALIS, speciatimque PATERNA vel MATERNA, prouti inter solum patrem vel solam matrem et prolem intercedit.

* Finis parentum primarius quidem a fine prolis primario distat in societate parentali; sed tamen *finis parentum intermedius cum fine primario sobolis et v. v. conveniunt*, et eatenus parentibus et prolis idem est finis, in ipsis hoc casu communis, ad quem obtinendum quum iungantur parentes et soboles, efficitur societas §. I. Atque eiusmodi quidem *compositum finem* in pluribus aliis societatibus pari modo observare licet.

§. 59.

Societas parentalis circa pactum colescit, ideoque est 1) *legalis* §. 9; licet varia pacta ex postfacta ad eam accedere possint, 2) *simplex* esse potest, 3) est *inaequalis*; potestas enim parentum est imperium §. 55. et 22, consequenter et dependentia prolis est subiectio, quae, qua talis, dicitur **SUBIECTIO FILIALIS**.

§. 60.

Quamobrem *parentibus* vi *parentalis imperii* *ius est praescribendi liberis*, quae eos agere oporteat; *obligandi eos*, ut ad libitum parentum actiones attemperent; *per eorum operas acquirendi*, *immorigeros puniendi* cet. Hinc *liberi* *citra parentum consensum sese alteri obligare*, *matrimonium inire*, *egredi e familia* cet. nequeunt.

§. 61.

Et quoniam *parentalis potestas* non restringitur ad solam educationem §. 56; *perdurat*, *licet proles educatione haud amplius indigeat*.

EMANCIPATIO est actus, quo parentes prolem

lem ex potestate parentali diiuntunt. Emancipatione igitur parentes potestati suae renunciant, et *proles emancipata in statum naturalem transit et fit sui iuris §. 84. I. Consensus parentum in matrimonium vel separatam oeconomiam proles eatenus tollit parentalem potestatem, quatenus eius exercitium inde redditur impossibile; atque eatenus consensus eiusmodi est emancipatio tacita.*

§. 62.

Fundamentum potestatis parentalis est factum generationis §. 53; hinc fundamentum subiectionis filialis erga parentes in eo positum est, quod proles parentibus vitam seu existentiam ferat acceptam. Ergo cui non debet vitam proles, eius nec potestati parentali subest. Immo quum *proles*, qua homo, respectu extraneorum fit in statu naturali, ideoque gaudeat libertate naturali; *proles nullius nisi parentum agnoscere tenetur potestatem parentalem.* Ergo parentes alienare pro arbitrio parentalem potestatem non possunt; consequenter *parentalis potestas est ius personalissimum*, subiectio filialis obligatio personalissima §. 243. I.

Ac-

* Accedit, quod maxime interfuit prolis, utrum parens ipse exercent parentalem potestatem, an tertius. Parentis utriusque imperium mitigatur naturali illo infito stimulo *utrisque societas, qui paternis maternisque amor in sergio frustra quaeritur.*

§. 63.

Eam vero parentalis potestatis particulam, quae solo *educationis iure* continetur, valide a parentibus alienari, et a tertio exerceri posse largior; quum educatio non nisi imperfectionem prolis tendat §. 42. Hinc oritur conceptus TUTELAE, quae consistit in iure educandi vice parentum (vicario). Cui competit tutela, est TUTOR, TUTRIX; qui educatur a tutore, est PUPILLVS, PUPILLA; societas inter tutorem et pupillum, qua tales, est SOCIETAS TUTELARIS. *Tutela itaque et societas tutelaris cessat, simul atque pupillus aptus est ad vitam hominis ex sese viuendam, quoniam tunc non amplius indiget educatione §. 56.*

§. 64.

Patri esset soli propria omnis parentalis in prolem

lem potestas, nisi adesset mater, cuius commune ius pater agnoscere obligatur §. 53: quod vice inuersa etiam de matre admittendum est. Hinc *mortuo parentum alterutro parentalis potestas est propria soli superstiti* siue pater siue mater fuerit. *Ius defuncti parentis in prolem deuoluitur insuperstitem* (ei adcreseit). Matre itaque defuncta proles inuenit sub *patria potestate*, patre defuncto sub *materna potestate*.

Vtroque parentum mortuo tollitur prolis subiectio filialis, incipit status naturalis.

TITVLVS III.

DE SOCIETATE HERILI.

§. 65.

OPERAÆ, quae vsibus vitæ domesticæ §. 50. inseruiunt, DOMESTICAE sunt. Subiectus, qui pro alimentis operas domesticas praestare obligatur, FAMVLVS; si est femina, ANCILLA dicitur. Famuli vel ancillae superior est HERVS,

D

HE-

HERA. Societas inter herum heramue et famulum ancillamue, qua tales, est SOCIETAS HERILIS.

§. 66.

Societas herilis 1) *simplex* esse potest, 2) *est* *inaequalis*. Famulus et ancilla sunt *subditi heriles*, eorumque qua talium subiectio est *subiectio herilis*: herus et hera sunt *imperantes heriles*, eorumque qua talium imperium *herile imperium* (potestas herilis).

§. 67.

Ius heri in famulum, consequenter et famuli obligatio in herum eo tendit, *ut operae domesticae a famulo ad voluntatem heri*, consequenter *in utilitatem heri praestentur*: *ius famuli* in herum, consequenter et obligatio heri in famulum pro fine habet, *ut alimenta ab hero praebentur famulo*.

§. 68.

Quoniam societas herilis naturaliter est pactitia §. 9; *specialiora iura atque obligationes heri et famu-*

famuli mutua *ex contractu*, quo societas herilis constituta est, *determinantur*. Qualia igitur alimenta, quanta et quomodo ea herus famulo; qualesque operas, quantas et quomodo eas famulus hero promisit: talia tantaque alimenta herus famulo, talesque et tantas operas hic isti conuento modo debet. *Contractus* eiusmodi est *contractus do ut facias* §. 215. I, *ad finem nontransitorium* §. I.

§. 69.

Alimentis substitui potest eius aequivalens §. 202. I, *speciatim pecunia* §. 205. I. Hinc perinde est, siue promittantur famulo alimenta seu certa pecuniae summe, unde sibi alimenta comparare possit, *alimentorum vicarium*. Posteriori casu societas herilis nititur *locatione conductione operarum* §. 217. I, et pecunia, quae famulo debetur, est *merces* §. *ead.* I. Inde FAMVLVS et ANCILLA pro mercede conducti, dicuntur MERCENARIJ.

§. 70.

FAMVLVS vel omnes operas vel certas dumtaxat praestare tenetur; porro **OPERAS** debet vel ad omne vitae tempus, **PERPETVAS** vel ad certum tempus, quod vita breuius fore iudicatur, **TEMPORARIAS**. **FAMVLVS**, qui ad certas et temporarias dumtaxi operas tenetur, **LIBERIOR**; qui ad perpetuas vel omnes vel certas dumtaxat, **RESTRICTIOR** est.

Ceterum famulus, qui ad omnes et perpetuas operas obligatur, est seruus §. 37, et speciatim etiam appellari potest **SERVVS DOMESTICVS** aut **SERVA DOMESTICA**, si est ancilla. Herus serui est despota §. 37, et speciatim dici solet **DOMINVS SERVI**, aut hera **DOMINA SERVI**, eiusque potestas in seruum **POTESTAS DOMINICA**. Subiectio serui domestici est seruitus §. 37, et in specie vocatur **SERVITVS DOMESTICA**; societas dominum inter et seruum domesticum, qua tales, est despota §. 37, et speciatim nominatur **SOCIETAS DOMESTICA**.

§. 71.

Domino itaque ius competit perpetuum, ex operis serui omnes utilitates, quae in vita domestica desiderari possunt, capiendi §. 70; hinc etiam ius, per operas serui acquirendi. Quamobrem seruus citra domini consensum neque acquirere sibi, neque obligare se aliis, neque excutere seruitutis iugum potest.

Actus, quo dominus seruum ex potestate dominica dimittit, est **MANUMISSIO**. Quum dominus inanumissione potestati dominicae renunciet: *seruus, qui manumittitur, redit in statum naturalem, et fit liber. Seruus inanumissus LIBERTVS vocitatur.*

§. 72.

Seruitus, quae nititur consensu serui coacte seu exorto, est **COACTA SERVITVS**; quae vltroneo, **VLTRONEA §. 181. I.** Inde et **SERVVS** vocatur posteriori casu **VLTRONEVS**, priori **OBNOXIVS**, vno verbo **MANCIPIVM**.

Datur consensus exortus, qui est validus, §. 304. I; hinc etiam datur potestas dominica vali-

da et *seruitus falida*, licet fuerit *extorta* ex. gr. si debitor, qui non est soluendo, in seruitutem redigitur a creditore, vt operis praestitis, quae aequiparantur bonis, ipsi satisfaciat. *Naturaliter* vero, scilicet ab origine §. 11. et remota laesione §. 62. I. *nemo nisi ex consensu suo ultroneo subiicitur alterius imperio* §. 76. I, hinc *nec potestati dominicae*, immo *nec herili*. Ergo *naturaliter* omnis *societas dominica*, immo omnis *societas herilis pacto ultroneo coalescit*; *posita vero laesione datur seruitus valida*, licet *pacto vi extorto* nitatur; quae tamen et *ipsa est pactitia*. Et *catenus omnis societas herilis atque speciatim omnis societas dominica est pactitia*.

* Ex iure laesi in laedentem infinito §. 261. I, vi cuius illi in istum omnia licent §. 265. I, colligi quidem potest pro ratione circumstantiarum *ius victoris iusti, hostem iniustum deiectum*, et generalius *ius laesi, laedentem detrudendi in seruitutem*; sed inde non consequitur, dari *seruitutem*, quae citra pactum constituitur, ideoque sit *necessaria et legalis* §. 9. Etenim 1) haec voluntas victoris unilateralis nondum efficit societatem: quia renitente adhuc deiecto *voluntatum virumque unio*

unio §. 2. nulla concipi potest, immo praeci-
 se oppositum, *pugna voluntatum et virium*
 concipiatur necesse est. 2) *Potestatis domi-*
nicae exercitium physice impossibile est vitra de-
uicti consensum. Deuictus enim hostis nun-
 quam imperata victoris faciet; nisi quatenus
obsequium, tamquam *malum minus*, praefert
 vltiori victoris *coactioni* mortisque ipsius
 periculo, tamquam *malo maiori*, hoc est qua-
 tenus vult, consequenter quatenus *consentit*
 vel *tacite* factem. Ergo omnis *potestas do-*
minica, immo omne *ius sociale*, et hinc omne
imperium, si orisuntur ex bello et victoria, sup-
 ponunt pactum victoris cum deuicto, quo fini-
 tur hostilitas mutua, consequenter *pactum*
pacis §. 304. I. Omnis igitur *societas eorum,*
qui haftenus bello concertarunt, est pactitia.
 Ergo bellum et victoria per se consideratae
 non sunt *modus acquirendi* potestatem domi-
 nicam, immo nec imperium nec vllum *ius*
sociale acquirendi, ideoque nec *modus* con-
 stituendae societatis; sed tantum horum
 omnium *ocasio.* Vnde conficitur, *ius detru-*
dendi deuictum in seruitutem nondum inuolue-
 re ipsum imperium; sed tantum *ius obligan-*
di deuictum etiam vi adhibita, vt *consentiat*
in seruitutem, atque ideo in imperium et po-
 testatem dominicam victoris.

§. 73.

Quoniam ob diuerfitatem qualitatum personalissimarum, quae tum in hero tum in famulo mente concipi possunt, interest utriusque hunc sibi potius, quam alium eligere famulum herumque; qui societatem herilem pacto ultroneo contrahunt, ad qualitates personalissimas inuicem praeprimis attendere censentur. Atque ita *imperium heri in famulum seruumque ultroneum, atque ius famuli seruique ultronei in herum est personalissimum*; consequenter et correlata *subiectio atque obligatio est personalissima, ideoque nexus omnis societatis herilis ultroneae est personalissimus*, §. 48. Itaque *iura atque obligationes eiusmodi societatis mutuae non aliter transmissibiles sunt, nisi accedente consensu mutuo expresso vel tacito,*

§. 74.

De *mancipii* vero conditione aliter omnino statuendum est. Hosti enim deuicto quando seruitus obtruditur; integrum non est, an et quemnam sibi velit eligere dominum. Hostis vero victor,

Etor, propriae potissimum vtilitati intentus in constituenda seruitute, ad plus quam e natura seruitutis colligi potest, se vltro obligare voluisse censendus non est. Quoniam igitur victor detruens deuictum in seruitutem renunciat iuri suo qua laesi in laedentem, et mancipio pro operis nihil promittit nisi conseruationem et sustentationem vitae; nihil ipsi vltra debet, consequenter nec contra obligationem hoc pacto contractam agit, si transfert in alium eam potestatem dominicam, quam sibi pacto vi iusta exorto in mancipium adquisiuit. Quamobrem *domino in mancipium competit ius transmissibile: licet ius mancipii in dominum ad alimenta sibi praebenda perstet ius personalissimum* §. 73. quod innito domino transferri nequit in alium,

I. Dan. Frider. HOHEISEL diff. *de mercatu corporum humanorum*, Lips. 1720.

* Itaque quamuis mancipium domino alium vice sua obtrudere nequeat; attamen domino integrum est, potestatem suam dominicam etiam inuito mancipio transferre in alterum. *Differentia iuris* circa seruitutem vltro-neam et coactam quaerenda est in differentia status serui vltro-nei et coacti ante initam societatem

tire enim, ut vita miseris, malorum omnium formidolosissimis, perpetuo exposita sit, non voluntatis sed furoris est, 3) quin potius *est bellum perdurans*, status ab illo, qui inter socios intercedit, quam maxime abhorrens.

* Ex captiuitate deuictorum hostium ille mos irrationalis procul dubio originem traxit, in quos ante pacta omnis violentia iusta.

TITVLVS IV.

DE

FAMILIA.

§. 78.

Iunge societatem vel coniugalem parentali, vel coniugalem herili, vel parentalem herili, vel coniugalem parentali herilique simul, nascetur societas composita, quae vocatur familia. Est igitur FAMILIA (domus, societas oeconomica seu domestica *strictius* dicta §. 41.) societas ex coniugali, parentali ac herili, vel saltem ex binis earum

earum composita. Prior PERFECTA FAMILIA, IMPERFECTA posterior dicitur.

§. 79.

Familiae membra seu socii sunt 1) PATERFAMILIAS et MATERFAMILIAS: ita nimirum in domo vocantur iidem, qui in societate coniugali maritus et vxor, in parentali pater et mater, in herili herus et hera appellantur, 2) filii familias et filiae familias, 3) famuli et ancillae, serui et seruae, qui qua pars familiae vocantur. DOMESTICI.

§. 80.

Finis societatis oeconomicae est ex fine societatis coniugalis, parentalis atque herilis compositus: ideoque in eo consistit, ut obtentio finis singulae cuiusvis societatis, ex quibus composita est domus, per singulam quamque alteram earumdem promoueatur; ergo ut salus cuiuslibet per reliquas adaugeatur; consequenter ut altera sit alteri adiumento et remedio, multo magis, ut ne altera alteri sit impedimento. Itaque et salus domestica in societatis coniugalis, parentalis atque

que herilis salute iuncta atque hinc inuisem aucta vertitur.

Quamobrem *si quis consensu suo fit membrum Societatis simplicis*, quae pars est domus; ipse simul fit membrum domus, ideoque vel tacite saltem se obligat, quod salutem domus partiumque eius reliquarum, quantum potuerit, promouere velit, ac propterea iura quoque huic obligationi respondentia acquirere intelligitur. Ergo generalius: *Quicumque recipitur in societatem*, quae est pars maioris societatis, simul maioris huius fit membrum, iuraque et obligationes, quae in ista obtinent, acquirit.

§. 81.

Familia est societas necessario composita §. 41. et rectoria §. 22.

§. 82.

Imperans (caput) familiae est paterfamilias et materfamilias §. 66. et 59; quibus imperium domesticum naturaliter est commune respectu liberorum §. 53; et, quatenus ipsorum mutuo consensu constituta quoque societas herilis, etiam respectu

ſpectu famulorum ſeruorumque. Atque eatenus imperans domesticus eſt perſona moralis §. 92.

Pr. I. Poſteſt tamen patriſfamilias ſoli competere imperium in domo ex pacto, partim per ſe, partim per matremfamilias exercendum: immo deſiciente patrefamilias omne imperium domeſticum competit matrifamilias ſoli; ergo et mortua patrefamilias in matremfamilias ſuperſtitem omne imperium domeſticum deuoluitur §. 64.

Imperio domeſtico ſubſunt liberi familias §. 59. et famuli ſeruique domeſtici §. 66. et 70.

§. 83.

Imperans in domo habet ius, dirigendi pro arbitrio actiones liberorum familias et domeſticorum ad ſalutem domeſticam §. 22. et 80; hinc ius, per liberosfamilias promouendi ſimul ſalutem matrimonii et ſocietatis herilis, atque vice verſa per domeſticos promouendi et parentalis et coniugalis ſocietatis ſalutem; ius leges domeſticas ferendi §. 34, ius immorigeros liberos familias domeſticosque puniendi §. 40. cet.

§. 84.

§. 84.

Denique *ex consensu mutuo patris matrisque familias*, ad constituendam in domo societatem herilem, deriuatur *ius eorundem mutuum, ideoque et obligatio eorundem erga se inuicem, ad promouendam per liberos familias atque domesticos rei familiares salutem.*

* Exortis familiis *ius succedendi ab intestato et ex testamenta* sensim inualuisse, facile largimur. Interim hoc ius omne ex solo societatis matrimonialis, parentalis aut etiam familiae conceptu demonstrari non potest. Itaque vt constitueretur, ab initio *pactis* opus fuit: post in consuetudinem et in legem familiae tacitam eo facilius abiit; quo magis familiarum vicinarum omnium intererat, ne hereditas defunctorum parentum familias praeda vel seruorum vel culuisis fieret occupantis.

IVRIS NATVRALIS

LIBER III.

I V S C I V I T A T I S
V N I V E R S A L E .

S P E C I A T I M

I V S P V B L I C V M
V N I V E R S A L E .

§. 85.

Quum homo naturali primarioque impulsu fe-
ratur in sui perfectionem §. 5. et §. 73. Pr.;
*omnium hominum scopus seu finis primarius atque
supremus est felicitas; speciatimque, sicubi nempe
a beatitudine atque a vita post mortem cogi-
tando discesseris, felicitas externa (prosperitas)*
§. 24. Pr. Hinc quaerunt *media felicitatis ex-
ternae; hinc bona externa, quibus nempe ad
felicitatem externam fruuntur, conseruare, aliis-
que continuo bonis augere satagunt. Horum
bonorum dum conseruationi student, securita-
tem quaerunt §. 1. 3. 4. Pr. I;* dum incrementa

E per-

persequuntur, ad abundantiam bonorum exteriorum, hoc est ad *SUFFICIENTIAM VITAE*, quantum quisque potest, aspirant.

Stadium felicitatis externae homines singulos per *finis subordinatos*, tamquam per media, in societates primum simplices, mox in familias, deinde in varias iterum societates maiores coëgit. Quum vero has coniunctiones ad scopum obtinendum sentirent longe insufficientes: tandem vnitis viribus directo contendere ad omnem felicitatem externam coeperunt, atque in eas societates, quae *ciuitatum* nomine insigniuntur, coaluerunt. Quae quidem *societas*, quum inter ceteras societates maiores, ad bonum quoddam externum obtinendum comparatas, ipsa experientia reperiatur specie *perfectior*; hoc etiam loco tamquam talis est consideranda.

§. 86.

Est vero *CIVITAS* (respublica *late d.*) pluri-
mum familiarum ad persequendam felicitatem ex-
ternam societas inequalis. Socii ciuitatis dicun-
tur *CIVES*, suntque vel imperans *ciuis* vel *sub-*
ditis

diu ciuiles. Exteri, seu qui membra nostrae ciuitatis non sunt, **PERRGRINI** vocantur. **POPVLVS** in disciplinis, quae de ciuitate agunt, mox vniuersorum ciuium, mox subditorum ciuiliū eiusdem ciuitatis complexionem denotat, sumitur et generalius pro multitudine familiarum, quae societatem aeternam §. 97. Pr. constituunt.

Scientia legum naturalium posita ciuitate obseruandarum **IUS CIVITATIS** (ius politicum, interdum ius *publicam* latiori significato) **VNIVERSALE** vocatur: quod igitur nihil aliud est quam Ius Naturale ad ciuitatem applicatum, atque in deducendis iuribus ac obligationibus naturalibus, quae hominibus in statu ciuili, ideoque ciuibus et ciuitatibus competunt, occupatur.

§. 87.

Ius Ciuitatis tanquam Ius Sociale in Internum ex Externum (intrinsecum et extrinsecum quibusdam dictum) dispescitur §. 5. *Ius ciuitatis Internum* docet iura atque obligationes ciuium erga se inuicem: hinc tradit iura atque obligationes vel imperantis ciuilibus et subditorum ciuiliam

da et *seruitus falida*, licet fuerit *extorta* ex. gr. si debitor, qui non est soluendo, in seruitutem redigitur a creditore, vt operis praestitis, quae aequiparantur bonis, ipsi satisfaciat. *Naturaliter* vero, scilicet ab origine §. 11. et remota laesione §. 62. I. *nemo nisi ex consensu suo ultroneo subiicitur alterius imperio* §. 76. I, hinc *nec potestati dominicae*, immo *nec herili*. Ergo *naturaliter* omnis *societas dominica*, immo omnis *societas herilis pacto ultroneo coalescit*; *postea vero laesione datur seruitus valida*, licet *pacto vi extorto* nitatur; quae tamen et *ipsa est pactitia*. Et eatenus *omnis societas herilis atque speciatim omnis societas dominica est pactitia*.

* Ex iure laesi in laedentem infinito §. 261. I, vi cuius illi in istum omnia licent §. 265. I, colligi quidem potest pro ratione circumstantiarum *ius victoris iusti, hostem iniustum deuietum*, et generalius *ius laesi, laedentem detrudendi in seruitutem*; sed inde non consequitur, dari *seruitutem*, quae citra pactum constituatur, ideoque sit *necessaria et legalis* §. 9. Etenim 1) haec voluntas victoris unilateralis nondum efficit societatem: quia renitente adhuc *deuicto voluntatum virumque*
vni9

unio §. 2. nulla concipi potest, immo praeci-
 se oppositum, *pugna voluntatum et virium*
 concipiatur necesse est. 2) *Potestatis domi-*
nicae exercitium physice impossibile est citra de-
uicti consensum. Deuictus enim hostis nun-
 quam imperata victoris faciet; nisi quatenus
obsequium, tamquam *malum minus*, praefert
 vltiori victoris *coactioni* mortisque ipsius
 periculo, tamquam *malo maiori*, hoc est qua-
 tenus vult, consequenter quatenus *consentit*
 vel *tacite factem*. Ergo omnis *potestas do-*
minica, immo omne *ius sociale*, et hinc omne
imperium, si oritur ex bello et victoria, sup-
 ponunt pactum victoris cum deuicto, quo fini-
 tur hostilitas mutua, consequenter *pactum*
pacis §. 304. I. Omnis igitur *societas eorum,*
qui hactenus bello concertarunt, est pactitia.
 Ergo bellum et victoria per se consideratae
 non sunt *modus acquirendi* potestatem domi-
 nicam, immo nec imperium nec vllum *ius*
 sociale acquirendi, ideoque nec *modus con-*
 stituendae societatis, sed tantum horum
 omnium *ocasio*. Vnde conficitur, *ius detru-*
dendi deuictum in seruitutem nondum inuolue-
 re ipsum imperium; sed tantum *ius obligan-*
di deuictum etiam vi adhibita, vt *consentiat*
in seruitutem, atque ideo in imperium et po-
 testatem dominicam victoris.

§. 73.

Quoniam ob diuerfitatem qualitatum personaliffimarum, quae tum in hero tum in famulo mente concipi poffunt, intereft vtriusque hunc fibi potius, quam alium eligere famulum herumque; qui societatem herilem pacto vltroneo contrahunt, ad qualitates personaliffimas inuicem praeprimis attendere cenfentur. Atque ita *imperium heri in famulum feruumque vltroneum*, atque *ius famuli feruique vltronei in herum* est *personaliffimum*; confequenter et correlata *subiectio* atque *obligatio* est *personaliffima*, ideoque *nexus* omnis *foctetatis herilis vltroneae* est *personaliffimus*, §. 48. Itaque *iura* atque *obligationes* eiusmodi *foctetatis mutuae non aliter transmissibiles fiunt, nifi accedente confenfu mutuo expreffo vel tacito*,

§. 74.

De *manctpii* vero conditione aliter omnino ftatuendum eft. Hofti enim deuictio quando feruitus obtruditur; integrum non eft, an et quemnam fibi velit eligere dominum. Hoftis vero victor,

Et or, propriae potissimum vtilitati intentus in constituenda seruitute, ad plus quam e natura seruitutis colligi potest, se vltro obligare voluisse censendus non est. Quoniam igitur victor detrudens deuictum in seruitutem renunciat iuri suo qua laesi in laedentem, et mancipio pro operis nihil promittit nisi conseruationem et sustentationem vitae; nihil ipsi vltra debet, consequenter nec contra obligationem hoc pacto contractam agit, si transfert in alium eam potestatem dominicam, quam sibi pacto vi iusta exorto in mancipium adquisiuit. Quamobrem *domino in mancipium competit ius transmissibile: licet ius mancipii in dominum ad alimenta sibi praebenda perstet ius personalissimum* §. 73. quod inuito domino transferri nequit in alium,

I. Dan. Frider. HOHEISEL diff. *de mercatu corporum humanorum*, Lipf. 1720.

* Itaque quamuis mancipium domino alium vice sua obtrudere nequeat; attamen domino integrum est, potestatem suam dominicam etiam inuito mancipio transferre in alterum. *Differentia iuris* circa seruitutem vltroneam et coactam quaerenda est in differentia status serui vltronei et coacti ante initam societatem

dominicam. Ultroneus servus erat homo liber, in quem domino *nihil licebat*: coactus contra erat hostis iniustus, in quem domino, qua hosti iusto, tunc *omnia licebant*. Dum *servitus ultronea* constituitur, ex *serui* potius quam *domini arbitrio* pendet, *determinare, in quantum renunciare velit libertati suae naturali*: in *servitute* contra *coactus* ex *domini* potius quam *serui arbitrio* pendet, *in quantum iuri suo hostis iusti in hostem iniustum renunciare velit*. Hinc terminos figere potestatis *dominicæ* circa *servitutem ultroneam* in *serui* potissimum, circa *coactam* in *domini* positum est *arbitrio*.

§. 75.

Quum dominus per servum acquirat §. 71; sequitur, ut *dominus in prolem serui sui cum ancilla sua progenitam tantum iuris acquirat, quantum iuris transmissibilis in eam naturaliter competit parentibus*. Ergo nihil nisi *ius tutelæ* acquirat §. 63, neutiquam potestatem *dominicam* §. 62. Quamobrem ex lege naturali *proles servorum parentum non nascitur servus, sed pupillus dumtaxat domini parentum suorum*. Quoniam vero *proles serui* suntibus *domini* educanda,

a prole olim restituendis; *domino ius est, operas a prole exigendi, donec de sumtibus istis sibi satisfactum fuerit.*

§. 76.

In famulum inobedientem hero, in seruum domino competit ius puniendi §. 40. Laesio, quam superior subdito infert, dici speciatim solet GRAVAMEN. *In herum itaque aut dominum laedentem laeso famulo aut seruo competit ius postulandi, ut grauamen tollatur; in subsidium ius denegandi obedientiam imperanti, resistendi aggredienti, vel domo eiusdem excedendi. §. 12.*

§. 77.

Fuere antiquitus et existunt hodiernum *domini*, quibus, et *alimenta pro lubitu denegare*, et ipsam *vitam demere mancipiis* suis eorumque liberis et omni posteritati, *fas habetur*: adeo ut seruos, omni iure humanitatis exutos laedique nescios, rerum propriarum iure, in quas nihil est nefas aestiment. Verum *eiusmodi seruitus* 1) *non est societas*: quia non continet commune bonum §. 2, nec 2) *pacto niti potest*: consen-

tise

tire enim, ut vita miseris, malorum omnium formidolosissimis, perpetuo exposita sit, non voluntatis sed furoris est, 3) quin potius *est bellum perdurans*, status ab illo, qui inter socios intercedit, quam maxime abhorrens.

* Ex captiuitate deuictorum hostium ille mos irrationalis procul dubio originem traxit, in quos ante pacta omnis violentia iusta.

TITVLVS IV.

DE

FAMILIA.

§. 78.

Iunge societatem vel coniugalem parentali, vel coniugalem herili, vel parentalem herili, vel coniugalem parentali herilique simul; nascetur societas composita, quae vocatur familia. Est igitur FAMILIA (domus, societas oeconomica seu domestica *strictius* dicta §. 41.) societas ex coniugali, parentali ac herili, vel saltem ex binis earum

earum composita. Prior PERFECTA FAMILIA, IMPERFECTA posterior dicitur.

§. 79.

Familiae membra seu socii sunt 1) PATERFAMILIAS et MATERFAMILIAS: ita nimirum in domo vocantur iidem, qui in societate coniugali maritus et vxor, in parentali pater et mater, in herili herus et hera appellantur, 2) filii familias et filiae familias, 3) famuli et anoillae, serui et seruae, qui qua pars familiae vocantur. DOMESTICI.

§. 80.

Finis societatis oeconomicae est ex fine societatis coniugalis, parentalis atque herilis compositus: ideoque in eo consistit, ut obtentio finis singulae cuiusvis societatis, ex quibus composita est domus, per singulam quamque alteram earumdem promoueat; ergo ut salus cuiuslibet per reliquas adaugeatur; consequenter ut altera sit alteri adiumento et remedio, multo magis, ut ne altera alteri sit impedimento. Itaque et salus domestica in societatis coniugalis, parentalis atque

que herilis salute iuncta atque hinc inuisem aucta vertitur.

Quamobrem *si quis consensu suo fit membrum societatis simplicis*, quae pars est domus; ipse simul fit membrum domus, ideoque vel tacite saltem se obligat, quod salutem domus partiumque eius reliquarum, quantum potuerit, promouere velit, ac propterea iura quoque huic obligationi respondentia acquirere intelligitur. Ergo generalius: *Quicumque recipitur in societatem*, quae est pars maioris societatis, simul maioris huius fit membrum, iuraque et obligationes, quae in ista obtinent, acquirit.

§. 81.

Familia est societas necessario composita §. 41. et rectoria §. 22.

§. 82.

Imperans (caput) familiae est *paterfamilias* et *materfamilias* §. 66. et 59; quibus imperium domesticum naturaliter est commune respectu liberorum §. 53; et, quatenus ipsorum mutuo consensu constituta quoque societas herilis, etiam respectu

pectu famulorum seruorumque. Atque eatenus imperans domesticus est persona moralis §. 92. Pr. I. Potest tamen patrifamilias soli competere imperium in domo ex pacto, partim per se, partim per matremfamilias exercendum: immo deficiente patrefamilias omne imperium domesticum competit matrifamilias soli; ergo et mortua patrefamilias in matremfamilias superstitem omne imperium domesticum deuoluitur §. 64.

Imperio domestico subsunt liberi familias §. 59. et famuli seruique domestici §. 66. et 70.

§. 83.

Imperans in domo habet ius, dirigendi pro arbitrio actiones liberorum familias et domesticorum ad salutem domesticam §. 22. et 80; hinc ius, per liberosfamilias promouendi simul salutem matrimonii et societatis herilis, atque vice versa per domesticos promouendi et parentalis et coniugalis societatis salutem; ius leges domesticas ferendi §. 34, ius immorigeros liberos familias domesticosque puniendi §. 40. cet.

§. 84.

§. 84.

Denique *ex consensu mutuo patris matrisque familias*, ad constituendam in domo societatem herilem, deriuatur *ius eorundem mutuum, ideoque et obligatio eorundem erga se inuicem, ad promouendam per liberos familias atque domesticos rei familiares salutem.*

* Exortis familiis *ius succedendi ab intestato et ex testamenta* sensim inualuisse, facile largimur. Interim hoc ius omne ex solo societatis matrimonialis, parentalis aut etiam familiae conceptu demonstrari non potest. Itaque vt constitueretur, ab initio *pactis* opus fuit: post in consuetudinem et in legem familiae tacitam eo facilius abiit; quo magis familiarum vicinarum omnium intererat, ne hereditas defunctorum parentum familias praeda vel seruorum vel culuis fiet occupantis.

 IVRIS NATVRALIS

LIBER III.

 I V S C I V I T A T I S
 V N I V E R S A L E .

SPECIATIM

 I V S P V B L I C V M
 V N I V E R S A L E .

§. 85.

Quum homo naturali primarioque impulsu fe-
 ratur in sui perfectionem §. 5. et §. 73. Pr.;
omnium hominum scopus seu finis primarius atque
supremus est felicitas; speciatimque, sicubi nempe
a beatitudine atque a vita post mortem cogi-
tando discesseris, felicitas externa (prosperitas)
 §. 24. Pr. Hinc quaerunt *media felicitatis ex-*
ternae; hinc bona externa, quibus nempe ad
felicitatem externam fruuntur, conseruare, aliis-
que continuo bonis augere satagunt. Horum
bonorum dum conseruationi student, securita-
tem quaerunt §. 1. 3. 4. Pr. I; dum incrementa

E

per-

persequuntur, ad abundantiam bonorum externorum, hoc est ad *SUFFICIENTIAM VITAE*, quantum quisque potest, aspirant.

Stadium felicitatis externae homines singulos per *finis subordinatos*, tamquam per media, in societates primum simplices, mox in familias, deinde in varias iterum societates maiores coëgit. Quum vero has coniunctiones ad scopum obtinendum sentirent longe insufficientes: tandem unitis viribus directo contendere ad omnem felicitatem externam coeperunt, atque in eas societates, quae *ciuitatum* nomine insigniuntur, coaluerunt. Quae quidem *societas*, quum inter ceteras societates maiores, ad bonum quoddam externum obtinendum comparatas, ipsa experientia reperiatur specie *perfectior*; hoc etiam loco tamquam talis est consideranda.

§. 86.

Est vero *CIVITAS* (respublica late d.) pluri-
mum familiarum ad persequendam felicitatem externam societas inequalis. Socii ciuitatis dicuntur *CIVES*, suntque vel imperans *ciuis* vel *sub-*
diti

diu ciuiles. Exteri, seu qui membra nostrae ciuitatis non sunt, **PBRGRINI** vocantur. **POPVLVS** in disciplinis, quae de ciuitate agunt, mox vniuersorum ciuium, mox subditorum ciuiliū eiusdem ciuitatis complexionem denotat, sumitur et generalius pro multitudine familiarum, quae societatem aeternam §. 97. Pr. constituunt.

Scientia legum naturalium posita ciuitate obseruandarum **IUS CIVITATIS** (ius politicum, interdum ius *publicum* latiori significato) **VNIVERSALE** vocatur: quod igitur nihil aliud est quam Ius Naturale ad ciuitatem applicatum, atque in deducendis iuribus ac obligationibus naturalibus, quae hominibus in statu ciuili, ideoque ciuibus et ciuitatibus competunt, occupatur.

§. 87.

Ius Ciuitatis tanquam Ius Sociale in Internum ex Externum (intrinsecum et extrinsecum quibusdam dictum) dispescitur §. 5. *Ius ciuitatis Internum* docet iura atque obligationes ciuium erga se inuicem: hinc tradit iura atque obligationes vel imperantis ciuibus et subditorum ciuiliū

mutuas, vel subditorum ciuiliū erga se inuicem; prior species Iuris Ciuitatis Interni dicitur IUS (ciuitatis) PUBLICVM (interdum ius publicum *strictiori significato* §. præced.), posterior IUS (ciuitatis) PRIVATVM.

Ius Ciuitatis Externum docet iura atque obligationes ciuium ac ciuitatis erga externos. Exteri sunt personae vel singulares vel morales atque integrae societates seu minores seu maiores. Eminent prae ceteris societates maiores aeternae atque liberae, quae GENTES appellantur §. 97. Pr. Inde enascitur species determinata Iuris Ciuitatis Externi, quae vocatur IUS GENTIUM, traditque iura ac obligationes gentium erga se inuicem.

Iuris Ciuitatis Vniuersalis interni pars praecipua est *Ius publicum Vniuersale*, Externi *Ius Gentium Vniuersale*.

Ex illis *scriptoribus*, qui integrum Ius Ciuitatis Vniuersale, Ius nempe Publicum Vniuersale una cum Iure Gentium Vniuersali singularibus commentariis exposuerunt, notatu praecipuis digni

digni sunt; HUBERVS 1), WOLFFIUS 2),
 BVRLAMAQVIVS 3), RVTHERFORTIVS
 4) et VATTELIVS 5).

1) Vlrici HUBERI *de iure Ciuitatis* libri
 III. edit. 4ta cum *notis* Christ. THOMA-
 SII, Francof. et Lips. 1708. 4. it. cum
 commentariis Nicol. L. B. de LYNCKER,
 suppletis cura Io. Christiani FISCHERI,
 Francof. et Lips. 1752. 4.

Eiusdem *institutiones reipublicae* in operi-
 bus Huberi minoribus (ab Abrab. WIELING
 Traiecti ad Rhen. 1746. II. tomi 4. editis
 notisque illustratis), tom. I. p. 1.

2) Christian. L. B. de WOLFF *Ius publi-
 cum et Gentium Vniuersale*, vid. supra part.
 I. p. 50.

3) *Principes du Droit Politique* (par BVRLAMAQVA), supra part. I. pag. 53.

4) RVTHERFORT'S *Instituts of Natural
 Laws*. Vol. the II. in wich. are explained
 the rights and obligations of mankind con-
 sidered as membres of Civil Societies, Cam-
 bridge 1756. gr. 8. vid. supra part. I. pag.
 52.

5) *Le Droit des Gens* p. Mr. de VATTEL,
 Londres 1785. II. tomes 4.

Extat enim peculiaris *bibliotheca Iuris Ciuitatis* 1): vsum vero huius studii in Iure Publico Germanico eximium elegantur ostendit **STEGE-
RVS** 2).

1. (Anonymi *bibliotheca Iuris Imperan-
tium quadripartita*, seu commentatio de scri-
ptoribus Iurium, quibus summi Imperantes
vtuntur, *Naturae et Gentium. Publici Vniuer-
salis et Principum Priuati*, Norimberg. 1727. 4.

2. Adriani **STEGERI** diff. de *Iure Na-
turae Iuris publici Imperii R. Germanici prin-
cipio*, Lips. 1747.

SECTIO

SECTIO I.

IVS PVBLICVM VNIVERSALE
IN GENERE.

§. 88.

IVS PVBLICVM VNIVERSALE docet iura
atque obligationes naturales imperantis ciuilibus
et subditorum ciuilibus mutuas; eas itaque potis-
simum, quae ipsis qua talibus competunt, *iura*
et *obligationes ciuiles*. Hinc est *Ius Naturae* ap-
plicatum ad imperantum et subditos ciuiles in re-
latione erga se inuicem; tradit *leges* a subditis
ciuilibus et imperante ciuili inuicem naturaliter
obseruandas; ideoque *nexum iuridicum* inter eos-
dem intercedentem explicat §. 6; docetque *offi-
cia ciuilia* imperantis et subditorum mutua.

Auctores, qui Ius publicum Vniuersale scri-
ptis peculiaribus pertractauerunt, potissimum sunt:
SYDNEIVS 1) et LOCKIUS 2) Angli, ROEHL-
MERVS 3), FRITSCHIVS 4) WOLFIVS QVE
5) Germani, IOHANNSON 6) Pseudonymus
Suecus, ROUSSEAV 7) Genevensis et HEI-
NECKIUS 8).

1) *Discours sur le Gouvernement* par Algernon SYDNEY, publiez sur l'original manuscrit de l'Auteur et traduits de l'Anglois par A. SAMSON. La Haye 1702. III. tomes 72; et nouvelle edition (Paris) 1756. IV. tomes 12. Anglico, sermone prodiit Londini anno demum 1704. fol. Auctum vero hoc opus aliis scriptis ad Sydneium pertinentibus publicatum est sub tit: *Discourses concerning Government*, London 1763. gr. 4.

2) *Two treatises of Government*, in the former the *false principles* of Robert FILMER and his followers are detected and overthrown: the latter is an *Essay concerning the true Original, Extent and End of Civil Government* (by John LOCKE), London 1690. 8., cuius editio quinta auctior Lond. 1728. prodiit. Huius opusculi Gallice versi aliquot extant editiones, praestantior autem reliquis est, quae sequitur: *Du Gouvernement Civil* par Mr. LOCKE, trad. de l'Anglois, cinquieme edition exactement revue et corriguee sur la cinq. edition de Londres et augmentee de quelques notes par L. C. R. D. M. A. D. P. Amsterd. 1755. 12.

3) Iusti

3) Iusti Henningi BOEHMERI *introduc-
tio in. Ius Publicum Vniuersale*, Hal. 1709.
8., ed. 2da emendatior ibid. 1726. 8.

4) Godofr. Ernesti FRITSCHII *Ius pu-
blicum Vniuersale*, Ienae 1734. 8.

5) Christiani L. B. de WOLFF *de Imperio
Publico seu Iure Ciuitatis*, in qua omne Ius
Publicum Vniuersale demonstratur, & veri-
oris Politicae inconcussa fundamenta ponun-
tur, tamquam Iuris Naturalis pars VIII. et
ultima, Halae 1748. 4.

6) Die *bürgerliche Regierung nach ihrem
Ursprung und Wesen* betrachtet von Ioh.
Martin IOHANNSON (verus Auctor fertur
Ioh. MONTIN), aus dem Schwedischen,
Stockholm. (Leipzig) 1750. 8.

7) *Du Contrat social; ou principes du Droit
Politique* par I. I. ROUSSEAU, Amster-
dam 1762. gr. 12. et in Eiusd. *Oeuvres di-
verses* tome III. Germanice prodiit cum no-
tis GEIGERI, Marburg 1763. 8. Inter
scripta Roussouio opposita eminet *Lettres
d'un anonyme à Mr. I. I. Rousseau*, Paris 1795.
8.

8) *Systema Iuris Publici Vniuersalis*, quod
sub directoratu D. Franc. Iosephi HEINCKE

publicae disputationi submittit Mich. Carol.
S. R. I. Comes de KAVNITZ, Viennae
1765. 4.

§. 89.

Quoniam itaque ciuitas in plurimum familiarum ad consequendam felicitatem externam societate inaequali consistit; ad ciuitatem requiruntur 1) *plures familiae*; non exclusis aliis personis singularibus, extra familiam degentibus, neque exclusis aliis personis moralibus seu integris societatibus, qua reipublicae membris.

3) Requiritur *felicitas externa*, tamquam *finis* determinatus ciuitatis seu vniuersis ciuibus communis, ideoque tamquam bonum omnibus reipublicae membris commune §. 2. Felicitas externa, qua vniuersis ciuibus communis, vocatur FELICITAS PVBLICA; inde etiam progressus ad eam obtinendam haud impeditus appellatur SALVS §. 3. PVBLICA, et bonum, quod ad omnes ciues spectat, BONVM PVBLCVM. Si qua societas maior ad rapinas et latrocinia agenda coalescit; ea ciuitatis nomine adeo est indigna, vt ne quidem societas legitima sit §. 9.

3) Re.

3) Requiritur *imperium*, tamquam *medium* determinatum, quo finis ciuitatis persequendus est, hinc *imperium ciuile* (potestas ciuilis, imperium publicum) dictum. Atque ita differt ciuitas a societate maiori aequali, ad securitatem vel felicitatem externam persequendam constituta.

§. 90.

Ceterum *ciuitas* si spectatur, qualis est ab origine, *libera est* §. 16, eademque *perfectior* est, si familiae non suae tantum, sed posteritatis simul suae felicitati consulentes, constituent ciuitatem ex intentione sua perduraturam, quod ipsarum posteri superauerint. Atque ita ciuitas oriaturque est *societas aeterna* (corpus aeternum, immortale), hoc est in qua alii socii aliis successine succedunt §. 97. Pr. Hinc *ciuitas* hoc loco spectatur 1) *ut libera* §. 11, et 2) *ut corpus aeternum* §. 58; immo etiam 3) *ut societas, quae sedem stabilem* (fixam) *habet*, certam nempe orbis terrarum regionem constanter inhabitans, qualem sedem habere perfectiores ciuitates omnes reperimus §. 85.

§. 91.

Ciuitas vi originis, et naturaliter constituitur pacto *ultroneo* §. 72. I. §. 11. et 72. II, ideoque communi consensu eorum, qui in ciuitatem consociantur, quod pactum vocatur **PACTVM VNI-ONIS ciuilis**. Ex hoc pacto singuli obligantur vniuersis ad bonum publicum promouendum, et vniuersi singulis ad prospiciendum securitati et sufficientiae vitae ipsorum. Hinc *a neutra parte faciendum, quod saluti publicae aduersatur*. Quatenus in ciuitate nihil tale faciendum, hinc bonum priuatum postponendum publico; *salus publica suprema ciuitatis lex* dicitur §. 7.

§. 92.

Quoniam vario modo et diuersis mediis finem ciuitatis persequi datur: *si constituitur ciuitas, modus, quo salus publica promouenda, determinandus est*, nempe determinanda sunt media specialia, quibus ad finem ciuitatis contendendum debet. **ORDINATUR** ciuitas, dum modus salutem publicam promouendi in ciuitate determinatur; *ordinatio igitur ciuitatis naturaliter communi*
ciui

ciuium consensu, hinc iterum pacto perficitur, quod dici potest PACTVM ORDINATIONIS ciuilis. Atque ex hoc pacto specialiori ciuitas quaelibet formam suam specificam nanciscitur, quam ex pacto generaliore vnionis ciuilis nondum habet. Ad constituendam igitur certum ciuitatem naturaliter pacto et vnionis et ordinationis opus est.

§. 93.

*Ut*rumque hoc pactum singuli ciues vi originis ut liberi et aequalis erga se inuicem sanciant, sancita vero pacta dant leges inter vniuersos paciscentes §. 182. not. I. Et quoniam tota ciuitas vi originis etiam spectanda est ut libera §. 90; vniuersis ius est respectu exterorum, tum de vnione ciuili, tum de forma specifica ciuitatis, quam condunt, pro arbitrio suo conueniendi.

§. 94.

Quoniam autem pacto vnionis ciuilis simul imperium stabilitur §. 86; singuli se subiiciunt vniuersis, ita ut, quidquid vniuersis visum fuerit salu-

salutis publicae causa determinare, singulos tamquam subditos obligare debeat, qui igitur vniuersis obedire tenentur. Quamobrem imperium civile naturaliter ex pacto repetendum, vique originis penes populum est, tamquam ius ipsi proprium et res eius incorporalis §. 164. I.

§. 95.

Quum porro ciuitas vi originis sit libera; *exercitium imperii populi in singulos naturaliter est independens ab imperio alterius hominis cuiuslibet §. 84. 85. I.* Imperium societatis maioris, quatenus eius exercitium a nullius hominis imperio dependet, IMPERIVM SVMMVM (summa potestas), et hinc IMPERANS, cui id competit, SVMMVS appellatur. Quamobrem *imperium civile vi originis, et hinc imperium, quale populo originario competit, est summum.* Vi ergo *summitatis (suprematus) imperii nullus actus, ad imperii exercitium spectans, vllius hominis iuri subest, nec ab vlllo homine irritus fieri potest.* Imperium civile quia summum, seu quia independens sab alio imperio, vocari etiam MAIESTAS solet.

I. Ia-

I. Iani de WITT. diff. *Quinam vere habeant maiestatem in societate ciuili?* Lugd. Bat. tau. 1741.

§. 96.

Si ciuitas ordinanda: Vniuersi inter se conueniant necesse est, vtrum imperium ciuile sibi retinere, an in aliquam personam transferre, et quomodo transferre; vtrum in personam vnā vel plures coniunctim; totum imperium vel diuisum; certa lege aut sine vlla lege; tamquam transmissibile incertis aliis aut tamquam personalissimum; num transferre quoad ipsam substantiam vel quoad exercitium tantummodo; vtrum transferre an concedere saltem imperii exercitium; num concedere alteri independentē vel dependentē dumtaxat a se, qua populo imperium sibi retinente, velint §. 94.

§. 97.

REGIT ciuitatem, qui exercet imperium publicum in ciuitate; ipsum exercitium est REGIMEN CIVITATIS, et is, cui a populo datum regimen; REGTOR CIVITATIS (populi) est. Quoniam
 nam

niam vi originis regimen ciuitatis populo competit §. 94; *nemo alius habet regimen ciuitatis, hinc nemo esse rector ciuitatis potest, nisi ex pacto cum populo, quo scilicet regimen a populo delatum ab ipso acceptatur.*

Si regimen rectoris ciuitatis dependet a populo (a populi imperio), non rector ciuitatis, sed populus est imperans ciuilis; sin minus, non populus, sed rector ciuitatis est imperans ciuilis. Atque ita *rector ciuitatis, in quem a populo translatum imperium, ut id exerceat, quum ipsi datum sit regimen independens a populo, est 1) imperans ciuilis: quippe vi translationis imperium ipsi competit independenter a populo, ideoque proprio iure et suo nomine, 2) idemque summus respectu et exterorum, vi originis §. 95. et ipsius populi, quem regit, ideoque in ipso maiestas residet §. 95.*

§. 98.

Sume imperantem ciuitatis, qua personam a populo distinctam. Quum imperium ciuile naturaliter pacto adquiratur §. 94; *imperans ciuilis.*

lis impertum et maiestatem habet ex pacto cum populo, qui in ipsum transfert imperium, atque ideo se ipsi subiicit. Vnde talis conuentio per exc. vocantur PACTVM SVBIECTIONIS (ciuilis). Quomobrem 1) imperans ciuilis maiestatem habet a populo, non vero immediate a Deo, 2) ius imperantis ciuilis mediendum ex pacto tum vnionis et ordinationis, tum subiectionis ciuilis, et ex fine ciuitatis §. 35, hinc ex voluntate, quae populo fuit, quum imperium transferret, 3) vt valida sit ipsius potestas, pactum subiectionis validum requiritur. Qui sine iure sibi arrogat imperium, est VSVRPATOR IMPERII: ideoque qui e pacto subiectionis vel nullo vel vitioso sibi arrogat imperium publicum, non est legitimus imperans, sed imperii ciuilis vsurpator. Potest tamen vitium, quod ab initio inest vsurpationis consensu pöpuli subsequente expresso vel tacito sanari.

1. De controuersia, *an maiestas sit immediate a Deo?* inter MASIUM et THOMASIVM acerrime agitata conf.

Hectoris Godofredi MASHI *interesse Principum circa religionem Euangelicam*, Hafn. 1687.

F

Chri-

Christiani THOMASII *monastliche Gespraech*, Decembr. 1687.

MASII *comm. de origine imperii divina et immediata*, Hafn. 1688. 4.

THOMASII *gemischte philosophische und iuristische Haendel*, II. Theil, 3tes Hauptst.

2. Historiam litis Augustini LEYSERI de eadem thesi cum *Theologis et Philosophis Vitembergeusibus* videlicet apud LEYSERVM *praef. ad comment. de ostentationibus Iureconsultorum*, Helmst. 1726. 4. it. ex edit. Henr. Gottl. FRANCKE, *ibid.* 1741. 4. et *Specim.* 568. ad *Digesta*.

§. 99.

Quoniam imperium civile consistit in iure determinandi, quaecumque ad salutem publicam sunt necessaria; pro horum differentia varia complectitur iura, indeque *imperium publicum* et maiestas ut *totum ex pluribus partibus compositum* spectari potest, atque ideo quodlibet ius particulare maiestatis, immo imperii publici cuiusque, VOCATUR IUS MAIESTATICVM. Iura maiestatica quibus-

quibusdam partes potentiales imperii civilis appetantur.

IMPERIVM CIVILE, consideratum in certa persona, si nulla sui parte (potentia) est diminutum, PLENUM vocatur; MINVS PLENUM contra, si aliqua sui parte diminutum. *Imperium civile, quale originarie populo competit, vi libertatis naturalis est plenum; translatum a populo plenum vel minus plenum competere potest ei personae, in quam translatum: quippe ius imperantis eiusmodi civilis e pacto subiectionis metiendum §. 98.*

§. 100.

IMPERIVM CIVILE, cuius exercitio peculiæres obligationes adhaerent, seu cuius exercitium certis legibus est adstrictum, LIMITATVM (restrictum) dicitur; ABSOLVTVM (illimitatum vero, quod limitatum non est. *Imperium civile, quale populo vi originis et libertatis naturalis competit, est absolutum; translatus vero absolutum vel limitatum evadere potest §. 68. Quod si itaque a populo transfertur imperium simplici-*

ter; ei, in quam transfertur, ideoque *naturaliter omni imperanti ciuili competit imperium publicum summam, plenum atque illimitatum.*

De cetero imperium ciuile minus plenum esse potest absolutum; et vice versa plenum esse potest limitatum, immo pro aliqua parte limitatum, pro reliqua absolutum.

§. 101.

Pone imperantem, in quem imperium publicum simpliciter translatum, siue ille sit persona singularis siue moralis. In pacto subiectionis, quo perficitur translatio, populus, hinc singuli et vniuersi ciues sese subiicientes, promittunt imperanti obedientiam in eum finem, vt curam salutis publicae agat §. 86; ideoque *imperans ciuili acceptando imperium sese obligat ad curandam salutem publicam mediante regimine, atque ob hanc, quam contrahit, obligationem, populus in ipsum transfert imperium, sibi que obedientiam erga ipsum imponit. Quare ex obligatione imperantis ciuili ad curandam salutem publicam deriuatur ipse ius imperandi, populi que sui ad obedientiam obligatio.*

§. 102.

§. 102.

Imperans itaque civilis obligatur ad curam felicitatis publicae mediante imperii sui exercitio, quae cura vocatur ADMINISTRATIO REIPUBLICAE. Hinc tenetur *salutis publicae remedia adhibere, remouere impedimenta, bona externa iuraque singulorum et vniuersorum tum conseruare tum augere, adeoque etiam singulos et omne PROTEGERE*, hoc est a violentia aliorum securos praestare; *quantum fieri potest.*

FELICITAS PVBLICA *intrinsece*, id est respectu ciuium erga se inuicem considerata, INTRINSECA appellatur; EXTRINSECA autem quatenus respectu exterorum consideratur. Eodemque significato et *publica salus, securitas, prosperitas, regimen, administratio reipublicae* in *intrinsecam* et *extrinsecam* dispescitur. Ad securitatem pertinet TRANQVILLITAS, status a metu violentiae vacuus. *Publica tranquillitas* in singulorum vniuersorumque ciuium tranquillitate consistit: *intrinseca*, qua ciuis a conciuibus; *extrinseca*, qua singulus quisque ciuis et totum corpus ciuitatis ab exteris violentiam non metuit.

Et intrinsecae et extrinsecae felicitatis publicae cura imperanti civili incumbit.

§. 103.

Ex hac imperantis civilis obligatione effluit *ius subditorum civilium*, ut salutem publicam actu curet, non negligat, multo minus evertat; ut non ad alium finem, publico bono contrarium, regimine abutatur, si ex. gr. utilitati, potentiae gloriae propriae vnice sit intentus; utque auxilium subditis non deneget, quo laesis damnum reparetur, afflictis succurratur, periclitantibus securitas praestetur, calamitates propulsentur, necessaria et commoda vitae procurentur; ut ne denique subditos, grauamina exponentes, protectionem implorantes, aditu probibeat.

§. 104.

Quoniam vero in imperantem civilem translatum imperium publicum summum [§. 97; imperanti civili ius competit, pro arbitrio suo administrandi rempublicam. Hinc si simpliciter imperium ipsi delatum §. 100; ius habet constituendi
omnia,

omnia, quae ad bonum publicum consequendam ipsi facere videntur, ideoque ius in omnia, sine quibus salus publica obtineri non potest, immo obtineri non posse arbitratur.

NEGOTIA ciuilia, quae salutis publicae propius inseruiunt, dicuntur PVBLICA: quae itaque extrinsecam vel intrinsecam salutem concernunt §. 102, vnde illa vocantur EXTRANEA, haec DOMESTICA. IURA VEROMAIESTATICA, si ad regimen extrinsecum pertinent, TRANSEUNTIA (aequiparantiae) nominantur; ad intrinsecum; IMMANENTIA (permanentia, disquiparantiae). Quare imperanti ciuili naturaliter ius competit, pro arbitrio determinandi omnia negotia publica domestica et extranea, quae et a quo et quomodo expedienda; et competunt iura maiestatica quaelibet seu transeuntia seu immanentia §. 100.

§. 105.

Huic iuri imperantis ciuilis respondet in subditis obligatio ad obsequium §. 32. ciuile hoc est ad obedientiam in iis, quae imperans ad salutem

publicum ipsis praescribit. Tenentur hinc *subditi* *submittere voluntatem* in vires suas in iis, quae ad bonum publicum promouendum determinat, ideoque *omittere*, quae eo fine prohibet, *committere*, quae praecipit; quantum possunt.

§. 106.

Imperium civile extenditur, quousque patet felicitas publica, et patet imperantis ad eam curandam obligatio. Quamobrem quatenus id exigit *salus publica*, ius ipsi competit 1) immediate in omnes actiones singulorum et omnium *subditorum*, hinc et *societatum civilium*, quorum membra sunt *subditi civiles*; 2) mediate vero in omne, quod est suum *subditorum*, atque ideo in omnia iura ipsorum seu connata seu adquisita, tam in personas quam in res, speciatim etiam in *prolem subditorum civilium* §. 90, quod tamen per se non est imperium civile §. 75. sed illud demum fit pacto prolis expresso vel tacito; consequenter et 3) in eam regionem, quam populos inhabitat, et in qua originarie imperium habet h. e. in TERRITORIUM ciuitatis. Vnde
conci-

concipitur *ius territoriale imperantis civilis*, *vi originis summum et maiestaticum* §. 100.

Ex hac imperii civilis extensione, *subiectionis civilis extensio* simul determinatur. Quatenus igitur subditi imperio civili subsunt; eatenus libertate naturali destituuntur §. 33.

§. 107.

Ex aduerso *imperium civile intra fines salutis publicae restringendum est*. Imperare ergo imperans publicus, quae ad eam promouendam haudquaquam conducunt, vel generatim imperium hominis respuunt §. 39. nequit; multo magis, quae in manifestum reipublicae detrimentum tendunt, imperare prohibetur.

Ergo dantur actiones subditorum civilium, quae imperio civili non subsunt. **ACTIONES CIVILITER INDIFFERENTES** (civiliter adiphora) §. 49. I. respectu quarum subditis civilibus super fiat naturalis libertas. Residuum libertatis naturalis, quod subditis civilibus qua talibus competit, vocatur **LIBERTAS CIVILIS**. Ergo 1) subiectione civili imminuitur quidem libertas

naturalis, non vero omnis tollitur §. 38, 2) subiectio civilis maximopere dicitur a servitute, imperium civile ab imperio despotico §. 37. et a potestate dominica §. 70.

1. Christ. Erdmanni PFAFFREUTER diff. prima: *limitum, quibus subditorum erga imperantes terminatur fides, inquisitio generalis*, Lips. 1705. Eiusdem diff. altera: *inquisitio specialis*, Lips. 1706.

2. *Cato's Lettres, or essays on Liberty Civil and religions and other important subjects*, quinta edit. London 1748. IV. Vol. 12. Harum epistolarum primum singulatim 1720-1723. editarum, auctores sunt T. GORDON et TRENARD. Germanice versae sub tit. *Cato oder Briefe von der Freyheit und dem Glück eines Volks unter einer guten Regierung*, Goettingen 1756. IV. Baende 8.

3. Dan. MAICHEL. diff. *de civitatum saluberrimo instituto deque summi imperii limitibus*, Tubing. 1745.

4. *Religions and Political Liberty: an oration* by FRANCIS, London 1754. 4.

§. 180.

Ceterum si *dubium* est, *an*, quod ab *imperante ciuitatis determinatum*, *saluti publicae conueniat* vel minus conueniat? *praesumptio est pro imperante ciuili*; non tantum, quoniam is, qui omnia ad salutem publicam dirigit, melius reliquis ciuibus, quae ad eandem conducant, perspicere praesumendus est; sed etiam quia *imperanti ius competit, pro arbitrio*, prouti nimirum sibi usum fuit, *determinandi, quae ad salutem publicam promouendam faciunt* §. 104, atque ideo *eius arbitrio et iudicio stare* §. 80. I, hinc *in dubio obedire tenentur subditi*. Vnde etiam, *si probatione opus; non imperanti iuris sui, sed subditis contrarii probatio incumbit*.

§. 109.

Pacta, quibus ciuitas eiusque forma specifica constituitur, dicuntur PACTA FVNDAMENTALIA (ciuitatis); et, quum pactum det legem inter pacificentes §. 182. not. I. etiam socios §. 10, fundamentaliumque pactorum vis obligandi sit perdurans; appellantur quoque LEGES (ciuita-

uitatis) FVNDAMENTALES §. 25. Nulla itaque datur ciuitas ordinata sine legibus fundamentalibus §. 29; iisque accensendae sunt pactum vnionis generale §. 91. et specialiora, quibus determinatur tum persona, in qua constanter residere debet maiestas; tum modus seu exercendi seu adquirendi imperium ciuile; quibusque determinatur, quod imperanti publico imperium plenum vel minus plenum, restrictum vel illimitatum competere debeat, pactum item subiectionis §. 98.

Quoniam igitur leges fundamentales vi pacti vniversos erga se inuicem §. 94. populumque et imperantem ciuilem mutuo obligant; *leges fundamentales immo omnes, quae vi pacti inter imperantem publicum et populum valent, sine consensu communi eorum, a quibus conditae sunt, hinc ab vna parte altera inuita, tolli vel immutari nequeunt §. 182. I, 252. I.*

§. 110.

Quam ex determinato modo, quo ciuitatis finis persequendus, proficiscatur ciuitatis cuiuslibet

libet forma specifica §. 92: ex diuersa determinatione personae, cui constanter competere debet imperium publicum, formae ciuitatum existunt diuersae.

Si populus retinet imperium publicum, oritur DEMOCRATIA (respublica democratica, respublica popularis, status popularis); si illud transfert in vnum hominem seu personam singularem, MONARCHIA (ciuitas monarchica, principatus); si in plures simul, ARISTOCRATIA (respublica aristocratia). Aristocratia et Democratia communi nomine RESPUBLICA *stricto* (conf. §. 86.) vocantur, sumto vocabulo pro ciuitate, cuius imperium personae morali inhaeret. Atque *ita differunt ciuitates spectatae quoad speciale subiectum maiestatis* seu specialem personam, in qua residet imperium publicum, *vi originis* §. 97. 98.

Quoniam vero in Rebuspublicis *stricto* dictis imperium ciulle potissimum ciuibus patribus familias tamquam capitibus familiarum §. 82. competere reperimus pluribus vel paucioribus; ad Democratiam referuntur Respublicae, quarum imperium residet in parte ciuium patrum familias
maiori

maiori (respectu scilicet reliquorum ciuium partium familias tamquam parte minori). Atque ita ciuitas, cuius maiestas vi legis fundamentalis residet in vno seu persona singulari, est *Monarchia*; si in paucioribus patribus familias, *Aristocratia*; si in omnibus ciuibus vel saltem plurimis patribus familias, *Democratia*.

Is, penes quem est imperium Monarchiae, est **MONARCHA** (princeps). Plures illi, quibus iunctim competit imperium Aristocratiae, dicuntur **OPTIMATES**; eorumque societas, ad administrandam communiter rempublicam, **COLLEGIUM OPTIMATIVM** (senatus supremus). **DEMOCRATIAE** imperans *populi* nomen retinet, licet ita plerumque pars pro toto sumatur. Contra vero in monarchia et aristocratia *populus* denotat multitudinem ciuium, quatenus distincta est a monarcha vel optimatibus, hinc vniuersos subditos qua tales complectitur conf. §. 86.

I. Vlrici HUBERTI, diff. *de iure Populoris, Optimatum et Regalis Imperii sine vi et a suo iuris populo constituti*, in operibus eius minor. tom. I. num. 2. Opposita haec commentatio orationi Iac. PERIZONII de origi-

ne et natura Imperii imprimis Regii a libero populo simpliciter delati (habita Franeckerae 1689), quae ibid. adiecta reperitur pag. 37.

§. III.

His stabilitis nunc specialius considerabimus *sura* atque *obligationes* imperantis publici et subditorum ciuiliū mutuas, 1) quae ex natura ciuitatis et imperii publici simpliciter et generatim spectati deriuantur, quarum complexio efficit **IVS PVBLICVM VNIV. ABSOLVTVM**; 2) quae ex speciali ciuitatis constitutione hinc e diuersis rerum publicarum formis specificis atque mutationibus deducuntur, quarum summa constituit **IVS PVBLICVM VNIV. HYPOTHETICVM**, 3) quae posito facto ciuis iniusto seu laesione concipi possunt, quae continentur in **MODIS IVS SVVM IN CIVITATE PERSEQVENDI.**

SECTIO II.

IVS PVBLICVM VNIVERSALE
ABSOLVTVM.

1. Caspar. ZIEGLER *de iuribus maiestaticis tractus*, in quo pleraque omnia quae de potestate et iuribus principis disputari solent, strictim exponuntur, Wittenbergae 1681. 4.

2. Christoph. George IARGOWII *Einleitung zu der Lehre von den Regalien oder maiestaetischen Rechten eines Regenten*, zweite verbesserte Ausg., Rostock und Wismar 1757. 4.

§. 112.

Supponenda in hac sectione ciuitas ordinata, cuius imperanti competit imperium publicum summum §. 95, plenum §. 99. atque illimitatum §. 100; siue ille sit ipse populus siue persona a populo diuersa singularis vel moralis §. 110: vt ita rite deducantur iura atque obligationes imperantis et subditorum ciuiliū mutuae, quae e natura ciuitatis et imperii publici per se spectati §

100. colligi possunt, et spèciatim, quaecumque ad regimen reipublicae intrinsecum pertinent, iura maiestatica immanentia §. 104.

TITVLVS I.

DE

POTESTATE LEGISLATORIA,
EXSECVTORIA ET IN-
SPECTORIA.

§. 113.

Quoniam imperans ciuili obligatur ad salutem publicam mediante regimine promouendam, quantum eius fieri potest §. 101; *ius ipsi competit in ea omnia, sine quibus finis reipublicae obtineri nequit, et hinc, ius constituendi ea sine omnia pro arbitrio, quae scilicet ipsi videntur ad bonum publicum consequendum pertinere* §. 104.

Vt vero salus publica ab imperante publico actu promoueat, necesse est, vt 1) determinet quaecumque boni publici causa a subditis fieri
G debent,

debent, seu vt ipsis facienda praescribat, ideoque *leges ferat* §. 34; 2) curet, quo *leges latae a subditis obseruentur*, et generalius, vt actu fiant, quae ad salutem publicam fieri oportet; 3) cognoscat, quaecumque in ciuitate salutem publicam concernere possunt.

Quum itaque imperans ciuitatis ad haec obligetur §. 101; ad eadem ipsi ius competit §. 104. Ergo *ad iura maiestatica pertinet* 1) *ius leges subditis suis ferendi*, POTESTAS LEGISLATORIA (ius summae legislationis, ius summum legum ferendarum); 2) *ius curandi vt actu fiant, quae ad salutem publicam requiruntur*, POTESTAS EXECUTORIA (ius summae executionis); 3) *ius efficiendi, vt cognoscat, quaecumque in ciuitate salutem publicam concernere possunt*, POTESTAS INSPECTORIA (ius summae inspectionis).

§. 114.

Imperans ciuili vi potestatis legislatoriae ius habet determinandi et ea, quae a subditis semper eodem modo sunt facienda, et quidquid casu quouis emergente faciendum, §. 97. Ex iure priori

priori speciatim deriuatur *ius eius ferendi leges civiles strictius* dictas, quarum nempe vis obligandi est perdurans §. 25.

Ergo 1) *leges imperantis publici, intra fines imperii civilis* §. 39. 107. *latae, sunt civiliter validae*, pariunt quippe obligationem in iis subditis, quibus latae sunt; 2) quatenus citra declaratam imperantis voluntatem a subditis cognosci nequeunt, sunt *leges positivae* §. 65. Pr., hinc pro diuersitate declarationis vel *leges expresse vel tacitae* §. 88. I. Quum vero positivae leges non obligent, quatenus sine culpa a subditis ignorantur §. 8. 16. I, eatenus 3) *leges imperantis positivae requirunt promulgationem* (publicationem), actum quo ad cognitionem legis perducuntur ii, quos ipsa obligare debet §. 66. Pr., atque ita *leges eiusmodi positivae obligant demum a termino promulgationis et scientiae.*

Et quoniam leges talismodi positivae vim suam habent a voluntate imperantis publici, tamquam earum auctore: *imperans civilis est legislator* §. 63. Pr. in civitate *summus*, atque *font omnium earum legum civilium, quarum vis non iam ex ipso iure Naturali, vel ex specialis pacto uniuersorum*

forum inter se, aut populi cum Imperante Ciuili, deriuatur.

I. Car. Ott. RECHENBERG diff. de norma legum iustarum ab iniustis discernendarum, Lips. 1711.

§. 115,

Quum vero imperanti ciuitatis ius competat, ad salutem publicam omnia *pro arbitrio* dirigendi §. 104: eatenus potest non tantum subditis leges ferre; sed latis etiam tollere et mutare; hinc sublatis alias substituere; extendere legem ad casus, hactenus sub eadem non comprehensos; restringere legem quoad casus, hactenus sub ea comprehensos; singulos quosdam ab obligatione legis latae liberare (eximere); et hinc etiam permittere quibusdam actus, legi latae contrarios. Sublatio legis omnimoda est eius **ABROGATIO**; exemptio singuli cuiusdam ab obligatione certae legis in casu singulari, est **DISPENSATIO**; si vero ad singularem casum non restringitur, est **IMMUNITATIS CONCESSIO**. Ergo adiura maiestatica pertinet *his*, *leges* subditis latis *abrogandi*

di, ius eas mutandi, ius dispensandi et immunitates concedendi.

Pari modo imperans civilis ad salutem publicam et certis subditis ius tribuere potest, quo ceteri carent, quale ius speciale, certis subditis ab imperante concessum, **PRIVILEGIUM** vocatur. Si cui competit privilegium, ceteri obligantur pati, ut hoc suo iure utatur, tenenturque nihil facere, quod eidem aduersatur; ergo *concessione privilegii ceteris lex fertur*, ideoque *ius privilegia concedendi ad iura maiestatica pertinet.*

Haec iura maiestatica, quoniam cum *potestate legislativa* propius connectuntur, ad eandem solent referri.

§. 116.

Quum imperans civilis legem subditis ferendo voluntatem suam declaret, eandemque ad salutem publicam pro arbitrio determinare possit §. 104: si dubium oritur de voluntate eius per verba legis indicata; determinare eandem potest. Mentem (cogitationem vel voluntatem) declaratam alicuius determinare, est **INTERPRETARI**. Interpretatio, qua mens dicentis ita determina-

tur, vt plura contineat, quam eius verba comprehendunt; est **EXTENSIVA** qua ita determinatur, vt pauciora contineat; quam verba eius comprehendunt; est **RESTRICTIVA INTERPRETATIO**. Quum interpretando legem vel restrictiue vel extensiue reuera noua lex feratur: ad potestatem legislatariam ideoque *ad iura maiestatica* pertinet *ius, leges* subditis *latis extensiue vel restrictiue interpretandi*. Quamobrem in dubio interpretatio legis eiusmodi a summo imperante tamquam legislatore est requirenda, quae **INTERPRETATIO** legis, a legislatore facta, **AUTHENTICA** vocatur.

§. 117.

Quum vi *potestatis exsecutoriae* imperanti ciuitatis ius sit curandi, vt actu fiant, quaecumque ad salutem publicam requiruntur §. 113. et hinc etiam speciatim, vt subditi obligationi suae satisfaciant; ipsi *ius competit, eo fine*; si opus fuerit, *vi compellendi subditos*. Et quoniam subditi tenentur non tantum legibus, quas imperans vi imperii tulit, sed etiam legibus fundamentalibus
omni-

omnibusque iis, quae consensu communi vni-
 versorum vel pactioe populi cum imperante pu-
 blico in ciuitate stabilitae sunt §. 109; *potestas*
executoria in leges quoque fundamentales et re-
liquas pacto constitutas extenditur, immo etiam
in leges naturales tam externas quam internas,
quatenus sine harum obseruantia salus publica
obtineri nequit §. 113.

§. 118.

Affectio imperantis, quatenus ei praestatur de-
 bita obedientia, est **IMPERANTIS AVCTORI-**
TAS: affectio legis, quatenus ei praestatur debita
 obseruantia, est **LEGIS AVCTORITAS**. Quamobrem
 vi potestatis executoriae imperanti *ius* competit,
conciliandi apud subditos et sibi qua imperanti,
 et *legibus* suis ciuitatisque suae, *auctoritatem*. Ef-
 ficitur haec auctoritas 1) apud subditos *probos*,
 dum cognoscunt *imperantem habere animum ab*
iniustitia alienum salutisque publicae studiosum;
 et **LEGES**, speciatim eas, quas ipse tulit, esse
iustas, et ad salutem publicam utiles, SALVTARES;
 in qua legum adfectione consistit earundem vis

obligandi seu *virtus* §. 42. Pr. *interna*. 2) Apud *praus* auctoritas hæc conciliatur, dum cognoscunt, *imperantem habere et potentiam et voluntatem constantem* inobedientes ad faciendum, quod debent, vi adigendi atque punigendi; cognoscuntque ideo, leges tanta vi tantisque poenis armatas esse, ut ab earum transgressione sufficienter deterreantur. In hac legum adfectione consistit *virtus* earum *externa*. Quamobrem *imperanti* etism *ius est, legibus suis tales tantasque addendi poenas, quae ad cobibendam earum transgressionem sufficient.*

§. 119.

Quoniam porro imperanti publico *potestas inspectoria* competit, ut intelligere possit, quaecumque salutem publicam concernunt, hinc etiam, ut rite, hoc est conformiter bono publico, exercere possit potestatem et legislatariam et executariam §. 113; sequitur ut vi iuris summæ inspectionis *nemo subditorum se suaque occultare maiestati inquerenti possit*. Hinc etiam *ad iura inuestitica* pertinet *ius, inspecta subditorum fa-*
cta

Acta et negotia, 1) quatenus reipublicae salutaria vel saltem innoxia deprehenduntur, *approbandi*, hoc est ciuiliterv valida declarandi, **IVS CONFIRMANDI**: 2) quatenus contra detrimentosa reperiuntur, *reprobandi*, et ciuiliterv inuvalida declarandi; **IVS ANNULLANDI** *facta et negotia subditorum*.

TITVLVS II.

DE

IVRE CIRCA MVNERA ET DIGNI-
TATES CIVILES ET CIRCA RE-
DITVS PVBLICOS.

§. 220.

Quum boni publici obtinendi medium generale positum sit in vsu virium reipublicae, eoque primario pertineant actiones et operae singulorum subditorum; ex obligatione imperantis ciuilis ad salutem publicam promouendam dimanat eiusdem ius, *ad maiestatica iura pertnens, operas*

G 9

a sub-

a subditis ad salutem publicam promouendam exigendi.

Negotiorum publicorum §. 104. Species est NEGOTIVM MAIESTATICVM, quod imperanti summo vi maiestatis peragendum competit. Cura in negotio publico administrando, quatenus certo subdito incumbit, est OFFICIVM (munus) CIVILE, et ipse subditus, cui incumbit, OFFICIALIS CIVILIS: officium civile, coniunctum cum administratione negotii maiestatici, appellatur OFFICIVM PVBLICVM; qui publico officio fungitur, OFFICIALIS PVBLICVS (minister, administrator reipublicae) dicitur. Quum imperanti civili ius competat determinandi, quae negotia civilia et a quonam subditorum quoque modo singula peragi debeant §. 104; ad iura maiestatica pertinet ius conferendi officia civilia, IUS MVNERVM (civilium): et quum nequeat negotia maiestatica omnia ipsi peragere; ipsi competit in specie etiam ius officiorum publicorum, et hinc ius officiales publicos et ministros reipublicae constituendi.

§. 121.

Quamobrem 1) *officiales* ciuiles et publici, *ad salutem publicam* quantum possunt promouendam, *officio suo fungi tenentur*; 2) quidquid *vi officii* sibi commissi *faciunt*, *nomine imperantis* et *dependentem ab eius voluntate* faciunt, 3) ipsique ius competit, praescribendi illis inodum in demandato officio obseruandum, vique compellendi, vt obseruent, inquirendi etiam, an officio debita diligentia, vtrum negligenter vel fraudulenter, fungantur §. 113.

Et quoniam ciuis, cui negotium publicum administrandum incumbit, qua talis, dicitur *PERSONA PUBLICA*, quae opponitur personae *PRIVATAE* seu non publicae; *officiales ciuiles* et *publici* (immo ipse *imperans ciuilis*, licet nequam sit officialis reipublicae), *sunt personae publicae*; accensentur tamen eadem personis priuatis, quatenus vt publicae non spectantur.

1. Io. Paul. KRESS diff. *de iure officiorum et officialium*, edit. nouiss. Helmst. 1753.

2. August. LEYSERI *minister principis delinquens*, olim tribus disputationibus, nunc iterata editione in lucem productus, Witemb.

et

et Lips. 1735. 4. Exstat etiam in eiusdem
meditt. ad Dig. prima disp. *de falsis mini-*
strorum principis delictis, spec. 570; secunda
de veris delictis sp. 571; tertia *de foro de-*
licti ministr. sp. 80.

§. 122.

PRAECELLIT id, quod aliis perfectius iudi-
 catur; praecellentia personae respectu aliarum
 personarum est DIGNITAS. Quum iura et spe-
 ciatim imperium in perfectionum externarum nu-
 mero sint habenda; *imperium parit dignitatem*
imperantis respectu subditorum suorum, et quem
 quisque tamquam imperantem suum, eius simul
 etiam prae se dignitatem agnoscere tenetur. Hinc
Imperanti civili inhaeret summa in republica
sua dignitas §. 95.

Quodsi igitur imperans subditum officio publico
instruit; ipsi simul confert dignitatem, quam alii
 subditi agnoscere obligantur, *dignitatem civiliter*
validam, DIGNITATEM CIVILEM.

Itaque *ad iura maiestatica* pertinet *ius, digni-*
tates (civiles) conferendi, ideoque ius, deter-
 minandi etiam actus externos, quibus alii subditi

hanc

hanc dignitatem agnoscere tenentur, quo referendi sunt *tituli* et *praecedentia* §. 83. I; vt et determinandi alia symbola, quibus vtendi ius sit iis, qui dignitate ciuili exornantur, ex gr. *insignia gentilitia*, *insignia ordinis equestris*. Ne vero diuersorum officialium dignitates collidantur; *ius* imperanti ciuili competit, *gradum dignitatis* cuiuslibet *disiniendi*. Hinc summus imperans vocatur *fons omnium dignitatum ciuilium*.

§. 123.

Bona, quae quomodocumque ad ciuitatem pertinent, sunt **BONA CIVITATIS**: quae si simul sunt in patrimonio ceterorum ciuium, dicuntur **PRIVATA**; sin minus, **PUBLICA**. Sub bonis priuatis comprehenduntur non tantum ea, quae sunt in patrimonio *singulorum*, sed etiam *bona societatum ciuilium* §. 106, et praecipue *uniuersitatum*, hoc est earum societatum ciuilium, quae corpora aeterna §. 90. constituunt.

Bona priuata monarchiae vel sunt *subditorum ciuilium* vel *principis qua priuati* §. 121.

Quoniam bona ciuitatis etiam ad ciuitatis vires pertinent, eorumque ideo vsu tamquam altero medio

medio generali promouenda salus publica §. 120, speciatimque ex bonis potissimum desumendi sumtus, sine quibus respublica administrari nequit; *ad iura maiestatica* pertinet *ius* quoddam *circa bona ciuitatis* quaecumque, tum publica tum priuata seu singulorum seu societatum et vniuersitatum ciuilium; nimirum *ius per bona ciuitatis salutem publicam promouendi*, speciatimque *ex iis colligendi* sumtus reipublicae administrandae causa faciendos, seu *sumtus publicos*.

I. Augustini a LEYSER *de assentionibus inreconfultorum* cum *expositione de donantiis*, tert. edit. cura Henr. Gottl. FRANCKE, Helmstad. 1741. 4.

§. 124.

REDITVS alicuius sunt ea; quae quis ex rebus tam corporalibus quam incorporalibus vel ex operis suis acquirit, breuius: sunt fructus rerum, iurium, operarum suarum §. 148. 164. 154. I. Solet praecipue pecunia, ceu fructuum aequiualens, redituum nomine insigniri. Hinc 1) *reditus ciuitatis* sunt vel *privati* vel *publici*; 2) **redi-**

reditus publici, qui ex bonis civitatis percipiuntur, vel ex publicis vel priuatis bonis percipi possunt.

Bona monarchiae publicae, quorum reditus ad sustentandam principis domum seu AVLAM destinati, vocantur BONA DOMANIALIA (domanium); si ad alios vsus publicos, BONA PVBLICA *strictius* dicuntur (patrimonium reipublicae *strictius* dictum).

Complexus redituum, aulae vsibus destinatorum, FISCVS; aliis vsibus publicis, AERARIVM appellari solet. Reditus itaque ex bonis domanialibus in fisco sunt, ex reliquis bonis publicis ad aerarium pertinent.

Quum reditus publici ad sumtus publicos faciendos sint necessarii: *ad iura maiestatica* pertinet *ius efficiendi, ut tanti colligantur reditus publici, quanti ad rempublicam administrandam requiruntur sumtus; ius ergo redituum publicorum et ius aerarii, spectantque ad iura principis pertinet ius circa domanium et ius fisci.*

§. 125.

ONERA *ciuilia* generatim consistunt in iis, quae subditi salutis publicae caussa praestare (dare vel facere §. 170. I.) tenentur, speciatim sumtus publici, quatenus a subditis suppeditandi. TRIBUTA sunt ea, quae subditi e patrimonio suo ad sumtus publicos conferunt, et potissimum *pecunia*: quae eo fine a subditis exigitur.

Quoniam subditi ad onera ciuilia ferenda et sumtus publicos suppeditandos tenentur §. 123; *ad iura maiestatica* pertinet *ius onera imponendi*, et *tributa exigendi* a subditis pro modo facultatum cuiusque, quanta ad sumtus publicos sufficiunt; vno verbo *ius tributorum*.

TITVIVS III.

DE

POTESTATE IUDICIARIA
ET IVRE ARMORVM.

§. 126.

Quoniam ad finem reipublicae primario referenda est *securitas*, atque ideo et *tranquillitas publica*, hoc est singulorum et omnium civium §. 89. curae imperantis civilis commissa; ad iura maiestatica pertinet *ius securitatis et tranquillitatis publicae*. Quare, quod securitatem intrinsecam §. 102. attinet, *imperanti civili ius competit*, 1) *non patiendi*, ut subditus subditum laedat, vel vim inferat metumve incutiat alteri, nec patiendi, ut, qui se laesum putat, *ius suum violenter ipse persequatur*; itemque 2) *ius efficiendi*, ut subdito cuique *ius suum tribuatur*, hinc ut consequatur, quod ipsi ab altero debetur, ut damna data refarciantur, et iniuriae vindicentur contra reos §. 271. I.

H

§. 127.

§. 127.

Quamobrem *ad iura maiestatica* etiam pertinet *ius lites subditorum singulorum decideni* §. 296. I, quod generatim vocatur **IURISDICTION**, et quatenus maiestati competit; **SUPREMA** seu **POTESTAS IUDICIARIA** appellatur. Quumque is, cui iurisdictio competit, dicatur **IUDEX imperans civilis est summus singulorum subditorum iudex.**

Quoniam sine causa e cognitione decisio fieri nequit §. 296. I, decisione autem opus est, ut suum cuique tribuatur: in potestate iudiciaria continetur *ius, causas controuersas singulorum subditorum cognoscendi; sententias, quibus deciduntur; ferendi; earque exsequendi*, ideoque partem victam, si sponte nolit, vi adigendi, ut praestet, quod sententiae latae conformiter praestare debet.

§. 128.

Is, cui nomine imperantis civilis iurisdictio competit, dicitur **IUDEX SUBORDINATIVS**, et subinde *simpliciter* iudex; cuius iurisdictio subordinata est officium publicum §. 120. Hinc *ad iura*

iura maiestatica pertinet *ius*, *constituendi iudices*: quorum potestas iuris dicendi tanta est, quanta ipsis ab imperante ciuitatis demandata fuit; omnis tamen, quantacunque fuerit, subordinata maiestati. *Imperans itaque civilis omnis in ciuitate iurisdictionis fons est.*

P. Ioh. Erhard ROESLER diff. *de officio iudicis ex iure Naturali*, Tübingae 1709.

§. 129.

Quoniam porro securitas et tranquillitas publico obtineri nequit, nisi tanta exstet in ciuitate potentia, quanta ad superandam vim, reipublicae undelibet metuendam, sufficit: *ad iura imperantis civilis, hoc est maiestatica pertinet ius potentiam sibi conciliandi ad hunc finem sufficientem, hinc ius media coactiua ad securitatem publicam tuendam sufficientia parandi atque continuo parata habendi, iisque utendi, quotiescunque opus fuerit, hinc etiam ad superandam resistentiam, quae forte opponitur vi iustae imperantis civilis. Atque hoc ius, quodalicui competit, parata habendi media coactiua securitatis*

suae sufficientia, vocari solet generatim IVS ARM-
MPRVVM, et refertur ad IVS BELL I, quippe ex
vi, uti alterius opposita, bellum oritur §. 264. I.
*Ius armorum itaque per se subditis civilibus non
competit §. 125, sed vniuersis seu populo, qua
personae liberae, in sui securitatem, et transla-
tum in imperantem publicum huic competit in
reipublicae suique securitatem.*

TITVLVS IV.

DE

IVRE CIRCA FELICITATEM PVBLICAM.

§. 130.

Quoniam imperanti civitatis cura *sufficientiae
publicae*, quae per excellentiam *felicitas publica*
vocatur, incumbit, quo civitas omnibus bonis
externis, quantum fieri possit, abundet, ideoque
indies perfectior evadat §. 85, 86; *ad iura ma-*
ista-

maiestatica pertinet iur. perficiendi civitatem.

Quum igitur eo perfectior fit res publica, quo maior civium numerus; quo quisque civitati utilior est sapientia, virtute, industria, opulentia; quo maior legum atque imperantis civillis auctoritas: quo maior omnium civium quoad voluntates viresque unio; immo quo maior omnium, quae in civitate deprehenduntur, personarum, actionum et rerum ad salutem publicam promovendam est harmonia: complura ex his fontibus emanant iura particularia, quae ad maiestatem sunt referenda.

* Pertinet huc ex gr. *ius maiestaticum*, *exteros in civitatem recipiendi*, *emigrationes praecauendi*; *ius summae tutelae*: *ius pretium statuendi rebus et operis*, in vita civili necessariis; *ius circa scholas, academias, doctrinas*; *ius circa culturam terrae, opificia, commercia, monetas, vias publicas*; *ius societates civiles constituendi, easdemque ad salutem publicam ordinandi*, *ius villas oppida, vrbes condendi*; *ius vsum patrimonii singulorum ad salutem publicam limitandi* cet.

TITULVS ...
DE ...
IVRE CIRCA RELIGIONEM ...
ET ECCLESIAM.

1. Hugon. GROTII *de imperio summarum potestatum circa sacra*, Paris. 1647. De hoc libro conf. MEISTERI *biblioth. iur. Nat.* part. III. p. 153.

2. Samuel. PUFENDORFFII *tract. de habitu religionis Christianae ad vitam civilem*. Bremae 1687. 4; et cum *commentario* Io. Paul. KRESSII, Ienae 1702. 8.

3. Iusti Car. WIESENHAVEN *Grundsätze des allgemeinen und besondern Kirchen-Staatsrechts der Protestanten in Teutschland*. Francof. et Lips. 1749. 8.

§. 132.

Determinatus Deum colendi modus est **RELIGIO**, et societas ad Deum certo modo colendum inita, consequenter societas hominum eidem religioni addictorum quae talium, est **ECCLESIA** (so-

cietas ecclesiastica). Qui Deum colunt, student Deo placere ad obtinendam summam felicitatem: ergo necesse est habeant cognitionem quandam de Deo mediisque ipsi placendi. Hinc posita certa religione ponuntur quaedam propositiones de Deo eiusque voluntate; quae ab iis, qui profitentur eam religionem, pro veris habentur, DOGMATA RELIGIONIS. Itaque ad finem ecclesiae pertinet, tum cognitioni Dei et voluntatis Eius operam dare, tum huic cognitioni conformiter actiones liberas in beneplacitum Dei, dirigere. Actus ad religionem propius pertinentes sunt ACTVS RELIGIOSI, actus non religiosi dicuntur SAECVLARES. *Actus religiosus est vel internus vel externus* §. 1. Prol., estque porro vel ESSENTIALIS, cuius oppositum contradicit voluntati diuinae qua dogmati religionis; vel ARBITRARIUS, cuius oppositum ipsi minus contradicit. Hinc et *negotia ecclesiae seu ecclesiastica* vel sunt, *religiosa* (ecclesiastica strictius) vel *saecularia*; *religiosa* vel *essentialia* vel *arbitraria* (adiaphora, respectu nimirum certae religionis).

§. 133.

Ecclesiae nostrae omnes RELIGIONEM profitentur POSITIVAM, cuius dogmata sine fide cognosci nequeunt, quamque speciatim iudicant REVELATAM, a Deo hominibus specialiter patefactam §. 64. Proh. Hinc certas propositiones de Deo eiusque voluntate rationi incognitas pro veris habent, quae per excellentiam vocantur *dogmata fidei* quo praecipuis pertinet dogma de *vita futura aeterna, piorumque post mortem felicitate et impiorum infelicitate maiori.*

§. 134.

Quatenus ab arbitrio hominis non dependet, id indicare falsum quod haecenus indicavit verum, nec inuérta vice nunc pro vero habere, quod adhuc falsum putavit: eatenus etiam iudicium de Deo eiusque voluntate, consequenter assensus et speciatim *fides*, quam homo dogmatibus religionis reuelatae habet, non pertinet ad *actiones liberas* §. 7. Pr; ideoque *obligationis, ergo et coactionis, pacti, imperii, legis, poenae est expers.*

H 5

Quum-

Quumque actus conscientiae alterius internos, quales, cognoscere nemini mortalium datum sit, atque ita nemo de internis alterius iudicare possit; omnes actus interni, ideoque et actus religiosi, qua interni legem humanam respuunt.

Quoniam denique obligatio in Deum infinite maior est obligatione in homines, atque ideo in collisione ab hac excipienda, ut ille satisfaciat §. 31. I; consequitur, ut nemo obligari ab altero possit ad faciendum, quod contradicit voluntati diuinae, dogmati religionis et fidei suae. Eatenus et in actus religiosos externos, qui sunt essentialis, lex humana atque imperium humanum non cadit.

Geogr. Noct. oratio de religione ab imperio luxu Gentium libera, Lugd. Batav. 1796. Gallica versio BARBEYRACII reperitur in eiusd. Recueil des Discours sur diverses matieres importantes, Amstelod. 1731. 8.

§. 135.

Actus religiosus, legis humanae (consequenter et imperii humani) impatiens, dicitur RES CONSCIENTIAE

SCIENTIAL: ergo 1) *offensus et fides*, quae dogmatibus religionis habetur, 2) *actus religiosi* *intenti*, atque 3) *omnes essentialis*, hinc negotia ecclesiastica essentialia sunt res conscientiae § 134. Quam igitur nemini ius sit, alterum cogendi in iis, ad quae obligari nequit: vim conscientiae inferre, et imperium in conscientiam alterius sibi arrogare, nefas est. Atque ita intelligitur, in quo consistat libertas conscientiae a nomine violanda, et coactionis atque imperii ne-
scia.

I. Iust. Henning. BOEHRERI de iur. civ.

ea libertatem conscientiae praefatio praemissa
tom. II. Iuris Ecclesiast. Potest.

§ 136.

Sunt ecclesiam tamquam societatem civilem. Quoniam imperanti in omnes societates civiles singulosque eiusdem socios competit imperium civile § 106; omnis ecclesia qua societas civilis, singulaque eius membra subsunt imperio civili, ideoque potestati legislativae, iudiciali, iuri tributario, &c. Quamobrem etiam ad iura manifestata pertinet, tum, ius cavendi, ne ecclesia
noceat

noceat reipublicae; tum *ius efficiendi*, ut per ecclesiam reipublicae salus promoueatur §. 102. 101, consequenter *ius determinandi* pro arbitrio ad salutem publicam omnia negotia ecclesiae, quatenus 1) salutem publicam concernunt, infirmulque 2) imperium admittunt.

§. 137.

Ergo 1) negotia ecclesiae tum saecularia tum religiosa ea, quae salutem publicam concernunt, et simul sunt arbitraria §. 132; subsunt imperio civili §. 136.

2) Et quum libertas conscientiae a nemine violanda §. 136; res conscientiae societatis ecclesiasticae non subsunt imperio civili, ideoque imperanti non competit ius, circa easdem aliquid praecipendi aut prohibendi ecclesiae sociis, nec consequenter eos, tamquam legum talium transgressores, puniendi. At vero res conscientiae nihilominus, quantum fieri potest, subsunt iuri summae inspectiones, ut diiudicare possit, iudicans, an reuera sint tales §. 114, tum vero, quatenus dogmata, fidei et negotia religionis ac ecclesiae

siae essentialia reperiuntur *reipublicae nociva*; *subsunt iuri imperantis, eos, qui profitentur religionem reipublicae detrimentosam* (quae semper est erronea), *excludendi a ciuitate, qua impedimenta salutis publicae* §. 102. et 136.

3) *Negotia ecclesiae ciuilitate indifferentia*, (adiaphora) *non subsunt imperio ciuili, quin potius circa haec ecclesiae, qua membro ciuitatis, competit libertas ciuilis* §. 107. *Neque etiam imperans ecclesiam eiusue membra ob eiusmodi negotia excludere a ciuitate potest*; quum quatenus ciuilitate indifferentia sunt, nihil detrimenti adferant *reipublicae. Subsunt tamen haec negotia, sicut omnia, iuri summas inspectionis, ut imperans diiudicare possit, an actu talia sint, qualia esse perhibentur.*

Ioh. Franc. BVDDER diff. *de concordia religionis Christianae et status ciuilis*, Hal. 1720, auctior cum 4. aliis diff. prodiit 1712. 8.

2. Christ. THOMASII *historia contentio- nis inter Imperium et Sacerdotium vique ad saec. XVI. cum appendice supplementorum de iure summarum potestatum circa sacra* cet., Hal. 1722. 8.

3. Io.

3. IO. NEELANBER diff. *de religione Rei-*
publicae nexia, Londini Scanor. 1748.

§. 138.

Quum vero plura dentur negotia ecclesiae, quae pro circumstantiarum differentia mox adia-
phoris, mox iis, quae salutem publicam omnino
concernunt, adiuherari possint: *si inter impe-*
rantem ciuitatis atque membra ecclesiae ciuili
oritur contentio, utrum negotium quoddam ec-
clesiae sit adiaphorum, an ad salutem publicam
spectet? in dubio pro imperante ciuili militat
praesumptio §. 108; ideoque eius arbitrio stan-
dum, donec contrarium ab ecclesia luculenter
fuerit probatum.

* Huc pertinent ex gr. *leges circa negotia*
arbitraria communi consensu membrorum
ecclesiae stabilitae, *constitutio ministrorum*
ecclesiae, synodi et concilia, ritus ecclesia-
stici, locus et tempus et reliquus cultus diuini
modus, acquisitio patrimonii ecclesiastici
eiusque usus et dispositio, haereticorum ex-
communicatio aliaque: quae in ecclesia minor;
facilius ad adiaphora referri possunt; in ma-
iori

iori vero pro datis circumstantiis salutem publicam magno opere saepius concernunt:

§. 149.

Concipimus itaque triplicem gradum iurium, quae imperanti civili circa religionem subditorum suorum et ecclesiam, qua societatem civilem competunt: 1) *gradum minorem*, ius summae in eandem inspectionis, *ius sacrae inspectionis*; 2) *gradum medium*, *ius cauendi*, ne ecclesia reipublicae obsit, speciatimque *ius exclusionis*, ideoque *ius decernendi emigrationem* eorum, qui profidentur religionem reipublicae noxiam, et sequuntur ecclesiam, tali religioni addictam; 3) *maiolem*, *ius dirigendi ecclesiam ad salutem publicam*, quod continet imperium civile in ecclesiam, sensu proprio tale, *imperium sacrum*.

* *Ex iure*. 1) *sacrae inspectionis* deducitur ex gr. ius maiestaticum, *symbolum ecclesiae*, hoc est scriptum, quo dogmata fidei continentur; et *liturgiam*, quo ritus sacri seu actus religiosi sollemnes continentur; item *ministros* ab ecclesia electos, *et. confirmandi*.

Er

Ex iure 2) *exclusionis* dimanat ius maiestaticum, tales subditos ad emigrationem obligandi etiam poenis propositis.

Ex imperio 3) *sacra* enascitur quoque ius maiestaticum, *constituendi iudices ecclesiasticos*, qui eius nomine in caussis ecclesiasticis ius dicant.

I. Contrarium sententiam fouet nimiumque potestatis circa sacra principi tribuit Ludou. de BEAUSOBRE *diff. de nonnullis ad ius Hierarchicum Principum pertinentibus*, Francof. ad Oder. 1750.

§. 140.

Atque haec quidem iura imperanti civili in ecclesiam competunt, siue *ipse eius ecclesiae sit membrum*, siue *minus*.

Ceterum 1) si imperans civilis est membrum ecclesiae, status ecclesiae eiusmodi erit florentior, ipsaque euadet *collegium publicum*, hoc est societas civilis ad imperante publico approbata, priuilegiisque et immunitatibus instructa.

Talis ecclesia, si fuerit *collegium aequale*; imperanti simul competet ius voti coetu ecclesiae

sive quae eius membro §. 27. si vero fuerit *inae-*
quale; aut imperans civitatis simul et ipse erit
 imperans ecclesiasticus aut alius quidam; cuius
 consequenter imperio ecclesiastico subest impe-
 rans publicus. Posteriori casu *pactis opus est*,
 quibus ~~limites utriusque imperii~~ civitatis nempe
 atque ecclesiastici, *praecise determinentur, ne*
ex pugna utriusque imperii respublica detrimen-
tum capiat, quod quidem praecavere; ad impe-
 rantis civilis et obligationem et iura pertinet

§. 102. 104.

2) Si contra imperans civilis ecclesiae cuius-
 dam, quae in civitate deprehenditur, membrum
 non est, sed alienae religioni et ecclesiae addi-
 ctus; etiam pactis iura imperantis et ecclesiae
 mutua et certa stabilienda sunt. Quum enim
 ita in contrarias partes distrahuntur imperans et
 ecclesia; ex mutua diffidentia reperimus enasci
 tot contentiones tantasque controuersias circa im-
 perii publici libertatisque ecclesiae limites, tran-
 quillitati publicae adeo adversas, ut sine talibus
 pactis rempublicam et ecclesiam vna consistere
 plane non posse satis comprobatum fit.

Positis vero talibus pactis *iura* atque *obligationes* inter imperantem ciuitatis atque ecclesiam exoriantur *postrius*, quibus immorari in Iure Publico Vniuersali non possumus.

TITVLVS VI.

DE

IVRE CIRCA ADMINISTRATIONEM REIPVBL. EXTRINSECAM.

§. 141.

Quum imperantis ciuilis sit, salutem publicam etiam respectu exterorum aliorumque gentium promouere, atque ideo ipsi ius competat, quaecumque administrationem reipublicae extrinsecam concernunt, determinandi pro arbitrio §. 104; consequitur, 1) vt *imperans ciuilis*, quatenus in ipsum *translatum* ius populi, *quidquid hoc sine cum exteris agit*, et suo §. 97. et simul *populi sui iure atque nomine*, ergo tamquam eius *mandatarius*, *populum et ciuitatem repraesentans*

tans §. 221. I. agat; populusque ideo in facta imperantibus publicis consentire intelligatur §. 222.

L. et 105.

Exinde vero etiam consequitur, 2) ut quidquid imperans civilis salutis extrinsecae gratia subditis praescribat, ab his faciendum §. 105.

§. 142.

Quamobrem ad iura maiestatica pertinet etiam ius, salutis publicae causa cum gentibus exteris deliberationes instituendi, tractatus agendi §. 174. k. et paciscendi; ideoque etiam ius, ex tali pacto cum civitati suae acquirendi, tum cum alteri genti obligandi. Pactum gentis cum gente sancitum est FACTVM PUBLICVM. (conventio publica), pactum publicum sociale dicitur FORDVS. Quum itaque imperans publice representet civitatem et gentem suam §. 141: pactum imperantis civilis cum gente externa ictum est pactum publicum; et, si fuerit sociale, foedus; ideoque ad iura maiestatica pertinet ius, pacta publica atque foedera sanciendo seu ius conventionum publicarum et ius foederum.

§. 143.

Quoniam deliberationes tractatus et pacto cum gentibus exteris pertinet ad negotia publica et maiestatica §. 120; si imperans ciuilibus constituit subditas, qui nomine suo, ideoque simul nomine gentis negotium publicum cum externa gente tractare debeant; tales subditi euadent officiales publici et ministri reipublicae §. 120. Subditus, a gente sua (cui parat) ad aliam gentem missus, negotii publici tractandi causa, vocatur **DEGATVS**. Quinobrem *ad iura maiestatica* pertinet *ius*, 1) *legatos mittendi*: quippe referendum ad ius tractatus agendi et paciscendi cum exteris; atque ad ius munerum publicorum §. 120; 2) *legatos sibi ab aliis gentibus missos recipiendi*; et cum iis *tractatus agendi*, *pactaque publica sancienda*; vno verbo *ius legationum*.

§. 144.

Quoniam populo vi libertatis naturalis competat ius belli aduersus externos laedentes, atque vniuersi teneatur singulos securos praestare, hinc etiam eorum iure vi persequi aduersus externos et gentes.

gentes alias; *imperanti civili*, in quem ius populi translatum, *competit ius belli* in alias gentes, quod *ad iura maiestatica* pertinet. Atque hoc bellum, quod iure ciuitatis cum alia gente geritur, *bellum publicum* vocari solet.

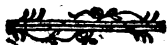
Personae, ad vim bellicam inferendam ab imperante constitutae, sunt MILITES, militum societas est MILITIA: complexus instrumentorum belli seu rerum mobilium, quae belli vsibus praecipue destinatae sunt, APPARATUS BELLICVS. Hinc ad ius belli, qua ius maiestaticum, pertinet *ius, milites conscribendi, militiam ordinandi, ius apparatus bellicum constituendi et terrestrem et naualem*; ideoque et *ius milites armis instruendi, vt et ius fortalitia exstruendi, eaque praesidiis firmandi, cet.* Militia tuendae securitati extrinsecae potissimum inferuit: potest tamen imperans civilis vi potestatis exsecutoriae eadem etiam vti, si opus fuerit, ad securitatem ad tranquillitatem intrinsecam tuendi, hinc etiam ad compellendum subditos inobedientes, vt obligationi suae satisfaciant §. 117. 129.

De cetero, quoniam ius pactorum publicorum *ad maiestatica iura* referendum §. 142; ad ea-

dem etiam pertinet ius pacta pacis sanciendo: quibus scilicet bellum finitur §. 304. I, quod dicitur *ius pacis*, et vocare etiam potest *ius pacis publicae*.

1. Io. Franc. BVDDER diff. de officio imperantium circa conscribendum militem, Halae 1700.; et in eiusd. *select. Iur. Nat. et Gent.* (ibid. 1704. 8.) pag. 443.

2. Henr. BODINI diff. *de obsequio militum in defendendo praesidio*, Hal. 1701. recusa ibid. 1739.

~~—————~~
TITVLVS VII.

DE

IVRE EMINENTI.

§. 145.

Bonum (commodum) singuli cuiusdam vel quorundam ciuium discerni potest a bona ad vniuersos pertinente, sicut generatim in societate quacumque bonum singuli a bono communi §. 7; atque tunc illud appellatur bonum priuatum, hoc publicum significatu strictiori (conf. §. 89.). Est itaque **BONVM PVBLICVM**, quatenus opponitur bono singulorum, illud, quod propius ad vniuersos quam ad singulos quosdam ciues pertinet; **BONVM** contra **PRIVATVM**, quod propius ad singulum vel singulos quosdam ciues quam ad vniuersos pertinet. Potest illud vocat quoque *bonum partis*, illud *totius ciuitatis bonum*. Atque eodem sensu *publica etiam felicitas, securitas, tranquillitas, salus in publicam strictius et priuatum* dispescitur.

Quoniam imperans ciuili ad singulorum et vniuersorum ciuium bonum consequendum obli-

gatur, *quantum potest*; ad iura maiestatica pertinet etiam ius, in collisione certorum bonorum ciuitatis obtinendorum, *maius bonum praeferendi minori*; hinc excipiendi a bono priuato, *si aliter obtineri nequit bonum publicum*. Quatenus e contrario consistere bonum priuatum cum publico potest, *contra priuatorum salutem aliquid statuere*, hinc ius quaesitum ipsis auferre, *imperanti non licet*.

I. Christiani WILDVOGELII tractatus de bono publico, an et quatenus princeps bonis priuatorum praeferre debeat, Ien. 1695. 4.

2. Christ. Lud. STIEGLITZ diff. de iure imperantium in ius quaesitum subditorum, Lipf. 1713.

§. 146.

Status reipublicae, in quo conseruatio totius reipublicae vel maioris eiusdem partis cum conseruatione singuli cuiusdam vel quorundam subditorum consistere nequit, est *status reipublicae extraordinarius* §. 141. Pr. Quamobrem ad iura maiestatis pertinet ius, excipiendi a conserua-

servatione singuli vel aliquorum subditorum, & tota respublica vel maior eiusdem pars aliter conservari nequit, quod quidem ius vacatur IVS EMINENS (maiestatis). Ergo ius eminens locum non habet nisi in casu necessitatis, ubi nempe eius usus est medium unicum conservandae reipublicae totius vel maioris eiusdem partis. Quoniam igitur in statu reip. extraordinatio et casu necessitatis continetur ratio, unde intelligitur ius eminens, haec ratio iustifica §. 261. I. seu principium iuris eminentis per excell. vocatur ratio status. Hinc etiam ad iura maiestatica pertinent species iuris eminentis, 1) ius in casu necessitatis disponendi de quorundam subditorum rebus propriis, DOMINIVM EMINENS; 2) ius, in casu necessitatis disponendi de ipsis personis quorundam subditorum, POTESTAS EMINENS. Ius eminens omne ex pacto, ideoque ex consensu singulorum et omnium civium enascitur §. 91: ergo est verum ius, quod cum mero necessitatis favore §. 142, et 143. Pr. ad statum civilem applicato, consuetudi non debet.

I. Io. Christoph. BECKMANNI diff. de dominio eminenti, in meditationibus eius poli-

tis p. 157-164; et de eod. argumento in *polit. parall.* p. 174-180.

2. Iac. Andr. CRVSIVS *de dominio prae-eminenti principis et reipublicae in subditos eorumque bona ac ius quaesitum*, Mindae 1668. 4, et in eiusdem *opusculis* p. 1-124.

3. Guil. LEYSERI *tractatus de imperio contra dominium eminens*, Witteb. 1672., quo continentur scripta ad controuersiam inter ipsum et HORNIVM de hoc themate agitatam spectantia, conf. MEISTERI *bibl. Iuris Nat.* part. I. pag. 150.

4. *Tractatus varii de ratione status*, 1692. 4.

5. Immanuel. WEBERI *diff. de recta pacis tempore bellique ratione status*, Giess. 1700. Alia de hoc argumento scripta reperias in MEIST. *bibl. Iur. Nat.* part. III. pag. 133. et Casp. THVRMANNI *bibliotheca statistica* s. syllabo eorum, qui de ratione status, principumque ministris, consiliaris, legatis et bonis domanialibus scripserunt, Hal. 1701. 4.

§. 147.

Quum vero in republica omnium ciuium salus communiter promouenda, omniumque ad onere

re

reipublicae ferenda communis sit obligatio §. 91. 89; imperans ciuitatis tenetur, eos, quibus emergente casu necessitatis ex iure eminenti onus praecipuum imposuit, cessante necessitate publico auxilio subleuare, quantum fieri potest; consequenter ipsi *iur* competit, *ad iura maiestatica* pertinens *adigendi reliquos ciues, ut communiter concurrant ad subleuandum eos, qui onus tale praecipuum pertulerunt, ideoque etiam ad resarciendum iis id detrimentum, quod ex iure eminenti passi fuerunt.*

I. Corn. van BYNCKERSHOECK nonnulla *de dominio eminenti et de refundendo pretio eorum, quae iure eius dominii occupantur, in eius Question. Iur. Publ. lib. II. cap. 15. pag. 290.*

SECTIO III.

IUS PUBLICUM
UNIVERSALE
HYPOTHETICUM.

§. 148.

Ius Publicum Uniuersale Hypotheticum occupatur in deducendis iuribus atque obligationibus imperantis ciuilibus et subditorum ciuiliū mutuis, quae e speciali ciuitatis constitutione §. III, hinc e diuersis rerumpublicarum formis specificis atque mutationibus deriuantur, consequenter, quae positis certis pactis fundamentalibus legibusque fundamentalibus §. 129. colligi possunt.

TIT. I.

TITVLVS II.

DE

MONARCHIA.

§. 149.

In monarchia imperium publicum est penes monarcham seu principem, personam singularem §. 100, in quam a populo translatum imperium, vt illud exercent §. 97. Quamobrem *ius principis*, qua talis, metiendum e voluntate et intentione, quae fuit populo, quum in ipsum transferret imperium, ideoque *metiendum e pacto subiectionis, legibus fundamentalibus reliquis §. 199. et sine ciuitatis §. 98.*

§. 150.

Maiestas inuoluit imperium civile summam §. 95, ideoque etiam summam in ciuitate dignitatem eius, cui maiestas competit §. 122. Hinc haec ipsa summa in ciuitate dignitas, quatenus singulari personae inhaeret, vocari solet **MAIESTAS PERSONALIS**; atque hoc respectu maiestas,

stas, pro imperio civili summo sumta, appellari fuerit MAIESTAS REALIS. Populo itaque vi originis competit maiestas realis §. 95: si vero a populo ordinatur monarchia; in principem transfertur maiestas realis, ipsique simul imprimitur maiestas personalis, consequenter *monarcha naturaliter* (*monarcha civitatis liberae, qualis vi originis supponitur omnis civitas §. 90.*) *instructus est maiestate non tantum reali, sed etiam personali.*

Atque ex eodem fundamento *principi competenti libertas naturalis plena* tum respectu exterorum tum etiam respectu ipsius populi, cui imperat §. 97.; ideoque *nec tenetur legibus, quas vi imperii subditis tulit §. 34,* et eatenus *princeps* dici potest *ex lex,* respectu nimirum earum legum civilium, quarum ipse est auctor et legislator §. 114; quum contra legibus fundamentibus omnino sit adstrictus §. 109.

1. Henr. Lud. WERNHERI diff. *de statu summorum imperantium ex lege,* Lips. 1704.

2. Dan. Frid. HOHEISEL diff. *de principe legibus soluto,* Halae 1720.

§. 151.

Quum Monarchia libera plerumque insigniatur titulo *regni*; atque ideo eius princeps *rex* dicatur, iura maiestatica monarchae competentia appellari solent *regalia* (iura). Quodsi imperium publicum simpliciter principi delatum, ut consequenter ipsi competat imperium plenum et absolutum §. 100; *ad regalia monarchae referenda sunt, quotquot dantur iura maiestatica*, nullo excepto; *atque eadem omnia exercere ad salutem publicam pro liberrimo arbitrio potest*, quum nulla scilicet exstet peculiaris lex fundamentalis, qua vel regale quoddam ipsi fuerit ademptum, vel eius exercitium quodammodo fuerit restrictum. In *Monarchia* igitur, cuius imperium simpliciter in monarcham translatum, tantum quoad exercitium imperii civilis potest unus, quantum uniuersus populus vi originis §. 95. 99. 100. Et penes monarcham talem est summitas et plenitudo potestatis (civilis) illimitata.

§. 152.

Quodsi e contrario principi deferatur a populo imperium minus plenum dumtaxat vel limitatum; princeps 1) quatenus eius imperium est diminu-

tunt

tum, quodum vel quibusdam iuribus maiestaticis caret §. 99, ideoque illa tamquam regalia exercere nullo modo potest; 2) quatenus eius imperium est limitatum, ipse in exercitio alicuius vel aliquorum iurium maiestatis certa lege est adstrictus, ideoque illa, quamquam sunt regalia, tamen contra modum legibus fundamentalibus determinatum exercere non potest §. 100. 109.

Hinc quotiescumque interest reipublicae, ut ius maiestaticum prioris generis exercentur, vel, quoad exercitium iuris maiestatici posterioris generis, a modo determinato recedatur: toties princeps naturaliter indiget consensu populi. Quatenus ergo populus principi detulit imperium hac lege, ut sine populi consensu accedente de quibusdam negotiis statuere vel ultra modum definitum regale quoddam exercere princeps non possit; eatenus in monarchia, cuius imperium iure minus pleno vel restricto competit monarchae, populus est in communione imperii civilis seu COIMPERIO, et hinc in communione regiminis reipublicae §. 97. seu CORREGIMINE, atque haecenus quoque populus gaudet libertate naturali atque aequalitate cum principe §. 38.

§. 153.

Quoniam vero consensus populi seu vniuersorum admodum difficulter obtineri potest, populus plerumque ius suum transtulit in collegium quoddam vel collegia quaedam: quale collegium, cui corregimen monarchiae independentem a principe competit, appellatur COLLEGIUM ORDINVM MONARCHIAE; quum singuli, qui voto decisiuo in tali collegio gaudent, dicantur ORDINES (status) MONARCHIAE. Horum ordinum ad exercendam corregimen legitimus congressus COMITIA monarchiae appellantur.

Atque ita constat, quatenus monarchia, cuius imperium principi minus plene vel limitato modo competit, sine ordinibus et comitiis esse nequeat; constat etiam in eadem principem et ordines iunctim summas maiestatem habere plenam et absolutam.

§. 154.

Caeterum quum ab arbitrio populi dependeat, quomodo transferre imperium velit §. 96; si populus imperium defert principi limitatum vel di-

K

minus

rum, varias etiam conditiones pacto subiectionis adicere potest, ut eo fortius adstringatur, ad imperium intra fines determinatos continendum, adiectisque vi pacti standum §. 194. I.

Imm. WEBER diff. *de regnis sub lege commissoria delatis*, Gieslæ 1715.

§. 155.

Quoniam vi pacti subiectionis princeps se obligat ad exercendum imperium et populus in ipsum ius exercendi imperium transfert, *nec princeps imperium sine consensu populi abdicare, nec ipse invitatus a populo abdicari potest §. 182. I.*

Conr. Sam. SCHÜRZLEISCHII diff. *de abdicatione principum in eius operibus historico-polit.* No. 71.

§. 156.

Quoniam porro in monarchia imperium est penes unum, cui consequenter reliqui ciues singuli quicumque subsunt; *principis imperium publicum naturaliter etiam in eas personas, quæ ad*

ad eius familiam pertinent, extenditur; quatenus istae personae ut cives spectari possunt.

§. 157.

Denique quum actus principis, quia talis, qui nimirum ad exercitium imperii pertinent, seu actus regii, distincti sint ab actibus eius reliquis seu privatis; et princeps quoad negotia sua privata et actus privatos non tanquam imperans sed tanquam privatus spectandus §. 121; imperium publicum principis ad eius actus privatos non extenditur. Neque tamen exinde consequitur, ut princeps in actibus suis privatis teneatur eo Iure Civili Positivo, quo singuli subditi privati inter se utuntur; quum princeps legibus, quas vi imperii subditis tulit, naturaliter sit solutus §. 150. Quin potius, si res haec per se consideratur, adstruendum est, principem vi libertatis naturalis §. 150. in actionibus et negotiis suis privatis uti Iure Naturali.

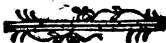
I. Mich. Henr. GRIBNERI delineatio Iurisprudencia Privatae Illustrum, cura Ioh. Benjamin. REISIG. Goetting. 1736. 8.

K 2

2. Bur-

2. Burcardi Gotthelfii STRUVII *Iuris prudentia Heroica, in ordinem redacta et aucta cura* Ioh. Aug. HELFFELDI, Ienae 4. pars I. et II. 1743, III. 1745, IV. 1746, V. 1747, VI. 1748. VII. 1753.

3. Io. Frieder. Wilh. de NEVMANN *meditationes Iuris Principum Privati* Francof. ad Moen. 4to. tom. I. II. III. 1751, IV. V. VI. 1752, VII. VIII. 1753, IX. supplementa complexus, 1756.

TITVLVS II.

DE

MODIS HABENDI IMPERIUM
MONARCHICVM.

§. 158.

Quum imperium publicum tam illud, quod populo originarie competit, e pacto vnionis ciuilib; quam illud, quod competit personae, in quam primum a populo translatum imperium, ex pacto subiectionis §. 98, ideoque omne imperium originariae ex pacto oriatur: *modus acquirendi imperium publicum, vi originis, generatim in pacto consistit.*

Speciatim, si populus in vnum transferre decernit imperium: quum naturaliter a voluntate et consensu vltroneo, hinc ab electioe populi dependeat, in quem illud transferre velit, a voluntate vero eius, cui offertur imperium, an illud habere velit; *imperium monarchicum vi originis adquiritur electione populi, quae sit conclusio §. 27, accepta ab electo.*

K 3

§. 159.

§. 159. T I F

Quum vero ius monarchae electi naturaliter sit personalissimum §. 73; eo mortuo imperium ad populum redire, hinc ab eius arbitrio dependere, num velit alium principem eligere, an aliam reipublicae formam constituere, intelligitur.

Et quoniam ciuitas est corpus immortale §. 90; principes vero singuli sunt mortales; si respublica ordinanda; populus conuenire debet, quis decedente, et generalius deficiente principe, et quomodo quisque succedere debeat in imperio ciuili. Quum itaque populus vi originis pro lubitu de modo succedendi in imperio statuere possit §. 96; is modus succedendi in imperio monarchico est legitimus, qui consensu populi; hinc lege fundamentali constituitur, atque ideo tot modi succedendi legaliter sunt possibili, quot concipi possunt.

§. 160.

MONARCHIA, in qua deficiente principe successor semper est eligendus; vocatur **ELECTI-TIA** (electiua): ea vero, in qua in locum deficien-

cientis principis alius citra electionem simpliciter ex certa lege succedit; vocatur **HEREDITARIA** (successiva, successoria): illa tandem, in qua successor succedit quidem citra electionem certa lege, ita tamen, ut consensu populi accedens simul requiratur; vocari potest **MONARCHIA MIXTA SVCCSSIONIS**.

Quoniam *modus habendi imperium publicum* ab ipso imperio distinctum est tamquam res diuersa: 1) *in ipso imperio nihil mutat*, ut adeo ex diuersis modis acquirendi imperium, idem imperium summum, plenum, illimitatum vel oppositum imperium, et inuersa vice ex eodem modo diuersum imperium adquiri possit; 2) *monarcha*, quantumuis summo, pleno, illimitato imperio instructus, tamen *pro lubitu determinare modum succedendi in imperio publico, vel lege fundamentali determinatum mutare non potest*: quippe *modus habendi imperium non est pars imperii, nec ad eius exercitium pertinet*.

I. IO. WERLHOFII *diff. de electione et successione in regnis*, Helmst. 1687.

2. Georg. Pauli ROETENRECCI diff.
de variis regna consequendi modis, Alt. 1706.

3. Io. Iac. MOSERI specimen Iuris
Publici Europaei nouissimi *de iure et modo suc-*
cedendi in Regna Europae speciatim in Regnum
Bohemiae, Francof. ad Viadr. 1739. 4.

§. 161.

Quando itaque in monarchia deficit princeps, interea donec alius eligatur, vacat thronus, qui status monarchiae, in quo thronus seu sedes regia vacat, seu status monarchiae deficiente principe, INTERREGNUM vocatur. *Durante ergo interregno a voluntate populi dependet, num imperium in interregno per se, an per alium aut alias certos administrare malit.* Is, cui tempore interregni competit ius, nomine populi administrandi rempublicam, est VICARIUS monarchiae (regni, principatus, imperii). Itaque vicarius regni est rector ciuitatis, cui demandatum regimen §. 97, atque ideo merus administrator reipublicae et *officialis publicus* §. 120, eiusque officium naturaliter est temporarium, donec

nec nimirum novus rex eligatur, et eiusdem iura ex lege fundamentali metienda.

§. 162.

Quum ius transferendi imperium originario penes populum sit §. 96: ius eligendi successorem principem populus vel sibi reservare, vel simpliciter in alium aut certos alios transferre, aut alicui vel aliquibus demandare, vel denique certas electionis leges condere potest, quibus determinetur v. c. personae eligibilitas, tempus et modus electionis. Atque hoc casu ELECTIO, iuxta leges de eligendo principe conditas facta, est LEGITIMA, et regem illegitime electum populus agnoscere non tenetur.

§. 163.

Electio effectum sortiri nequit, nisi quatenus pacificationem continet, cuius paciscentes sunt populus eligens, qui defert imperium, et is, qui delatum sibi per electionem imperium acceptat §. 68. Quamobrem antequam electio perfecta,

1) *is, qui in electionem venit, nullum in imperium ius habet.* 2) *Populus eligens quavis in electione novas leges condere potest, iuxta quas futurus princeps exercere imperium teneatur: quales leges in delatione imperii electo praescriptae CAPITVLATIO (pacta conuenta) appellantur,* 3) *Electo integrum est, imperium sub talibus legibus delatum acceptare vel recusare.* 4) *Si acceptat, eo ipso acquirit imperium, sed capitulationi tamquam legi fundamentali adstrictum*
 §. 109.

§. 164.

Quoniam in monarchia electiua ius eligendi successorem competit non principi, sed populo vel iis, quibus a populo delatum aut demandatum est, ideoque eius exercitium naturaliter est independens a voluntate principis; *princeps nec impedire electionem successoris, quae forte ipso adhuc viuo et regnante suscipitur, nec obtrudere populo successorem potest.* Is vero, qui legitime eligitur tamquam successor principis regnantis, est heres §. 286. I. monarchiae, atque ius eius
 exer-

exercendi imperium incipit, simul atque antecessoris ius finitur.

I. Car. Gottl. WEIDLICHII *diff. de iure principis in Regno Electivo circa prospiciendum Reip. successorem.* Lips. 1769.

§. 165.

Si monarchia hereditaria ordinanda: *condendae leges*, quibus designantur personae throni capaces, et modus succedendi definitur, *ut successor sit certus, atque ita turbae evitentur.* Tales ergo *leges successionis*, consensu populi naturaliter constitutae, atque in delatione imperii, primo monarchae factae, ab ipso acceptatae, *obligant inuicem populum et monarcham omnesque eos, quibus exinde ius succedendi in imperio adquiritur vi pacti, hinc pertinent ad pacta fundamentalia et ad leges fundamentales.*

§. 166.

Quamobrem in monarchia hereditaria qui deficiente principe ex lege successionis est *successor,*

cessor, nouo populi consensu non indiget, atque ita *ipso iure succedit*: ideoque licet legibus fundamentalibus adhuc vſitatis teneatur, tamen *nouis obligationibus aut capitulatione a populo inuitus adstringi non potest*. Et hæc obtinent, quousque *adſit*, qui *ius quaesitum succedendi* habet vi *legis ſucceſſionis*. Talis vero *ſi amplius non adſit*; *ceſſat efficacia legis ſucceſſionis*, et *reuiſcit ius populi*, tum formam reipublicae, tum legem ſucceſſionis cet. pro lubitu immutandi.

§. 167.

In *Mônarchia mixtae ſucceſſionis* qui *certa lege ad ſucceſſionem in imperio vocatur*, existente caſu pro lubitu quidem populi praeteriri aut reiici non potest; attamen, *ſi manifeſta inhabilitate laborat*, vel etiam *nouam capitulationem populi acceptare recuſat*; *populus eum agnoſcere tamquam ſucceſſorem principem non tenetur* §. 160.

Diſſ. mea *de regnis mixtae ſucceſſionis*,
Gotting. 1762.

§. 168.

§. 168.

In *monarchia hereditaria* si ius succedendi restrictum est ad posteritatem primi acquirentis; haec, quae obtinet, **SUCCESSIO** dicitur **IN RE FAMILIAR HEREDITARIA**: si vero pendet simpliciter ex dispositione antecessoris: talis **SUCCESSIO** vocatur **PATRIMONIALIS**.

§. 169.

MONARCHIA PATRIMONIALIS est, de cuius imperio monarcha disponere potest in modum patrimonii §. 236. I, qualis *princeps* ipse inde appellatur *patrimonialis*. Si potest tantum pro lubito in alium transferre, ideoque alienare imperium; **MONARCHIA PATRIMONIALIS** est **IMPERFECTE talis**: si simul territorium cum imperio pro lubito inter plures dividere (*dividere imperium in partes subiectivas*); est **PERFECTE talis**. Vnde *monarcha* ipse *patrimonialis* vel *perfecte* vel *imperfecte* talis est. **MONARCHIA non-patrimonialis** vocatur **VSFRUCTUARIA**, et eius *princeps usufructuarius* dicitur.

Quum

Quum ius principis naturaliter sit personalissimum §. 73; omnis monarchia naturaliter est electiua, ergo non hereditaria, multo minus patrimonialis, quin potius usufructuaria.

Minime vero omnium monarchia tamquam perfecte patrimonialis naturaliter cogitari potest.

Quum enim ad primarium reipublicae finem pertineat defensio sui aduersus vim externam, pacto vnionis ciuilibus stabilita; diuisio autem territorii cum imperio in plures partes, hinc diuisio ciuitatis in plures ciuitates particulares et fini huic primario et vnionis pacto e diametro aduersetur: populus neuiquam intelligitur imperium transulisse in aliquem, nisi ea lege tacita, ne diuidatur, vt adeo omne imperium naturaliter sit indiuisibile (in partes subiectinas).

§. 170.

In monarchia patrimoniali successor acquirit imperium mediante dispositione antecessoris, ita vt populi consensu opus non sit; hinc a populo deinde excludi seu praeteriri, vel noua capitulatione adstringi successor non potest. §. 166;

Si

Si ergo princeps decedit, non facta successoris denominatione, neque exstet lex fundamentalis, ex qua in defectum dispositionis succedit alius: nemini amplius in imperium ius est; consequenter hoc casu populus in libertatem naturalem reuertitur, et leges fundamentales nouas, etiam de futura in imperium successione, condere pro arbitrio potest.

§. 171.

In monarchia, quae iure familiae est hereditaria, adest familia, ex qua continuo successor adsciscendus, STIRPS REGNATRIX. Condenda ergo lex de ordine, quo quilibet e stirpe regnatrice succedere debet §. 156, et proximus ordine ipso iure fit successor in imperio. Quumque ius succedendi stirpis regnatricis ex consensu populi atque primi adquirentis mutuo proficiscatur §. 159; successor ex stirpe regnatrice tertius, quartus et insequentes non ab eo, cui immediate succedunt, ius suum deriuant, sed per antecessores dumtaxat ex pacto et prouidentia maiorum, hoc est primi adquirentis cum populo. Quamobrem

Quamobrem etiam *nec a populo nec a successore* quodam *lex successionis*, tali pacto stabilita, *immutari potest inuitis illis, qui sunt e stirpe regnatrice*, tamquam iis, quibus inde ius est quaesitum §. 165.

Exstincta vero stirpe regnatrice populus sui iterum fit iuris, hinc nouis legibus fundamentalibus nouum imperii modum et reipublicae formam constituere, vel aliam familiam iure pristino quaerere sibi regnatricem potest.

1. Ioh. Franc. BVDDEI diff. *de successio- nibus primogenitorum*, Halae 1695. et in *Sel. Iur Nat.* p. 149-192.

2. Gott Sam. TREVERS *Vntersuchung, wie weit ein Fürst Macht habe, seinen erstgebohrnen Prinzen von der Nachfolge in der Regierung auszuschließen*, 1718. 4.

§. 172.

Ceterum quum in omni monarchia contingere possit, vt princeps sit minorennis, vel alia de causa impediatur administrare reipublicam, vt- que ideo tutela principis et vicaria reipublicae admi-

administratione opus sit; *in monarchia lex condenda de tutela principis minorennis et vicaria reipublicae administratione principe impedito, ad quam, si condita est, obseruandam obligantur et populus et princeps tamquam ad legem fundamentalem.*

I. Ioh. Nicol. HERTII diff. de tutela regia siue regnis sub tutelâ constitutis, Gies-sae 1682.

§. 173.

Denique interest Monarchiae, vt definiatur modus terminandi controuersias, quae de successione in imperio exoriri possunt, si nempe plures de iure succedendi potiori contendant, hoc est si **AEMULI** (praetendentes) **REGNI** existant, ob dubia forte circa ordinem succedendi vel dispositionem antecessoris vel electionem enata. Ergo *lex condenda de modo, tales lites terminandi*, quae ad fundamentales leges referenda, ex. gr. vt principi regnanti vel populo ius competat decidendi in caussa aemulorum regni: si nimirum populus principi cum imperio simul hoc ius

L

quod

quod, populo competit, transfert, vel sibi soli
reseruat.

Quodsi vero lex talis non exstet, ex qua
lis aemulorum regni decidi possit; *aemuli
Regni inter se inuicem et cum populi; vi
libertatis naturalis §. 150. et §. 90. utuntur Iure
mere Naturali*, neminique ergo mortaliu[m] com-
petit ius, ex potestate iudiciaria, hanc litem deci-
dendi. Verumtamen *populus*, ne bello inter
regni aemulos exorto ipse extingatur, *fauere
necessitatis uti*, atque *alterutrum aemulorum
ultra agnoscere, vel victori se dedere, excluso
altero, sine iniuria potest §. 142. Prol.*

I. Diff. mea de iure in aemulum regni
vulgo *Praetendentem*, Marp. 1747.]

TITVLVS III.

DE

RELIQVIS RERVM PVBLICARVM
FORMIS.

§. 174.

D*emocratiae* seu reipublicae popularis imperium est penes populum, hoc est vel penes vniuersos vel certe penes maiorem patrumfamilias ciuitatis partem §. 110. Quum de imperio vniuersis vi originis competente supra expositum; *sumamus nunc democratiam*, quales hodie sunt pleraeque, *cuius imperium publicum in parte dumtaxat vniuersorum* residet, spectandum ideo tamquam *translatum ab vniuersis* §. 96. **S**tus eorum, quibus iunctim seu collectiue sumtis in tali democratia competit imperium, appellari potest **COLLEGIUM** seu **CORPVS POPVLARE**, vt distinguatur a populo pro vniuersis sumto. Quamobrem in democratia *collegio populari imperium publicum naturaliter* (si nempe simpliciter translatur) *competit tamquam summum*

L 2

plu

plenum atque absolutum, imino cum iure exercendi imperium solet ipsi simul competere ius omne vniuersorum, quod ideo hic loci etiam assumendum. Hinc collegium populare vocatur supremum (sumum §. 95.), eique competit maiestas §. 95.

§. 175.

Quoniam itaque in collegium populare translatum ius vniuersorum; eius imperio subsunt singuli ciues quicumque, seu omnes ciues singulatim spectati, ideoque etiam singuli quique, qui sunt membra collegi supremi. Quare in republica populari nemo singulus est liber §. 74. I, contra vero ea collegium populare naturaliter est liberum respectu et exterorum et sui ipsius hoc est ciuitatis suae.

§. 176.

Quoniam itaque collegium populare liberum est, omneque ius vniuersorum habet §. 175. 174; collegium populare de omnibus negotiis publicis, pro arbitrio statuere potest, et ab eius voluntate vnice

unice dependet determinare, quomodo imperium exercendum, quomodo succedendum in collegio supremo; condere leges fundamentales, easque tollere et mutare §. 96. 109.

§. 177.

Et quum membrorum collegii popularis ius naturaliter sit æquale: *communi eorum consensu de negotiis publicis statuendum, legesque condendae et tollendae, et quid casu emergente faciendum, communibus deliberationibus, suffragiis et conclusis perficiendum est §. 26. 27.* Conventus collegii popularis negotiorum publicorum agendorum causa COMITIA POPULARIA vocantur; ergo *corpus populare negotia publica, quae per se agere vult, non nisi in comitiis popularibus agere potest.* Ut verò discordiae evitentur; *communis collegii popularis consensu, hinc lege fundamentalis definiendum, quinam ius comitiorum hoc est votum in comitiis habere debeant, quid pro voluntate totius collegii censendum, quo loco, tempore, modo collegium*

convocandum, quomodo proponendum, suffragia ferenda, numeranda, conclusa efficienda cet.

§. 178.

Quoniam democratiae ita solent esse comparatae, ut membra collegii supremi omnia convenire quotidie non possint; *neceffe est, ut uni vel certis personis administratio reipublicae committatur*, seu regimen publicum demandetur quoad negotia quotidiana ac membram non ferentia et executionem legum fundamentalium conclusorumque collegii supremi. Atque *ita constituitur* vel persona singularis *rector civitatis* §. 97, qui est merus reipublicae administrator et officialis publicus §. 120; vel *collegium certarum personarum, quibus iunctim competit imperium*, tamquam *officium publicum*, hinc nomine collegii supremi et totius populi, atque dependenter a collegio supremo *exercendum*. *Potestas* itaque talis *rectoris et collegii subiecta* est voluntate collegii supremi et sine civitatis aestimanda. Vnde etiam patet, in democratia *exercitium imperii*

perii, quoad ea, quae rectori et collegio subordinatio non commissa, quum sibi reservatum fit a collegio supremo; *restrictum esse ad certum locum et tempus*, ad comitia nimirum popularia.

§. 179.

Ceterum *democratia*, quae existit omnis, est *hereditaria* eo sensu, ut certis familiis vel certorum praediorum possessoribus ius comitorum adhaereat: ut ita posteris certorum patrum familias, qui membra collegii supremi fuerunt, et successores in certa praedia, quorum possessores fuerunt membra collegii supremi, in eorum locum successiue succedant. *Generatim modus succedendi in ius comitorum e lege fundamentali aestimandus*, quae consensu ipsius collegii supremi, quatenus ius vniuersorum habet, condenda.

§. 180.

Aristocratiae seu reipublicae aristocratiae imperium competit certis optimatibus collectivum

sumtis seu *collegio optimaticum* §. 110, personae morali, in quam translatum a populo *imperium publicum*, quod ideo *optimatibus naturaliter competit* tamquam *summum, plenum, absolutum* §. 100. Vnde intelligitur, cur collegium tale vocetur *senatus supremus* §. 65, *eique competere maiestatem, Senatunq; supremum naturaliter tantundem posse in aristocratia, quantum in monarchia potest monarcha.*

§. 181.

In aristocratia igitur senatus supremi imperio subsunt omnes et singuli ciues quicumque cunctaeque societates reliquae, ciuitatis membra, etiam singuli quique optimatès; consequenter *in aristocratia nemo singulus liber, nec corpus ullum a senatu supremo diuersum liberum: senatus ipse vero liber intuitu quum exterorum ciuitatis suae.* Et quum ius populi in ipsum translatum; *senatus supremus repraesentat populum.* Quoniam vero optimates collectivè dumtaxat habent ius, quod monarcha naturaliter
solus

solus habet; naturali ratione *dignitas monarchas praestat dignitate singulorum optimatum.*

§. 182.

Quoniam, si aristocrata ordinanda, populus vi libertatis originariae formam reipublicae pro arbitrio suo determinare potest; ab eius vniuersae voluntate dependet, definire: *quantus esse debeat optimatum numerus, quinam esse possint optimates, quomodo constituendi, num eorum regimen temporarium an perpetuum esse debeat, virum successores eligendi, an certa successionis lex statuenda, num ius optimatum ad certae familiarum an ad possessionem praediorum vel ad aliam personae qualitatem restringendum.* Atque de his *leges condendae, quae valent tamquam fundamentales.*

§. 183.

Quodsi itaque inter populum et optimates in delatione imperii publici tales leges pactae, hinc
 L § *pactae*

pacto subiectionis §. 98. adiectae; senatus supremus iis tenetur vi pacti cum populo, consequenter eas tollere vel immutare sine populi consensu nequit. Enimvero si simpliciter imperium cum omni iure populi in optimates translatum; senatus sicut collegium popolare §. 174. leges fundamentales ipse, pro arbitrio et condere et abrogare atque mutare potest.

§. 184.

ARISTOCRATIA est HEREDITARIA, si ius voti in supremo senatu certis familiis, vel certorum praediorum possessoribus adhaeret; ELECTITIA vero, si ius suffragii ex electione vel collegii supremi, vel populi, aut eorum, qui ius populi habent, semper est acquirendum; MIXTAE SVCCESIONIS, si est electitia, ita tamen ut eligibilitas ad certas familias vel certorum praediorum possessores sit restricta.

§. 185.

Si in aristocratia electitia ius eligendi optimates, successores non ipsi senatui supremo, sed populo

pulo aut aliis, quibus id a populo datum, competit; singuli tamen optimates aut saltem totum eorum collegium populi imperio non subest: talis reipublicae forma est aristocratica, et aestimari debet iure aristocratiae; licet videatur esse democratica. Atque eiusmodi respublica, quatenus talis esse non apparet, vocari potest *aristocratia cryptica*.

§. 186.

Forma reipublicae ex monarchia, aristocratica et democratica simul, vel saltem ex binis earundem *composita* non datur; quum totum ex partibus pugnantibus componi nequeat. §. 150. 175. 181. Datur tamen forma reipublicae, quae in aliis ad monarchiam, in aliis ad aristocratiam, in aliis ad democraticam proprius accedit, aut saltem ex binis reipublicae formis aliquid participat; qualis **RESPUBLICA MIXTA** vocatur. Oritur reipublicae mixtae forma ex imperii publici diuisione in partes potentiales §. 99, et eius limitatione, utroque actu a populi voluntate vni-

ce

ce dependente §. 96. Quoniam itaque et diuifio et limitatio imperii variis modis pro arbitrio populi fieri potest; *mixtae rerumpublicarum formae pluribus modis differunt, et cuiuslibet reipublicae forma per leges fundamentales definienda.*

I. Gott. Sam. TREVER diff. *logomachia de ciuitatibus mixtis.* Gotting. 1742.

§. 187.

In republica igitur mixta dantur plures personae, seu singulae seu morales, quarum cuiuslibet competit certa pars imperii; vel qua propria vel qua communis, independenter a reliquis: hinc plures singuli vel corpora, qui sibi inuicem sunt aequales et liberi quoad partem imperii cuique competentem. Quamobrem in reipublica mixta illi, inter quos diuisum est imperium vel commune, non nisi iunctim habent imperium plenum et absolutum.

§. 188.

Et quum in alia republica mixta maior imperii pars vni cuidam, in alia optimatibus, in alia denique populo competere possit, solet respublica mixta priori casu MONARCHIA MIXTA, altero ARISTOCRATIA MIXTA, tertio DEMOCRATIA MIXTA vocari, quod scilicet propius ad hanc quam ad aliam reipublicae formam accedit. Atque ita ab his formis mixtis distinguendae sunt *monarchia, aristocratia, democratia PURAE*, si puta imperium indiuisum seu plenum et absolutum est penes vel vnum, vel senatum vel populum.

§. 189.

Denique etiam *ex pluribus rebus publicis componi posse corpus vnum* mediante pacto, cui standum nullo negotio intelligitur. Quod si igitur plures ciuitates ita coalescunt, ut omnes posthaec idem commune imperium publicum agnoscant; *ex pluribus ciuitatibus nascitur vna ciuitas.*

§. 190.

§. 199.

Si vero plures ciuitates in certam societatem aeternam §. 90. coeunt, reseruato cuique imperio publico in iis, quae ad finem conuentum communem non spectant, oritur **CORPVS FOEDERATORVM RERVM PVBLICARVM** (systema rerum publicarum associatorum seu Archaicarum). *Foederatae ergo respublicae manent ciuitates, diuersae spectatae erga se inuicem, sed mutuis iuribus atque obligationibus colligatae, a pacto vnionis, quod ad pacta publica referendum §. 142, et legem vnionis fundamentalem constituit, metiendis.* Sed nihilominus foederatae respublicae quoad finem conuentum et intuitu exterorum vt vnum corpus spectandae, quod naturaliter est liberum, cuique maiestas, quippe quam singulae habent, et iura gentis competunt §. 87.

SECTIO IV.

SECTIO IV.

DE

MODIS. IUS SVVM
PERSEQVENDI
IN REPVBLICA.

§. 191.

Si subditus ciuilis ius alterius violat, hinc obligationi suae non satisfacit, eius factum est iniustum et laesio §. 52. I. Factum dolosum seu maleficium §. 52. I. subditi dicitur **DELICTVM** (crimen *latius*), speciatimque ita appellari solet transgressio dolosa *legis poenalis*, hoc est, cui in casum inobedientiae adiecta poena expressa, seu quae *sanctione poenali* munita est. Factum subditi culposum, speciatimque, quod contra legem poenalem perpetratur, vocatur **QVASI-DELICTVM**. *Delinquens ergo esse nequit subditus maleficus seu facti dolosi reus.*

I. Reinh. ENGELHARDI *Versuche eines allgemeinen peinlichen Rechts* aus den Grundsätzen des natürlichen Rechts, Francof. et Lips. 1756. 8.

§. 192.

§. 192.

Delictum, quo ius vniuersorum vel imperantis ciuilibus proprius violatur, seu quod contra rem publicam vel imperantem publicam immediate committitur, est **PUBLICVM DELICTVM** (crimen *strictius*); sin minus, est **PRIVATVM**, quo ergo pertinent omnia delicta, quibus priuato damnus datur, iniuria infertur.

§. 193.

Quoniam *imperanti ciuitatis* ob curam securitatis pulicae et vi potestatis exsecutoriae competit ius maiestaticum efficiendi, vt a quouis subditum cuique ius suum tribuatur §. 126. et 117; *imperanti publico competit generatim in omnem subditum laedentem ius violentiae, quo laesus quisquis fit, contra laedentem subditum defendatur, praesteturque indemnis et securus* §. 126.

§. 194.

In specie imperanti competit *ius puniendi delicta* hoc est subditos delinquentes, *ne velint,*
aut

aut in subsidium *ne possint amplius delinquere*, immo etiam *punendi quasi delicta*, ut rei ad officium faciendum fiant attentiores §. 40. *Ius poenam irrogandi subditis*, quatenus imperanti vi imperii publici competit, *ad iura maiestatica* pertinet; et quum reipublicae intersit, ut delicta non committantur, *ius punendi competit imperanti etiam ad auertenda delicta*.

1. Andr. Adami HOCHSTETTERI *de iure poenarum* liber singularis, Tubing. 1706. et 1710. 4.

2. De finibus poenarum ciuilium conf. August. LEYSERI *diff. de ultimo supplicio*, in *Meditt. ad Dig.* sp. 649. Vol. X. p. 397-478.

3. Ioh. Gott. GONNE *besondere Anmerkungen von den Strafen in bürgerlichen Gesellschaften*, in *den Erlang. gelehr. Anzeigen* 1744. n. 10. p. 73. f. 99.

§. 105.

Et quoniam delicta varios gradus admittunt finisque poenae mox maiorem mox minorem

M

pos-

poenam requirit, immo salus publica remissionem poenae interdum requirere potest; *ad iura maiestatica*, etiam pertinet *ius, infligendi delinquentibus minorem maioremue poenam*, hinc pro ratione circumstantiarum salutis publicae causa *poenam* constitutam *exasperandi* vel *mitigandi*, vel denique etiam prorsus *remittendi*, quod ius postremum vocatur **IUS AGGRATIANDI**.

I. COM. VAN BYNCKERSHOECK: *ut solius principis est crimina remittere, sic eius solius esse videtur, criminum impunitates publice promittere, Quaest. Iur. Publ. lib. II. n. 16. p. 299.*

§. 196.

Si ponitur delictum, quo 1) damnum privato allicui datum, 2) et simul lex poenalis violata est: *competit imperanti ius* 1) *adigendi delinquentem, ut damnum ei, cui datum, resarciat*, 2) *ipsi poenam lege praescriptam infligendi*. Hinc in eiusmodi delictis dicitur *delinquens*

quens teneri ad satisfactionem et priuatum et publicam.

Quodsi hoc casu imperans vi iuris aggratiandi delinquentem poena eximit, non tamen eo ipso simul liberat ab obligatione, damnum datum reparandi. *In satisfactionem priuatam laeso priuato ius est, quod ipsi inuito imperans auferre nequit.*

§. 197.

Male, quae ab imperante subdito delinquenti, dum punitur, inferiuntur, varia cogitari possunt. Maximum specie est vitimum supplicium, quod ius summi imperantis, ultimo supplicio adficiendi delinquentem subditum vocatur *IUS NECIS* (gladii, quibusdam quoque *ius vitae et necis*).

Quum dentur crimina, ex quibus vel ob atrocitatem facti, vel ob pessimum exemplum imminet reipublicae graue periculum, internecione delinquentis auertendum: *ad iura maiestatica* etiam pertinet *ius, vita plectendi seu poena capitali adficiendi delinquentes, ius necis.*

1. Ioh. Eberh. ROEHLERI d. ff. *de iure summorum imperantium in vitans ciuicum*, Tubing. 1714.

2. *Eiusdem stricturae selectiores de iuribus quibusdam potioribus summorum imperantium*, Tubing. 1715. 4. *quest. tertia.*

§. 198.

Quum ius puniendi exerceri nequeat nisi in delinquentes, nemo autem naturaliter praeiudicandus delinquens §. 98. I; *nemo etiam puniendus nisi delicto sufficienter probato*, ergo nisi probetur, tale factum existere, quod imputari tamquam delictum tali delinquenti possit §. 14.

I. Ob eandem praesumptionem, atque ad erudendam eo certius delicti veritatem cuiuslibet delinquenti permittendum est, ut proferat, quae ad se excusandum facere posse existimat; ideoque *nemo inaudiuus et indefensus condemnari potest.*

§. 199.

Quoniam denique imperantis est curare, ne delicta committantur, utque commissi puniantur; *ius imperanti publico competit in eos actus, sine quibus veritas delicti cognosci non potest, ideoque ius inquirendi in delicta, vno verbo ius inquisitionis.* Potest tamen imperans salutis publicae causa quandoque etiam eximere ab inquisitione suspectum de delicto perpetrato, hoc est *abolere inquisitionem.* Quoniam inquisitione abolita poena irrogari nequit §. 198; *abolitio reuera continet remissionem poena in delicto dubio, ideoque ius abolendi ad ius aggratiandi, hinc ad iura maiestatica pertinet §. 195.*

§. 200.

Quum dentur iura, quae singulis in vniuersos atque hinc etiam in imperantem, cui delatum imperium ab vniuersis, competunt §. 91. 103; *singuli laeduntur ab imperante, in quem translatum imperium, si is facit, quod est contra ius*

singulorum subditorum. Quoniam vero singuli adstringuntur tum subiectionis tum unionis pacto; *singulus laesus ius suum persequi ultra, quam quatenus non violat pactum unionis, nequit.*

§. 201.

Quum itaque vi pacti unionis singulus quisque teneatur uniuersis ad non turbandam tranquillitatem publicam §. 91; *singulus etiam quisque, qui se laesum ab imperante putat, obligatur ad se abstinendum ab omni violenta iuris sui contra imperantem publicum persecutione.* Accedit, quod in dubio praesumptio militet pro iure imperantis §. 108, immo quod imperans, si quid forte contra ius singuli subditi factum, ex ignorantia vel errore magis, quam deliberato animo egisse, et tollere velle laesionem, simul atque causam cognouerit, sit iudicandus.

§. 202.

Singulus ergo subditus ab imperante laesus non nisi placidis modis, litteris supplicibus, obsequi-

sequiosa grauaminum expositione saluti suae priuatae consulendi ius habet. His vero frustra tentatis rectius egreditur e ciuitate, quam adhibita violentia in publicae tranquillitatis perturbatione quaerere commodum priuatum sibi arroget.

§. 203.

Si ius vniuersorum violatur, aut pars populi insignis laeditur ab imperante; laesi ciues tranquillitatis et salutis publicae causa vi pacti vniouis tenetur, vt nullum medium placidum intentionem relinquunt, antequam imperanti mali regenti vim opponere, atque ita reuera in viscera propria saeuire, coeperint.

Est itaque illud non ius imperantis, sed obligatio subditorum, qua sociorum pacti vniouis erga se inuicem, vnde efficitur, vt *populus ius suum contra imperantem laedentem violentis mediis persequi nequeat, nisi imperans ad tantum laesionum gradum abripiatur, vt periculum, quod reipublicae ex continuata et tolerata imperantis iniustitia imminet, maius sit eo,*

M 4.

quod

quod ex sumtis contra ipsum armis est metuendum.

§. 204.

Princeps, qui manifesto proposito in exitium reipublicae imperio abutitur, vocatur TYRANNVS, et subinde etiam TYRANNVS EXERCITIO *talis*, ut nimirum distinguatur a TYRANNO TITULO *tali*, hoc est usurpatore imperii monarchici §. 98; regimen tyranni qua talis TYRANNIS appellatur. *Populus igitur tyranno resistere eumque coercere potest, ut se abstineat a tyrannide*, atque intra salutis publicae limites reducat regimen; vel in subsidium *recedere potest a pacto subiectionis* atque abdicare tyrannum, quod fit *dehronisatione*.

§. 205.

Princeps ob tyrannidem throne eiectus cessat esse imperans, non vero propterea simul cessat esse persona in statu libertatis naturalis posita. Populus excusso tyranni iugo cessat esse ipsi subiectus,

iectus, ideoque respectu tyranni in statum libertatis naturalis reuertitur.

Hinc si *tyrannus* et *populus libertatis suae vindex*, armis aduersus se inuicem contendunt; *hostes euadunt, bellum oritur, et ius populi, bellum contra tyrannum gerentis, ex iure hostis iusti in iniustum est aestimandum.*

§. 206.

Quibus intellectis facile patet, adfentiendum non esse 1) *Machiauellistis*, qui opinantur, *populum erga principem teneri obedientia mere passiva, et principi competere tale ius irresistibilitatis, ut populo suo iniuriam facere nullo modo aueat,* 2) nec *Monarchomachis*, qui opinantur, *principem, ob iniustitiam contra subditos commissam, a populo posse puniri.* Et machiauellistarum sententia, MACHIAVELLISMVS et monarchomachorum, MONARCHOMACHISMVS, errorem continet; quod ex superioribus principiis conficitur §. 103. 205.

I. *Machiauellistarum* antesignanus est Nicolaus MACHIAVELLVS, cuius tractatus:

M 5

ii

il principi, 1515. primum editus, his principiis repletus est. Affectus Machiavellus inter alios habet.

Casparum SCIOPPIVM in *paedia politicae* Romae 1623: cura Herm. CONRINGII recusa, Helmst. 1663. 4. et

Thomam HOBBSIVM, cuius *elementa philosophiae de Ciue et Leviathanem* supra commemorauimus part. I. p. 41.

2. *Menarchomachorum* duces potissimum sunt

Georg. BVCHANANVS in *dialogo de Iure Regni apud Scotos*, qui primum prodijt Edimburgi 1580. 4.

Stephanus Iunius BRVTVS in *vindictis contra tyrannos seu de principis in populum populiue in principem legitima potestate*, cuius prima editio publicata 1580.

Ioh. BOVCHEPVS in tr. *de iusta Henrici III. abdicatione e Francorum regno*, Lugdun. 1591. 4.

Guilielmus REFINALDVS (William Raynold) sub nomine Guilielmi ROSSAE Latent

tens in libro: *de iusta Reip. Christianae in Reges impios et haereticos auctoritate*, Antwerp. 1592. 8.

Ioh. MARIANA in tribus libris *de Rege et Regis institutione*, Tolet 1599.

Ioh. MILTONIVS in duplici *defensione Regisidii Caroli I.* Magnae Britanniae Regis, Lond. 1651. et 1654. conf. *Biblioth. Juris imperantium* pag. 118. seqq.

§. 207.

In *aristocratia* si quidam optimatum, reliquis exclusis, summum imperium vsurpant, talis aristocratiae status vocatur OLIGARCHIA (sensu malo, oligocratia, dynastia). In *democratia* vero quando sine ordine et perturbam omnia aguntur, talis democratiae status est OCHLÓCRATIA.

Quum per oligarchiam maiestas collegii optimatum violetur, et per ochlocratiam tranquillitas reipublicae popularis maxime perturbetur, singuli vero optimates subditi sint collegii supremi §. 181, et singuli itidem e populo sint subditi populi totius vel collegii popularis §. 175: conse-

qui-

quitur, ut qui obligatibicam exercent, vel rempublicam in ochlocratiam coniciunt, fiant delinquentes §. 191, rei criminis publici §. 192, laesae nimirum maiestatis aristocraticae vel popularis, atque hinc a collegio supremo aristocratico vel democratico puniri iure meritoque possint.

* * * * *

IUS PRIVATVM VNIVERSALE

in Iuri Naturali exul.

§. 208.

1. Nunc progrediendum esset ad *Ius (Ciuile) Priuatum Vniuersale*, quod complectitur iura atque obligationes naturales subditorum ciuiliū erga se inuicem §. 87. potissimum eas, quae ipsis qua talibus tribuendae; hinc tradit leges naturales a subditis ciuilibus inuicem naturaliter obseruandas, nexumque iuridicum inter eosdem intercedentem, atque officia eorūdem ciuilia mutua explicat.

2. Et

2. Et facili quidem negotio plures hic loci deducere possemus propositiones, reuocato in auxilium 1) Iure mere Naturali, 2) Iure Sociali Vniu. 3) Iure Oeconomico Vniv. et 4) Iure Ciuitatis Vniu. in genere: quippe ex quarum disciplinarum principiis ad statum subditorum ciuiliū applicatis deriuantur plures leges priuatae vniuersales.

3. Verum enim vero si penitus hanc rem inuestigaueris non difficulter poteris conuinci, *nihil noui determinatiue iuris nec obligationis in eiusmodi Iure Priuato vniuersaliter adfirmari posse.*

4. Nimirum obligatio subditi ciuilis vel consubditum est obligatio subditi ciuilis vel qua talis vel non qua talis. Posteriolem obligationem latiori paululum significatione appellare possumus NATURALEM; priorem vero strictiori sensu CIVILEM OBLIGATIONEM, cuius correlata, *ius ciuile et suum ciuile*, quid hoc sensu denotent, facile intelligitur.

5. Obligationes naturales iuraque naturalia subditorum ciuiliū reciproca ad Ius Priuatum Vniu.

§. 192.

Delictum, quo ius vniuersorum vel imperantis ciuilibus proprius violatur, seu quod contra rem publicam vel imperantem publicam immediate committitur, est **PUBLICVM DELICTVM** (crimen *strictius*); sin minus, est **PRIVATVM**, quo ergo pertinent omnia delicta, quibus priuato damnum datur, iniuria infertur.

§. 193.

Quoniam *imperanti ciuitatis* ob curam securitatis pulicae et vi potestatis exsecutoriae competit ius maiestaticum efficiendi, vt a quouis subditum cuique ius suum tribuatur §. 126. et 117; *imperanti publico competit generatim in omnem subditum laedentem ius violentiae, quo laesus quisquis fit, contra laedentem subditum defendatur, praesteturque indemnis et securus* §. 126.

§. 194.

In specie imperanti competit *ius puniendi delicta* hoc est subditos delinquentes, *ne velint,*
aut

aut in subsidium *ne possint amplius delinquere*, immo etiam *puniendi quasi delicta*, vt rei ad officium faciendum fiant attentiores §. 40. *Ius poenam irrogandi subditis*, quatenus imperanti vi imperii publici competit, *ad iura maiestatica* pertinet; et quum reipublicae intersit, vt delicta non committantur, *ius puniendi competit imperanti etiam ad auertenda delicta*.

1. Andr. Adami HOCHSTETTERI *de iure poenarum* liber singularis, Tubing. 1706. et 1710. 4.

2. De finibus poenarum ciuilium conf. August. LEYSERI *diff. de ultimo supplicio*, in *Meditt. ad Dig.* sp. 649. Vol. X. p. 397-378.

3. Ioh. Gott. GONNE *besondere Anmerkungen von den Strafen in bürgerlichen Gesellschaften*, in den *Erlang. gelehrt. Anzeigen* 1744. n. 10. p. 73. f. 99.

§. 105.

Et quoniam delicta varios gradus admittunt
 quibusque poenae mox maiorem mox minorem

M

pos-

poenam requirit, immo salus publica remissionem poenae interdum requirere potest; *ad iura maiestatica* etiam pertinet ius, *infligendi delinquentibus minorem maioremve poenam*, hinc pro ratione circumstantiarum salutis publicae caussa *poenam* constitutam *exasperandi* vel *mitigandi*, vel denique etiam prorsus *remittendi*, quod ius postremum vocatur **IUS AGGRA-
TIANDI**.

I. COM. VAN BYNCKERSHOECK: *ut solius principis est crimina remittere, sic eius solius esse videtur, criminum impunitates publice promittere*, *Quaest. Iur. Publ. lib. II. n. 16. p. 299.*

§. 196.

Si ponitur delictum, quo 1) damnum privato alicui datum, 2) et simul lex poenalis violata est: *competit imperanti ius 1) adigendi delinquentem, ut damnum ei, cui datum, refarciat, 2) ipsi poenam lege praescriptam infligendi*. Hinc in eiusmodi delictis dicitur *delinquens*

quens teneri ad satisfactionem et priuatum et publicam.

Quodsi hoc casu imperans vi iuris aggratiandi delinquentem poena eximit, non tamen eo ipso simul liberat ab obligatione, damnum datum reparandi. *In satisfactionem priuatam laeso priuato ius est, quod ipsi inuito imperans auferre nequit.*

§. 197.

Male, quae ab imperante subdito delinquenti, dum punitur, inferiuntur, varia cogitari possunt. Maximum specie est vitimum supplicium, quod ius summi imperantis, ultimo supplicio adficiendi delinquentem subditum vocatur *IUS NECIS* (gladii, quibusdam quoque *ius vitae et necis*).

Quum dentur crimina, ex quibus vel ob atrocitatem facti, vel ob pessimum exemplum imminet reipublicae graue periculum, internecione delinquentis auertendum: *ad iura maiestatica* etiam pertinet *ius, vita plectendi seu poena capitali adficiendi delinquentes, ius necis.*

1. Ioh. Eberh. ROEHLERI *diss. de iure summorum imprantium in vitam civium*, Tubing. 1714.

2. *Eiusdem stricturae selectiores de iuribus quibusdam potioribus summorum imprantium*, Tubing. 1715. 4. *quest. tertia.*

§. 198.

Quum ius puniendi exerceri nequeat nisi in delinquentes, nemo autem naturaliter praeiudicandus delinquens §. 98. I; *nemo etiam puniendus nisi delicto sufficienter probato*, ergo nisi probetur, tale factum existere, quod imputari tamquam delictum tali delinquenti possit §. 14.

I. Ob eandem praesumptionem, atque ad erudendam eò certius delicti veritatem cuiuslibet delinquenti permittendum est, ut proferat, quae ad se excusandum facere posse existimat; ideoque *nemo inaudiuus et indefensus condemnari potest.*

§. 199.

Quoniam denique imperantis est curare, ne delicta committantur, vtque commissi puniantur; *ius imperanti publico competit in eos actus, sine quibus veritas delicti cognosci non potest, ideoque ius inquirendi in delicta, vno verbo ius inquisitionis.* Potest tamen imperans salutis publicae causa quandoque etiam eximere ab inquisitione suspectum de delicto perpetrato, hoc est *abolere inquisitionem.* Quoniam inquisitione abolita poena irrogari nequit §. 198; *abolitio reuera continet remissionem poena in delicto dubio, ideoque ius abolendi ad ius aggravandi, hinc ad iura maiestatica pertinet §. 195.*

§. 200.

Quum dentur iura, quae singulis in vniuersos atque hinc etiam in imperantem, cui delatum imperium ab vniuersis, competunt §. 91. 103; *singuli laeduntur ab imperante, in quem translatum imperium, si is facit, quod est contra ius*

singulorum subditorum. Quoniam vero singuli adstringuntur tum subiectionis tum unionis pacto; *singulus laesus ius suum persequi ultra, quam quatenus non violat pactum unionis, nequit.*

§. 201.

Quum itaque vi pacti unionis singulus quisque teneatur uniuersis ad non turbandam tranquillitatem publicam §. 91; *singulus etiam quisque, qui se laesum ab imperante putat, obligatur ad se abstinendum ab omni violenta iuris sui contra imperantem publicum persecutione.* Accedit, quod in dubio praesumptio militet pro iure imperantis §. 108, immo quod imperans, si quid forte contra ius singuli subditi factum, ex ignorantia vel errore magis, quam deliberato animo egisse, et tollere velle laesionem, simul atque causam cognouerit, sit iudicandus.

§. 202.

Singulus ergo subditus ab imperante laesus non nisi placidis modis, litteris supplicibus, obsequi-

sequiosa grauaminum expositione saluti suae priuatae consulendi ius habet. His vero frustra tentatis rectius egreditur e ciuitate, quam adbibita violentia in publicae tranquillitatis perturbatione quaerere commodum priuatum sibi arroget.

§. 203.

Si ius vniuersorum violatur, aut pars populi insignis laeditur ab imperante; laesi ciues tranquillitatis et salutis publicae causa vi pacti vnionis tenetur, vt nullum medium placidum intentatum relinquans, antequam imperanti mali regenti vim opponere, atque ita reuera in viscera propria saeuire, coeperint.

Est itaque illud non ius imperantis, sed obligatio subditorum, qua sociorum pacti vnionis erga se inuicem, vnde efficitur, vt *populus ius suum contra imperantem laedentem violentis mediis persequi nequeat, nisi imperans ad tantum laesionum gratum abripiatur, vt periculum, quod reipublicae ex continuata et tolerata imperantis iniustitia imminet, maius sit eo,*

M 4.

quod

quod ex furctis contra ipsum armis est metuendum.

§. 204.

Princeps, qui manifesto proposito in exitium reipublicae imperio abutitur, vocatur TYRANNVS, et subinde etiam TYRANNVS EXERCITIO *talis*, vt nimirum d^{ist}inguatur a TYRANNO TITVLO *tali*, hoc est vsurpatore imperii monarchici §. 98; regimen tyranni qua talis TYRANNIS appellatur. *Populus* igitur tyranno *resistere eumque coercere potest, vt se abstineat a tyrannide*, atque intra salutis publicae limites reducat regimen; vel in subsidium *recedere potest a pacto subiectionis* atque abdicare tyrannum, quod fit *dehronisatione*.

§. 205.

Princeps ob tyrannidem throne eiectus cessat esse imperans, non vero propterea simul cessat esse persona in statu libertatis naturalis posita. *Populus* excusso tyranni iugo cessat esse ipsi subiectus,

iectus, ideoque respectu tyranni in statum libertatis naturalis reuertitur.

Hinc si *tyrannus* et *populus libertatis suae vindex*, armis aduersus se inuicem contendunt; *hostes euadunt, bellum oritur, et ius populi, bellum contra tyrannum gerentis, ex iure hostis iusti in iniustum est aestimandum.*

§. 206.

Quibus intellectis facile patet, adsentendum non esse 1) *Machiauellistis*, qui opinantur, *populum erga principem teneri obedientia mere passiva, et principi competere tale ius irresistibilitatis, ut populo suo iniuriam facere nullo modo aueat*, 2) nec *Monarchomachis*, qui opinantur, *principem, ob iniustitiam contra subditos commissam, a populo posse puniri.* Et machiauellistarum sententia, MACHIAVELLISMVS et monarchomachorum, MONARCHOMACHISMVS, errorem continet; quod ex superioribus principiis conficitur §. 103. 205.

I. *Machiauellistarum* antesignanus est Nicolaus MACHIAVELLVS, cuius tractatus:

il principi, 1515. primum editus, his principiis repletus est. Affectas Machiavellus inter alios habet.

Casparum SCIOPPVIUM in *paedia politicae* Romae 1623 : cura Herm. CONRINGII recusa, Helmst. 1663. 4. et

Thomam HOBBSIVM, cuius *elementa philosophiae de Ciue et Leuiathanem* supra commemorauimus part. I. p. 41.

2. *Monarchomachorum* duces potissimum sunt

Georg. BVCHANANVS in *dialogo de Jure Regni apud Scotos*, qui primum prodijt Edimburgi 1580. 4.

Stephanus Iunius BRVTVS in *vindictis contra tyrannos seu de principis in populum populique in principem legitima potestate*, cuius prima editio publicata 1580.

Ioh. BOVCHEPVS in tr. *de iusta Henrici III. abdicatione e Francorum regno*, Lugdun. 1591. 4.

Guilielmus REFINALDVS (William Reynold) sub nomine Guilielmi ROSSAE *laten*

tens in libro: *de iusta Reip. Christianae in Reges impios et haereticos auctoritate*, Antwerp. 1592. 8.

Ioh. MARIANA in tribus libris *de Rege et Regis institutione*, Tolet. 1599.

Ioh. MILTONIVS in duplici *defensione Regisidii Caroli I.* Magnae Britanniae Regis, Lond. 1651. et 1654. conf. *Biblioth. Iuris imperantium* pag. 118. f. 99.

§. 207.

In *aristocratia* si quidam optimatum, reliquis exclusis, summum imperium vsurpant, talis aristocratiae status vocatur OLIGARCHIA (sensu malo, oligocratia, dynastia). In *democratia* vero quando sine ordine et per turbam omnia aguntur, talis democratiae status est OCHLÓCRATIA.

Quum per oligarchiam maiestas collegii optimatum violetur, et per ochlocratiam tranquillitas reipublicae popularis maxime perturbetur, singuli vero optimates subditi sint collegii supremi §. 181, et singuli itidem e populo sint subditi populi totius vel collegii popularis §. 175: conse-

qui

quitur, ut qui obligatibicam exercent, vel rempublicam in ochlocratiam coniciunt, fiant delinquentes §. 191, rei criminis publici §. 192, laesae nimirum maiestatis aristocraticae vel popularis, atque hinc a collegio supremo aristocratico vel democratico puniri iure meritoque possint.

* * * * *

IUS PRIVATVM VNIVERSALE

in Iuri Naturali exul.

§. 208.

I. Nunc progrediendum esset ad *Ius (Ciuile) Priuatum Vniuersale*, quod complectitur iura atque obligationes naturales subditorum ciuiliū erga se inuicem §. 87, potissimum eas, quae ipsis qua talibus tribuendae; hinc tradit leges naturales a subditis ciuilibus inuicem naturaliter obseruandas, nexumque iuridicum inter eosdem intercedentem, atque officia eorūdem ciuilia mutua explicat.

2. Et facili quidem negotio plures hic loci deducere possemus propositiones, reuocato in auxilium 1) Iure mere Naturali, 2) Iure Sociali Vniu. 3) Iure Oeconomico Vniv. et 4) Iure Ciuitatis Vniu. in genere: quippe ex quarum disciplinarum principiis ad statum subditorum ciuiliū applicatis deriuantur plures leges priuatae vniuersales.

3. Verum enim vero si penitus hanc rem inuestigaueris non difficulter poteris conuinci, *nihil noui determinatiquē iuris nec obligationis in eiusmodi Iure Priuato vniuersaliter adfirmari posse.*

4. Nimirum obligatio subditi ciuilis vel consubditum est obligatio subditi ciuilis vel qua talis vel non qua talis. Posteriolem obligationem latiori paululum significatione appellare possumus NATURALEM; priorem vero strictiori sensu CIVILEM OBLIGATIONEM, cuius correlata, *ius ciuile et suum ciuile*, quid hoc sensu denotent, facile intelligitur.

5. Obligationes naturales iuraque naturalia subditorum ciuiliū reciproca ad Ius Priuatum Vniu.

Vniū: proprie, quatenus nempe ab aliis Iuris Nat. speciebus discernitur, non pertinent: et si huc referantur, nihil tamen noui continent. Atque eatenus Ius Priuatum Vniū, non esset nisi repetitio eorum, quae in superioribus Iuris Naturae disciplinis tradita fuerat.

6. Quamobrem ut Ius Priuatum Vniū. specialem mereatur tractationem, necesse est ut ex principio: *subditus ciuili consubdito cuique tribuat iurum ciuile*, erui possint plures obligationes, quae stricte sunt ciuiles et vniuersaliter validae. Tales vero deduci posse, quae sint vniuersaliter validae seu vniuersales, equidem adhuc perspicere non possum.

7. Scilicet *obligatio* haec *ciuili* generatim consistit in obligatione subditorum ad salutem consubditorum promouendam *mediante imperio ciuili* §. 89, consequenter est obligatio ad faciendum; quidquid summus imperans subditis ad salutem consubditorum promouendam imperat. *Ut itaque ex hac obligatione generalit atque indeterminata efficiatur in certa ciuitate obligatio specialis,*

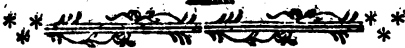
cialis, quae sit *ciuilitèr valida*, ideoque quae dici possit certa et determinata; requiritur certus imperii ciuilis actus, quo haec obligatio imponitur; vno verbo *requiritur lex imperantis positua* §. 114. Et talis lex *actuè* obligationem subditorum erga se inuicem, quae ante legem latam est *mere tantum possibilis*.

8. Ergo omnis obligatio ciuilis determinata est ex lege positua, ideoque non dantur obligationes ciuiles determinatae vniuersales, nec consequenter datur Ius Priuatum Vniuersale,

9. Obserues velim, obligationem subditi in confubditum ad eius salutem promouendam esse *obligationem ad finem*, qui finis generalis *pluribus mediis* obtineri potest. Ex istis variis mediis imperanti competit ius, hoc vel illud determinandi tamquam medium. Per hanc demum determinationem, quae sit ab imperante ciuili mediante eius lege positua, obligatio subditi in confubditum oritur determinata: ante legem ciuilem obligatio determinata non adest.

10. Immo quum obligatio subditorum ciuilis oriatur ex *pactò*, quo se sibi inuicem obligant, ad

ad communem salutem mutuo promouendam
 mediante imperio ciuili, hoc est *quatenus* ad
 hunc finem exstabunt *leges imperantis positiuae*;
 nec ultra hunc consensum, ideoque non ultra le-
 ges positiuas tenentur promouere mutuam salu-
 tem. Quapropter *omnes subditorum obligationes*
ciuiles determinatae sunt obligationes positiuae,
 nullae dantur vniuersales, *nullum datur*
Ius Priuatum Vniuersale.

IVRIS NATVRALIS

TITVLVS IV.

I V S G E N T I V M
V N I V E R S A L E .

§. 109.

Civitas libera respectu exterorum considerata, immo generalius omnis societatis libera maior et aeterna, quatenus ut vna persona spectatur, **GENS** appellatur §. 87. **IUS GENTIUM VNI-
V E R S A L E** (Naturale) est ius naturale applicatum ad gentes erga se inuicem §. 97. Pr. Ergo Ius Gentium Vniuersale docet leges naturales a gentibus erga inuicem obseruandas, tradit iura atque obligationes, quae genti in gentem naturaliter competunt, explicat officia gentium, mutua naturalia, atque etiam iura maiestatica transeuntia §. 104.

* * * *

Inter scriptores, qui Ius Gentium Vniuersale singularibus commentariis explicuerunt, eminet

N

Zov-

ZOVCHÆVS 1); TEXTOR 2), GLAFBYVS 3), ICKSTATT 4), WOLFFIUS 5) atque VATTELIUS 6).

1) Richardi ZOVCHÆI *Iuris et Indicii Fœcialis, seu Iuris inter Gentes et quaestionum de eo explicatio*, Oxon. 1650. 4.

2) Ioh. Wolfgangi TEXTORIS *Synopsis Iuris Gentium*, Basil. 1680. 4.

3) Ad. Frid. GLAFBY'S *Völker-Recht nach dem Rechte der Vernunft betrachtet*, 3te vermehrte Aufl. Nürnberg, Francof und Leipz. 1752. 4.

4) Ioh. Adami ICKSTATT *Elementa Iuris Gentium*, diff. resp. S. R. I. Comite CAROLO de COLLOREDO, Wirceburgi 1740, 4.

5) Christiani L. B. de WOLEF *Ius Gentium methodo scientifica pertractatum, in quo Ius Gentium Naturale ab eo, quod Voluntarii, Passivii et Consuetudinarii est, accurata distinguitur*, Halae 1749. 4.

6) *Le Droit des Gens* par M. de VATTEL supra excitatus liber pag. 69.

SECTIO I.

DE

IVS GENTIUM UNIVERSALE IN GENERE.

§. 210.

Quum gens sit 1) societas, et quidem 2) libera §. praec.: quaelibet gens respectu alterius gentis est persona moralis degens in statu naturali §. 16, consequenter *plures gentes erga se invicem spectanda tamquam totidem personae liberae*. Quamobrem *gentes utuntur iure iure naturali*, hoc est gaudent iuribus et tenentur obligationibus, quae naturaliter competunt personis in statu libertatis naturalis positis §. 16.

§. 183.

Gentibus accensenda est omnis monarchia, aristocratia et democratia libera §. 110, et generalius omnis societas libera maior et aeterna, siue sit despotica §. 37, seu foederatarum rerum-publicarum corpus §. 190, immo etiam certo

N 2

modo

modo omnis *respublica subordinata*, quatenus nempe non tamquam subordinata spectari potest. Quamobrem ad has societates maiores omnes Ius Gentium potest applicari vel in omnibus vel in quibusdam.

§. 212.

Quoniam porro *populus*, cui vi originis competit imperium publicum summum §. 95. *gens est* §. 209; praeterea autem quilibet *imperans summus* tum *ciuilis* tum *despota*, *monarcha*, *collegium optimatum* et *collegium popolare*, immo et *rector ciuitatis gentem suam repraesentant*, quatenus ius populi habent translatum vel demandatum §. 141, et hinc ipsis competunt iura maiestatica transeuntia nomine populi exercenda: consequitur; ut etiam *ad imperantes gentium et rectores ciuitatum eatenus applicari possit Ius Gentium*. Quod certo sensu etiam de imperantibus et rectoribus ciuitatem subordinatarum admittendum est §. praec.

§. 213.

Quum Ius Gentium Vniuersale sit species Iuris Naturalis in genere et cospecies Iuris mere Naturalis;

ralis; communia cum his disciplinis habet principia generaliora, ideoque *Ius Gentium Vniuersale a Iure Naturali in genere et Iure mere Naturali quoad principia generaliora non differt* Sed quum principia generaliora Iuris Naturalis in genere applicentur in Iure mere Naturali ad singulos homines, in Iure Gentium Vniu. ad integras gentes; homo vero et gens differant essentia, natura et statu; atque ex hac differentia plures diuersae eliciantur conclusiones: *Ius Gentium Vniuersale differt a Iure Naturae in genere et a Iure mere Naturali subiecto speciali et conclusionibus.*

Ceterum Ius Naturale Gentium pariter atque Ius mere Naturale singulorum est *Ius necessarium, vniuersale, immutabile atque aeternum*
§. 47. I.

SECTIO II.

IUS GENTIUM
VNIVERSALE
ABSOLVTVM.

§. 214.

Quoniam gentes vtuntur erga se inuicem Iure mere Naturali §. 210; cuiuslibet *genti ius competit in sui* qua personae *conseruationem et in actiones suas iustas* §. 64. I. Quamobrem *omnes gens*, si per se seu in statu originario spectantur, *sunt liberae* et a se inuicem independentes, ita vt nulla gens potestati vel imperio alterius sublit §. 69. 70. 71. I; *omnes aequales*, ita vt nulli plus iuris vel obligationis quam alteri tribui possit §. 81. et 82. I; *omnes iure sese perficiendi et acquirendi* §. 77. I, vt et *iure bonae existimationis instructae* §. 97. et 98. I; *nec sibi inuicem tenentur nisi obligationibus negatiuis*, nec igitur *ipsis reciprocè competunt nisi iura negatiua* §. 78. I.

§. 215.

Quoniam gens ex pluribus familiis aliisque personis pacto vnionis ciuilibus consociatis composita est §. 89. 91; ad conseruationem gentis pertinet tum conseruatio vniuersorum et singulorum ciuitatis membrorum, tum ipsa etiam vnionis ciuilibus perduratio.

Quamobrem genti vi iuris in sui conseruationem §. 214. ius competit 1) in conseruationem singulorum et omnium ciuitatis suae membrorum, summi imperantis et subditorum, familiarum aliarumque societatum et vniuersitatum ciuilium; hinc ius ad protegendum ipsorum vitam, corpus iuraque quaelibet; 2) in perduratiorem vnionis ciuilibus, forma reipublicae, legum fundamentalium, totiusque nexus iurium ac obligationum, qui imperantem inter et subditos, atque inter subditos mutuo intercedit. Atque hoc ius gentis respectu gentis alius est simul obligatorium respectu sui ipsius, quoniam deriuatur ex pacto vnionis, quo vniuersi singulis tenentur tum ad eos protegendos §. 91, tum ad tuendam vnionis ciuilibus perpetuitatem §. 90.

§. 216.

Vi huius in sui conseruationem iuris *genti* etiam *competit ius*, omne *periculum interitus a se auertendi* §. 41. 57. et 270. I. Interitus uero gentis non tantum in interitu omnium vel plurimorum saltem ciuium, sed etiam in sublata unione ciuili consistit §. 215.

§. 217.

Immo si *gens conuicitur in statum extraordinarium*, quo sine exceptione ab officio alteri genti debito interitum euitate nequit; *genti competit fauor necessitatis* §. 58. I. Quare *gens obligationi suae erga aliam potest non satisfacere in casu necessitatis*, si nempe aliud euitandi interitus medium non suppetit §. 58. I. et 144. Pr., hinc in eum finem, ut ne omnes vel plurimi ciues pereant, aut ne omnis unio ciuilis dissoluatur §. 216.

§. 218.

Quoniam *gens est persona libera* §. 209, etius *habet tuendi iura ciuium suorum* §. 215; *iur*

competit genti non patiendi, 1) vt gens alia se suo regimini negotiisque publicis immisceat 2) vt bines et subditi sui in actionibus suis iustis et negotiis priuatis turbentur vel impediuntur. Atque ita intelligitur, actionibus gentis iustis non solum negotia gentis publica, sed etiam singulorum actiones iustas et negotia priuata posse accenseri. Estque porro hoc ius gentis circa negotia sua publica et ciuium suorum priuata eo fortius, quod innitatur obligationi vniuersorum erga singulos ad tuenda singulorum iura ciuitatisque libertatem §. 215.

§. 219.

Et quia vi libertatis naturalis gens independens est ab imperio alterius §. 215: exulat inter gentes superior, obedientia, iudex, iurisdictio, poena; et nefas est genti, aliam habere 1.º serua.

§. 220.

Quoniam porro genti competit ius existimationis bonae, et gentes existimatione aequales sunt §. 214; nulla gens bonorum aut praecedentiam

*ab altera exigere potest §. 101. I. Nec ad ius
 praecedentiae stabiliendum potentia maior, vir-
 tus insignior, artium et scientiarum cultura po-
 tior, religio purior, forma ciuitatis excellen-
 tior, respublica antiquior, maiestas ex populo-
 rum aut regnorum pluralitate multiplicata, bo-
 nor ab aliis gentibus exhibitus eminentior, et
 id genus aliqua aliquid valent. Competit genti
 etiam ius tuendi existimationem bonam singulo-
 rum suorum ciuium §. 215.*

§. 221.

Quum imperantes publici, quibus delatum im-
 perium, gentem suam repraesentent §. 214;
 quilibet *imperans imperantem alterius ciuitatis
 spectare debet tamquam sibi aequalem*, sicut in
 reliquis iuribus ita et quoad existimationem. Si
quis igitur verbis vel factis contrarium declarat,
 consequenter si *facit, quod in contemptum vel
 contumeliam imperantis alterius ciuitatis ver-
 git; iniuriam infert imperanti eiusque genti.*

Ergo si gens quaedam imperanti suo peculiarem titulum tribuit, quod cuiuslibet vi libertatis naturalis pro lubitu licet; eundem tamen titulum ut et aliae gentes ipsi tribuant, exigere nequit. Si vero ad pacem impetrat ab altera gente, ut talis titulus tribuatur, pacto standum.

§. 223.

Denique quum genti ius competat, quatenus sine iniuria alterius fieri potest, sese perficiendi atque ius acquirendi §. 214; ius ipsi etiam est, potentiam suam augendi, ideoque ius ad ea omnia, quibus potentiam suam citra alterius gentis iniuriam augere potest; immo etiam ius singulos ciues suos protegendi in iis negotiis, quibus adquirere sibi et comparare, quaecumque ad vitae sufficientiam pertinent, modis naturaliter licitis student §. 215.

SECTIO III.

IUS GENTIVM
UNIVERSALE
HYPOTHETICVM.

TITVLVS I.

DE

DOMINIO ET IVRE
TERRITORIALI GENTIS.

§. 224.

Quum genti competant iura personae liberae §. 210; *gens ius habet, res nullius occupando §. 113. I. et res atque iura aliorum paciscendo adquirendi §. 170. I. et §. 19, hinc rerum a se occupatarum fit domina §. 142. I, fructusque et accessoria rerum suarum ipso iure acquirit §. 152. et 153. I.*

§. 225.

Speciatim genti vi dominii, quod in res suas habet, ius proprium competit, 1) rebus suis uten-

di fruendi, 2) de iis pro lubitu disponendi, 3) easque possidendi; consequenter etiam ius, quamlibet aliam gentem a rerum suarum usu quocumque, dispositione, detentione et possessione excludendi §. 245. I.

Rebus vero, quae genti sunt propriae, non tantum accensendae sunt res, quae ad uniuersos pertinent; sed etiam certo modo res singulorum ciuium consequenter eae res omnes, quae sunt in patrimonio vel summi imperantis, vel certarum societatum ciuilium, vel singulorum subditorum. Quum enim uniuersi singulorum res ad salutem publicam promouendam dirigere §. 106, ideoque iis certo modo uti, de iisque disponere cum exterorum exclusione possint, dominiumque etiam eminens in res singulorum habeant §. 146; praetereaque teneantur ad tuenda singulorum iura §. 215; atque hinc genti ius competat non patendi, ut aliquis ciuium suorum in exercitio domini ab alia gente impediatur, consequenter etiam ius excludendi gentem alteram ab harum rerum usu, dispositione et possessione: res singulorum certo modo esse res gentis negari non potest, atque eatenus genti in res singulorum ciuium

competit, respectu aliarum gentium, ius quoddam proprium, quod dici solet DOMINIUM PVBLICVM (dominium gentis), et consistit in iure gentis disponendi pro suo arbitrio de rebus ad se quomodocumque pertinentibus cum exclusione exterrorum. Atque ita dominium publicum ad iura maiestatica transeuntia referendum, potest tamen hic terminus ad immanentia iura maiestatis extendi vi iuris imperanti civili competentis, etiam per res ad civitatem quomodocumque pertinentes salutem publicam promovendi.

§. 226.

Hinc et ea orbis terrarum regio, quam ab origine inhabitat gens quaedam, cum iis, quae in ea sunt, consequenter regio, in qua originarie imperium habet, hoc est territorium gentis §. 106, est in gentis dominio §. 225.

Vnde colligitur, 1) nullam gentem intrare alterius territorium, vel per illud transire, aut in eo commorari, aut utilitatem quamdam etiam si innoxia fuerit, ex eo capere posse, nisi consentiente

ente ea gente, quae territorii domina est; 2) hinc a voluntate gentis dependere, sub qua lege exteris permittere velit transitum per territorium suum, commorationem in eodem usumque eiusdem quemlibet; 3) ei, in quem a gente translatum imperium publicum in territorio, competere etiam dominium gentis, quod vi originis habet in territorio suo, seu imperantem civilem esse dominum territorii publicum.

§. 227.

Quoniam gens locis vacuis, territorio suo inclusis, uti cum exclusione exterorum physice et legaliter §. 108. I. potest; talium locorum dominium, si vult, habebit §. 112. I, consequenter et in iisdem imperium exercere poterit. Iam vero de hac gentis voluntate dubitari non potest, quum maxime eiusdem interlit, ut nullus locus intra territorii sui limites reperiatur, in quo respectu exterorum ipsi non competat dominium atque imperium. Quamobrem si civitas coalescit ita, ut in certa regione tamquam sede gentis stabili oriatur territorium, intra cuius limites loca vacua

vacua reperiuntur inclusa: loca talia vacua, eaque, quae in iis sunt, intelliguntur gentis dominia et imperio subiecta, ideoque spectanda eiusmodi loca tamquam a gente occupata §. 113. I. Ergo hoc sensu quidquid est in territorio, est de territorio (quatenus fieri potest), ideoque de territorio esse praesumitur, donec de veritate contrarii constiterit.

§. 228.

Genti, quae dominae territorii sui, competit etiam ius accessionis §. 151. I, ideoque ipso iure sit domina fructuum territorii sui naturalium atque industrialium ut et accessoriorum fortuitorum et artificialium §. 147. et 150. L. Immo gens etiam res alienas, quae territorio suo accedunt, acquirere potest iure accessionis putativae, ex. gr. res iactas et naufragas; restituendas tamen vero harum rerum domino, simul atque genti factus fuerit cognitus §. 155. I.

§. 229.

Quoniam gentis maximopere interest. ut no-

perio non sit subiectus, et a gentis voluntate dependet, sub quibus conditionibus peregrino permittere velit, vt transeat per territorium vel in eo commoretur §. 226: *gens peregrinis transiitum per territorium suum et commorationem in eo aliter permittere (salua lege naturali et declaratione in contrarium), non intelligitur, quam vt imperio et legibus territorialibus subsint peregrini, quamdiu in territorio versantur vel commorantur. Ergo quisquis est in territorio est sub territorio, hoc est subiectus est imperio publico domini territorialis, et peregrini sunt subditi temperari, quoad scilicet in territorio commorantur; consequenter quicumque est in territorio, sub territorio esse praesumitur, donec contrarium probetur.*

i. Frider. Guil. PESTEL diff. *iustitia et benignitas legum Germanicorum erga peregrinos examinata*, Rintel. 1754.

§. 230.

Ex pictis igitur liquet, *territorium* non tantum comprehendere terras et loca, quae a gente actu inhabitantur; sed etiam ad territorium

O

(quo-

(quoad eius fieri potest), pertinere, quidquid intra limites horum locorum continetur, totum terrarum et aquarum tractum; quidquid super et subter hunc tractum reperitur, totam *regionem*; quidquid vel *naturae beneficio* in eo existit aut nascitur, ut silvas, montes, prata, inculta etiam et deserta loca, riuos, flumina, lacus, paludes, maria, cum accessoriis; velut brutis, feris, auibus, metallis, mineralibus, terrae fructibus, piscibus, cet.; vel quidquid *ars et industria* hominum in territorio produxit, ut sunt agri, horti, vineae, aedificia, vici, castella, vrbes cet.; vel quae *casu* intra territorium nata aut in illud delata fuerint.

§. 231.

Quoniam porro genti competit ius occupandi §. 224; *gens rerum a se occupatarum dominium acquirit*: modo res sit 1) physice apprehensibilis, 2) nullius et 3) actu apprehensa eo animo, ut sibi fiat propria §. 114. 115. I.

Quod ad primum attinet, quum gentis maior sit potentia quam singulorum; *maior* etiam

ferrae tractus et plures res simul a gente, quam quidem a singulis priuatis occupari possunt. Oceanus tamen manebit res nullius, et hinc liber (a dominio et ab imperio alicuius gentis), quoad vnius gentis ad reliquas omnes excludendas non sufficiet potentia.

Ex altero patet, *terram ab alio populo inhabitatam occupari non posse*: licet iste populus sit rudis et incultus, sine legibus et regimine ciuili, omnis de Diuinitate cognitionis moralitatisque expers, qui per ignorantiam atque barbariem suam fertilissimo solo bonisque aliis quam pluribus uti nesciat, ideoque bona sua vñibus generis humani subtrahat.

Ex vltimo elucet, *non solo animo, sed corpore simul perfici occupationem*. Si igitur gens declarat, se ex. gr. quendam terrae incultae tractum occupare velle, alia vero gens postea prior fuerit apprehensione; hanc occupauisse non illam, in aprico est. Ergo etiam *quantum gens quaedam manifestis signis occupauit, tantum sumtaxat adquisiuit.*

* De libertate vel imperio maris multa est controuersia.

1. *Libertatem maris* adstruit Hugo GRO-
TIVS in diff. *mare liberum*, s. de iure, quod
Batauis competit ad commercia Indica, cuius
prima editio sine auctoris nomine prodit
Lugd. Batau. 1609. 2. Ad sectatores Grotii
pertinet Ioh. Isaac, PONTANVS, Theodor.
GRASWINCKEL, Ioh. GROENINGIVS
aliique.

2. *Imperium maris* defendit.

Ioh. SELDENVS in opere: *mare clausum*
s. de *dominio maris*, libri duo, primum editi
Londini 1636. 12. Seldeni sententiam se-
quuntur auctores varii *Angli, Lusitani, Ita-*
lici, Germani.

Conf. Ioach. HAGEMEYERII *Syllogem*
dissertationum de imperio maris, Francof.
1663. 12.

3. *Medias* inter utramque *sententiae* fauet
Theodor. GRAVER in diff. *de mari natura*
libero pactis clauso, Traiect. ad Rhen. 1748.

Conf. de scriptoribus Iuris Maritimi.

Ioh. Alb. FABRICII *Hydrotheologie*
(Hamb. 1734. 8.), pag. 213. seqq.

§. 232.

Quum re, occupata transeat in dominium occupantis, qui omnia pro lubitu iura in rem suam exercere potest §. 136. I, *gens etiam in occupato loco*, veluti infula vel parte maris, terrae adiacentis; exercere imperium potest, immo *imperium exercere bello intelligitur* §. 227, ideoque *locus a gente occupatus fit pars territorij sui* §. 226.

§. 233.

Si gens locum quemdam dominio suo subiectum, ex c. infulam hactenus inhabitatam *dere- linquit; talis locus cessat esse res sua*, et consequenter etiam *desinit esse pars territorij gentis derelinquentis, euaditque res nullius, cuilibet occupanti patens, et si occupatur ab alia gente* huius *dominio et iuri territoriali subiicitur* §. 159. I. et §. 232.

Praesumpta vero derelictio quum reuera sit ficta, neque ideo efficiat, vt is, contra quem pruesumitur, ius suum amittat §. 166. I, *praescriptio* in iure Gentium exulat §. 241. I.

I. Oppositae sententiae suffragatur Io. Guolfg. KIPPINGIUS in commentatione *de usucapione Iuris Publici*, Helmst. 1738 4.

§. 206.

Denique quum quilibet de re sua disponere pro lubitu possit §. 143. 1; *genti* etiam *ius competit*, *genti alteri* vel *eius ciuibus ius quoddam constituere in territorio suo*; hinc partem territorii *oppignorare*, vel *seruitutem* in territorio suo *constituere*.

1. Nic. Hieron. GUNDLINGII *schediasma de iure oppignorati territorii secundum Ius Gentium et Teutonicum*, Vitemb. et Lips. 1741. 4.

a. Ioh. Henr. FELTZII *diff. de iuris Publici seruitutibus, s. de iuribus in alieno territorio*, Argentor. 1701. recus. 1737.

3. Christoph, Ioh. CONR. ENGELBRECHTI *commentatio de seruitutibus iuris Publici*, Helmst. 1715. 4. et *cum praef.* Chr. G. B. V. DERI, Lips. 1749. 4.

TITVLVS II.

DE

I V R E P A C T O R V M
P V B L I C O R V M.

§. 235.

Genti competit ius paciscendi, et paciscendum adquirendi tum alienandi et sese obligandi.

§. 170. et 171. I, consequenter etiam pacta cum alia gente, hoc est *pacta publica* §. 142. *sancienti*. Referenda tamen ad *pacta gentis* etiam *pacta singulorum* suorum *ciuium priuata*, cum alia gente vel etiam cum priuatis alterius gentis qua talibus sancita, quatenus vniuersi testentur singulis ad tuenda eorum iura §. 91. et 215, ideoque etiam iura pacto quaesita, erga exteros; vnde quoque ad idem ipsis ius competit. Cui iuri vnus gentis respondet *obligatio alterius gentis non permittendi*, vt aliquis *ciuium suorum fidem exteris datam fallas*; quin potius efficiendi, vt quisque e populo *obligationi suae erga exteros contractae*, quantum fieri potest, *satisfaciat*.

O 4

§. 236.

§. 236.

Quatenus *imperans civilis*, cui datum imperium, et speciatim *princeps ius gentis suae* seu *populi habet*, *pactum imperantis publici*, qualis, *cum alia gente vel eius imperante* non tantum ad conventiones gentis, sed etiam ad *conventiones publicas est referendam*; quippe ad iura maiestatica etiam ius pactorum publicorum pertinet §. 142: ideoque eatenus *ex promisso imperantis sui gens obligatur*, et ex eius *acceptatione gens acquirit*.

§. 237.

Quodsi vero *princeps*, qui vi leges fundamentalis *sine consensu populi pacta publica sancire nequit*, eo deficiente *pactum cum alia gente nomine gentis suae sancit*, eiusmodi *conventio principis*, qua publica, hoc est quoad gentem suam concernit, est nulla §. 167. I, et quatenus inde gentem suam obligare intendit, *vitiatus* §. 181. I. *nec consequenter nisi ratificatione po-*

1. Henr. BODINI *diff. de contractibus summarum potestatis* 1696. *recus. Hal.* 1748.

2. Georg. Ad. STRUVII *diff. de contractibus principum*, *rec. Ien.* 1745.

3. Henr. Andr. WALTHERI *diff. de contractibus summorum Imperantium*, *Gießæ* 1728.

§. 238.

SPONSIO (publica) est pactum, quo quis nomine gentis genti alii aliquid promittit, qui hoc iure munitus non est. *Sponsio itaque respectu eius gentis, cuius nomine initur, vim pacti non habet, nisi ab ipsa ratihabeatur. Pacta principis, de quibus §. præc. diximus, merae sponsiones sunt.*

1. Christ. THOMASII *diff. de sponsione Romanorum Caudina*, *Lipf.* 1784. et in *Eiusd. diff. Lipf.* (1695 4.) *diff. 6. p.* 428.

2. *Eiusdem diff. de sponsione Romanorum Numantina*, *Lipf.* 1688. et in *diff. Lipf. diff. 14. p.* 976.

§. 239.

SANCTVM *Iure gentium* vocatur id, cuius violatio publicae vel communi gentium salutia-
 uersatur maiori gradu. Quum igitur gentium
 maxime intersit, vt pacta publica, quippe quae
 boni publici ergo percutiuntur, non violentur:
pacta publica sancta sunt, et hinc fides §. 184. l.
publica gentibus sancte habenda.

1. Gottl. Sam. TREVER *de auctoritate
 et fide gentium atque rerum publicarum*
 commentatio, Lips. 1747. 4.

2. Corn. van BYNCKERSHOECK *de ser-
 uando fide pactorum publicorum, et an quae
 eorum tacitae exceptiones?* in *Eiusd. Quaest.*
Iur. Publici part. II. cap. 10. p. 251.

§. 140.

Quum gens sit corpus aeternum §. 90; gens
manet eadem persona moralis respectu extero-
 rum, licet mutetur rector ciuitatis, vel reipubli-
 cae forma, vel modus exercendi aut habendi im-

spektatae non exstinguuntur morte principis vel alius cuiusque ciuitatis rectoris, aut mutato reipublicae forma, vel mutata modo imperandi cet. Hanc ob rationem *conuentiones publicae* ipsae vocantur *aeterna* (perpetuae, Grotio *reales* dictae), atque ideo *conuentiones publicae naturaliter sunt aeternae*: ita vt non solum gentem et principem praesentem, sed simul quoque omnem gentis posteritatem omnesque principis successiores obligent, ideoque et in hos quoque ius ex pacto publico quaesitum transeat.

Potest tamen conuentio publica ex consensu gentium paciscentium expresso vel tacito esse temporaria, quo et referendum pactum publicum principis personale hoc est, ex quo principi ius vel obligatio non transmissibilis acquiritur; quemadmodum et conuentio talis dissensu mutuo tolli, et hinc iura et obligationes mutuo acquisitae extinguere pro lubitu possunt §. 252. I.

§. 241.

Quoniam foedus est pactum gentium, quo societatem ineunt §. 142; *foedera continent praestationes non-transitorias §. 1, siue in perpetuum*

competit, respectu aliarum gentium, ius quoddam proprium, quod dici solet DOMINIUM PVBLICVM (dominium gentis), et consistit in iure gentis disponendi pro suo arbitrio de rebus ad se quomodocumque pertinentibus cum exclusione exterrorum. Atque ita dominium publicum ad iura maiestatica transeuntia referendum, potest tamen hic terminus ad immanentia iura maiestatis extendi vi iuris imperanti civili competentis, etiam per res ad civitatem quomodocumque pertinentes salutem publicam promovendi.

§. 226.

Hinc et ea orbis terrarum regio, quam ab origine inhabitat gens quaedam, cum iis, quae in ea sunt, consequenter regio, in qua originarie imperium habet, hoc est territorium gentis §. 106, est in gentis dominio §. 225.

Vnde colligitur, 1) nullam gentem intrare alterius territorium, vel per illud transire, aut

ente ea gente, quae territorii domina est; 2) hinc a voluntate gentis dependere, sub qua lege exteris permittere velit transitum per territorium suum, commorationem in eodem usumque eiusdem quemlibet; 3) ei, in quem a gente translatum imperium publicum in territorio, competere etiam dominium gentis, quod vi originis habet in territorio suo, seu imperantem civilem esse dominum territorii publicum.

§. 227.

Quoniam gens locis vacuis, territorio suo inclusis, uti cum exclusione exterorum physice et legaliter §. 108. I. potest; talium locorum dominium, si vult, habebit §. 112. I, consequenter et in iisdem imperium exercere poterit. Iam vero de hac gentis voluntate dubitari non potest, quum maxime eiusdem intersit, ut nullus locus intra territorii sui limites reperiatur, in quo respectu exterorum ipsi non competat dominium atque imperium. Quamobrem si ciuitas coalescit ita, ut in certa regione tamquam sede gentis stabili oriatur territorium, intra cuius limites loca vacua

vacua reperiuntur inclusa: loca talia vacua, eaque, quae in iis sunt, intelliguntur gentis dominia et imperio subiecta, ideoque spectanda eiusmodi loca tamquam a gente occupata §. 113. I. Ergo hoc sensu quidquid est in territorio, est de territorio (quatenus fieri potest), ideoque de territorio esse praesumitur, donec de veritate contrarii constiterit.

§. 228.

Genti, quae dominae territorii sui, competit etiam ius accessionis §. 151. I. ideoque ipso iure fit domina fructuum territorii sui naturalium atque industrialium ut et accessionum fortuitarum et artificialium §. 147. et 150. I. Immo gens etiam res alienas, quae territorio suo accedunt, acquirere potest iure accessionis putativae, ex. gr. res iactas et naufragas; restituendas tamen vero harum rerum domino, simul atque genti factus fuerit cognitus §. 155. I.

§. 229.

perio non sit subiectus, et a gentis voluntate dependet, sub quibus conditionibus peregrino permittere velit, vt transeat per territorium vel in eo commoretur §. 226: *gens peregrinis transiitum per territorium suum et commorationem in eo aliter permittere (salua lege naturali et declaratione in contrarium), non intelligitur, quam vt imperio et legibus territorialibus subsint peregrini, quamdiu in territorio versantur vel commorantur.* Ergo quisquis est in territorio est sub territorio, hoc est subiectus est imperio publico domini territorialis, et *peregrini sunt subditi temporarij*, quoad scilicet in territorio commorantur; consequenter *quicumque est in territorio, sub territorio esse praesumitur, donec contrarium probetur.*

1. Frider. Guil. PESTEL diff. *iustitia et benignitas legum Germanicorum erga peregrinos examinata*, Rintel. 1754.

§. 230.

Ex pictis igitur liquet, *territorium* non tantum comprehendere terras et loca, quae a gente actu inhabitantur; sed etiam ad *territorium*

O

(quo-

(quoad eius fieri potest), pertinere, quidquid intra limites horum locorum continetur, totum terrarum et aquarum tractum; quidquid super et subter hunc tractum reperitur, totam *regionem*; quidquid vel *naturae beneficio* in eo existit aut nascitur, ut silvas, montes, prata, inculta etiam et deserta loca, riuos, flumina, lacus, paludes, maria, cum accessoriis; velut brutis, feris, auibus, metallis, mineralibus, terrae fructibus, piscibus, cet.; vel quidquid *ars et industria* hominum in territorio produxit, ut sunt agri, horti, vineae, aedificia, vici, castella, vrbes cet.; vel quae *casu* intra territorium nata aut in illud delata fuerint.

§. 231.

Quoniam porro genti competit ius occupandi §. 224; *gens rerum a se occupatarum dominium acquirit*: modo res sit 1) physice apprehensibilis, 2) nullius et 3) actu apprehensa eo animo, ut sibi fiat propria §. 114. 115. I.

Quod ad primum attinet, quum gentis maior sit potentia quam singulorum; *maior* etiam

ferrae tractus et plures res simul a gente, quam quidem a singulis priuatis occupari possunt. Oceanus tamen manebit res nullius, et hinc liber (a dominio et ab imperio alicuius gentis), quoad unius gentis ad reliquas omnes excludendas non sufficiet potentia.

Ex altero patet, *terram ab alio populo inhabitatam occupari non posse*: licet iste populus sit rudis et incultus, sine legibus et regimine ciuili, omnis de Diuinitate cognitionis moralitatisque expers, qui per ignorantiam atque barbariem suam fertilissimo solo bonisque aliis quam pluribus uti nesciat, ideoque bona sua vsibus generis humani subtrahat.

Ex ultimo elucet, *non solo animo, sed corpore simul perfici occupationem*. Si igitur gens declarat, se ex. gr. quendam terrae incultae tractum occupare velle, alia vero gens postea prior fuerit apprehensione; hanc occupauisse non illam, in aprico est. Ergo etiam *quantum gens quaedam manifestis signis occupauit, tantum dumtaxat adquisiuit*.

* De libertate vel imperio maris multa est controuersia.

1. *Libertatem maris* adstruit Hugo GRO-
TIUS in diff. *mare liberum*, s. de iure, quod
Batauis competit ad commercia Indica, cuius
prima editio sine auctoris nomine prodiit
Lugd. Batau. 1609. 2. Ad sectatores Grotii
pertinet Ioh. Isaac, PONTANVS, Theodor-
GRASWINCKEL, Ioh. GROENINGIUS
aliique.

2. *Imperium maris* defendit.

Ioh. SELDENVS in opere: *mare clausum*
s. de *dominio maris*, libri duo, primum editi
Londini 1636. 12. Seldeni sententiam se-
quuntur auctores varii *Angli, Lusitani, Ita-*
lici, Germani.

Conf. Ioach. HAGEMEYERI *sylogeti*
dissertationum de imperio maris, Francof.
1663. 12.

3. *Mediae* inter vtramque *sententiae* fauet
Theodor. GRAVER in diff. *de mari natura*
libero patris clauso, Traiect. ad Rhen. 1748.

Conf. de scriptoribus Iuris Maritimi.

Ioh. Alb. FABRICII *Hydrotheologie*
Hamb 1724. 8.) 233 410 600

§. 232.

Quum re, occupata transeat in dominium occupantis, qui omnia pro lubitu iura in rem suam exercere potest §. 136. I, gens etiam *in occupato loco*, veluti insula vel parte maris, terrae adiacentis; exercere imperium potest, immo *imperium exercere bello intelligitur* §. 227, ideoque *locus a gente occupatus fit pars territorii sui* §. 226.

§. 233.

Si gens locum quemdam dominio sua subiectum, ex c. insulam haecenus inhabitatam *dere- linquit*; talis locus cessat esse res sua, et consequenter etiam *desinit esse pars territorii gentis derelinquentis*, euaditque res nullius, cuiuslibet occupanti patens, et si occupatur ab alia gente *huius dominio et iuri territoriali subiicitur* §. 159. I. et §. 232.

Praesumpta vero derelictio quum reuera sit ficta, neque ideo efficiat, ut is, contra quem praesumitur, ius suum amittat §. 166. I, *praescriptio* in iure Gentium exulat §. 241. I.

I. Oppositae sententiae suffragatur Io. Guolfg. KIPPINGIVS in commentatione de *usucacatione Iuris Publici*, Helmst. 1738 4.

§. 206.

Denique quum quilibet de re sua disponere pro lubitu possit §. 143. 1; *genti* etiam *ius competit*, *genti alteri* vel *eius civibus ius quoddam constituere in territorio suo*; hinc partem territorii *oppignorare*, vel *servitutem* in territorio suo *constituere*.

1. Nic. Hieron. GVNDLINGII schediasma *de iure oppignorati territorii secundum Ius Gentium et Teutonicum*, Vitemb. et Lips. 1741. 4.

a. Ioh. Henr. FELTZII *diff. de iuris Publici servitutibus, s. de iuribus in alieno territorio*, Argentor. 1701. recus. 1737.

3. Christoph, Ioh. CONR. ENGELBRECHTI *commentatio de servitutibus iuris Publici*, Helmst. 1715. 4. et *cum praef.* Chr. G. B. V. DERI, Lips. 1749. 4.

TITVLVS II,

DE

I V R E P A C T O R V M
P V B L I C O R V M.

§. 235.

Genti competit ius paciscendi, et paciscendum adquirendi tum alienandi et sese obligandi §. 170. et 171. l. consequenter etiam pacta cum alia gente, hoc est *pacta publica* §. 142. *sanctiendi*. Referenda tamen ad *pacta gentis* etiam *pacta singulorum* suorum *ciuium priuata*, cum alia gente vel etiam cum priuatis alterius gentis qua talibus sancita, quatenus vniuersi testentur singulis ad tuenda eorum iura §. 91. et 215, id-
eoque etiam iura pacto quaesita, erga exteros; unde quoque ad idem ipsis ius competit. Cui iuri vnus gentis respondet *obligatio* alterius *gentis non permittendi*, ut aliquis *ciuium suorum fidem exteris datam fallas*; quin potius efficiendi, ut quisque e populo *obligationi suae erga exteros contractae*, quantum fieri potest, *satisfacias*.

O 4

§. 236.

§. 236.

Quatenus *imperans ciuilis*, cui datum imperium, et speciatim *princeps ius gentis suae* seu *populi habet*, *pactum imperantis publici*, quata-
talis, cum alia gente vel eius imperante non
 tantum ad conuentiones gentis, sed etiam ad
conuentiones publicas est referendam; quippe ad
 iura maiestatica etiam ius pactorum publicorum
 pertinet §. 142: ideoque eatenus *ex promisso*
imperantis sui gens obligatur, et ex eius *accepta-*
sione gens acquirit.

§. 237.

Quodsi vero princeps, qui vi leges fundamen-
talis sine consensu populi pacta publica sancire
nequit, eo deficiente pactum cum alia gente no-
mine gentis suae sancit, eiusmodi *conuentio*
principis, qua publica, hoc est quoad gentem
 suam concernit, est nulla §. 167. I, et quatenus
 inde gentem suam obligare intendit, *vitiOSO* §.
 181. I, nec consequenter *nisi ratificatione po-*
puli sui, vel quibus id ius a populo concessum,

1. Henr. BODINI diff. *de contractibus summarum potestatem* 1696. recuf. Hal. 1748.

2. Georg. Ad. STRUVII diff. *de contractibus principum*, rec. Ien. 1745.

3. Henr. Andr. WALTHERI diff. *de contractibus summorum Imperantium*, Giessæ 1728.

§. 238.

SPONSIO (publica) est pactum, quo quis nomine gentis genti alii aliquid promittit, qui hoc iure munitus non est. *Sponsio itaque respectu eius gentis, cuius nomine initur, vim patii non habet, nisi ab ipsa rati habeatur. Pacta principis, de quibus §. præc. diximus, merae sponsiones sunt,*

1. Christ. THOMASII diff. *de sponsione Romanorum Caudina*, Lips. 1784. et in Eiusd. diff. Lips. (1695 4.) diff. 6. p. 428.

2. *Eiusdem* diff. *de sponsione Romanorum Numantina*, Lips. 1688. et in diff. Lips. diff. 14. p. 976.

§. 239.

SANCTVM *Iure gentium* vocatur id, cuius violatio publicae vel communi gentium salutis aduersatur maiori gradu. Quum igitur gentium maxime interfit, ut pacta publica, quippe quae boni publici ergo percutiuntur, non violentur: *pacta publica sancta sunt, et hinc fides §. 184. I. publica gentibus sancte habenda.*

1. GOTTL. SAM. TREVER *de auctoritate et fide gentium atque rerum publicarum commentatio*, Lips. 1747. 4.

2. CORN. VAN BYNCKERSHOECK *de seruando fide pactorum publicorum, et an quae eorum tacitae exceptiones?* in *Eiusd. Quaest. Iur. Publici* part. II. cap. 10. p. 251.

§. 140.

Quum gens sit corpus aeternum §. 90; *gens manet eadem persona moralis respectu exterorum, licet mutetur rector ciuitatis, vel reipublicae forma, vel modus exercendi aut habendi imperium publicum cet.* Quamobrem *iura et obligationes gentis ex pacto publico acquisitae per se specta-*

ſpectatae non exſtinguuntur morte principis vel alius cuiusque ciuitatis rectoris, aut mutato rei-publicae forma, vel mutata modo imperandi cet. Hanc ob rationem *conuentiones publicae* ipſae vocantur *aeterna* (perpetuae, Grotio *reales* dictae), atque ideo *conuentiones publicae naturaliter ſunt aeternae*: ita vt non ſolum gentem et principem praefentem, ſed ſimul quoque omnem gentis poſteritatem omnesque principis ſucceſſiores obligent, ideoque et in hos quoque ius ex pacto publico quaefitum tranſeat.

Poteſt tamen conuentio publica ex conſenſu gentium paciſcentium expreſſo vel tacito eſſe temporaria, quo et referendum *pactum publicum principis personale* hoc eſt, ex quo principi ius vel obligatio non tranſmiſſibilis acquiritur; quemadmodum et *conuentio talis diſſenſu mutuo tolli*, et hinc *iura et obligationes mutuo adquiſitae exſtingui pro lubitu poſſunt* §. 252. I.

§. 241.

Quoniam foedus eſt pactum gentium, quo ſocietatem ineunt §. 142; *foedera continent praefiſtationes non-tranſitorias* §. 1, ſiue in perpetuum

um

um seu ad certum dumtaxat tempus duraturas, unde *foedera vel aeterna vel temporaria* sunt.

§. 242.

FOEDVS INAEQVALE dicitur foedus illud aeternum, quod cum imminutione summi imperii aut libertatis naturalis alterutrius gentium foederatarum est coniunctum; quod minus, AEQVALE est. Etenim *gentes foedus inaequale pangentes sunt inaequales dignitate*, unde etiam gens cuius imperium vel libertas in foederis pacti imminuitur, vocatur *pars minus digna*, altera ex aduerso *pars dignior*. *Gentes vero aequales foedera iunctae manent aequales.*

I. G. Adolph. SCHVBERTHI diss. de foederibus inaequalibus, Lips. 1715.

§. 243.

Pactis publicis et foederibus accedere in maius robor possunt iuramenta et variae cautiones §. 224. I; pactis gentium speciatim *guarantia* caueri solet. Est vero inter gentes *GVARANTIA* (Guaranda) conuentio publica, qua gens genti promittat auxilium bellicum in securitatem a laesione,

sione, forte ab alia gente metuenda; ideoque auxilium contra eum, qui ipsi ius quoddam auferre conabitur. Hinc etiam in securitatem promissionis publicae adimplendae guarantia sanciri, tamquam conuentio accessoria, potest. Pactam guarantiam munitem, seu quod seruatum iri guarantia cautum est, vocatur PACTVM GVARANTIGI-
ATVM.

I. Fr. Lud. WALDNER de FREVDEN-
STEIN diff. *de firmamentis conuentionum
publicarum*, Giess. 1753.

§. 244.

*Guarantia igitur a fideiussione pro gente alia
differt, quippe qua promittitur, a se praestitum
iri id, quod gens altera debet, nisi id ipsa prae-
stiterit §. 228. I; vt ideo fideiussor ad plus tenea-
tur quam guarandus. Et quum nemo alter
ius suum auferre possit; guarantia non intelli-
gitur praestita nisi saluo iure tertii.*

I. Ioh. Cho. Wilh. STECK diff. *de gua-
rantia pactorum religionis ergo percussorum*,
Hal. 1756.

§. 245.

§. 245.

OBSES est persona, quae traditur in securitatem debiti, scilicet pactum servatum vel debitum praestitum iri. Itaque ut conventiones publicae adimpleantur, etiam datis obsidibus caueri potest

§. 243. Nimirum *qui obsidem accepit, ius nanciscitur, eum retinendi, donec praestitam fuerit, quod debetur; ideoque etiam ius, ipsum tamdiu custodiendi, quantum sufficit, ne aufugere possit.*

I. Chi. Ferdin. HARPPRECHT *diff. de iure in rempublicam obsides deferentem*; Tübing: 1749:

TITVLVS III.

DE

I V R E L E G A T I O N V M.

Scriptores de iure legationum enumerantur
a BARBEYRACIO in *praefatione ad versio-*
nem Gallicam tr. BYNCKERSHOECKII de
foro legatorum adiectam nou. edit. tr. WIC-
QVEFORTII *de l' Ambassadeur* (Amsterd.
1746. 4.) tom. II; et a MEISTERO in *bibl.*
Jur. Natur. part. II. p. 2. seqq.

§. 246.

LEGATVS (orator) est persona, a gente, cui paret, ad aliam gentem negotii publici tractandi causa missa §. 143. Legatus igitur est 1) *mandatarius gentis mittentis*, et consequenter intuitu negotii sibi demandati *gentem suam* qua mandantem *repraesentat* §. 221. I: qui status legati, quatenus nimirum gentem mittentem repraesentat, vocatur eius **CHARACTER REPRÆSENTATIVVS** (repraesentatitius). Legatus 2) est *officialis gentis mittentis publicus*, ideoque qua legatus non suo, sed alieno nomine et dependenter a gente sua agit §. 121.

§. 247.

§. 247.

Legatus quum sit gentis mittentis mandatarius §. *praes.*; quoad negotium publicum sibi commissum iisdem iuribus fruitur, iisdem obligationibus tenetur, quibus muniretur et adstringeretur gens mittens, si ipsa negotium exsecuturam fuisset, tum respectu gentis, ad quam mittitur, tum etiam intuitu tertiae gentis cuiuslibet §. 222. l. Atque hoc sensu affirmari potest, *characterem repraesentatiuum legati per uniuersum extendi terrarum orbem.*

I. Henr. COCCII diff. *de repraesentatiua legatorum qualitate*, Heidelb. 1680.

II. Ioh. Eberh. ROESLERI diff. *de iuribus legatorum ex Iurisprudencia Naturali demonstratis*, Tubing. 1713.

§. 248.

Quoniam a natura res est merae facultatis, et cuiuslibet arbitrio vi libertatis naturalis relinquenda, vtrum sui copiam aliis facere, petentem audire, cum alio colloqui, deliberationes agere. negotia tractare, pacisci cet. velit §. 76. l. *nobis*

*nobis naturaliter ius non est vi exigendi, nec id-
eo ulli incumbit obligatio patiendi, ut ipsi des-
ideria nostra exponamus, vel ab eo aliquid peta-
mus; nisi quatenus nobis aliud remedium ad ius
nostrum tuendum non supposit, eiusmodi ex-
emplum existat §. 135. I, et §. 289. I.*

Quamobrem *naturaliter* etiam a voluntate
gentis dependet, *utrum velit vel nolit* LEGA-
TVM sibi missum ADMITTERE, hoc est ei fa-
cultatem concedere, exponendi ipsi negotium
sibi demandatum. Hinc *si legatum recusat, gen-
ti mittendi iniuriam non infert, nec ipsi rationes
reddere recusationis tenetur* §. 80. I.

§. 249.

Et quum gens territorii sui domina sit §. 226;
naturaliter etiam a voluntate gentis dependet
*utrum legatum, siue ad seu aliam gentem mil-
sum, a territorio suo arceret, an ipsi aditum,
commorationem et transitum concedere velit* §.
226.

Quamobrem *obligatio gentis ad legatum alius
gentis admittendum, ipsius transitum et commo-
rationem in territorio suo concedendum, natura-*

P

liter

liter ex eius demum consensu, ideoque ex pacto est repetenda. Unde simul patet, gentem legato alterius gentis modum et conditiones praescribere posse, sub quibus ipsum admittere vel transitum ipsi concedere velit §. 226.

§. 250.

LITTERAE CREDENTIALIAES sunt, quas gens mittens dat legato ad eam, ad quam mittitur, et in quibus eum legatum suum apud eandem gentem declarat. *Legatus litteris credentialibus instructus esse debet, quatenus genti aliter de voluntate mittendis constare non posset. Traditis et acceptis litteris credentialibus gens obligatur, legatum sibi missum agnoscere qua talem, hoc est qua mandatarium et representantem gentis mittentis §. 246.* Et quum acceptando hasce litteras gens in admissionem legati sibi missi consentiat; *acceptatis litteris credentialibus legato competit ius in admissionem.*

§. 251.

IUS COMBEATVS est ius secure hinc inde uendi, et LITTERAE LIBERI COMBEATVS sunt

sunt, quibus ius commeatus alicui conceditur. Legatus itaque *transire per territorium alterius gentis ibidemque commorari nequit nisi ius commeatus ipsi a gente externa concedatur* §. 249. *Datis vero a gente et acceptatis a legato vel gente mittente litteris liberi commeatus ad hoc ipsi ius est vi pacti.*

I. Diff. mea de transitu et admissione legati ex pacto repetendis, Gottingae 1748.

§. 152.

Quum ius in sinem simul contineat ius in media, modo per se non fuerit illicita; legato conceditur *admissio negotiique publici contractio, simul ius confertur in omnia, ad negotium publicum tractandum necessaria. Cui iuri respondet gentis, ad quam legatus mittitur, obligatio, 1) ad non impediendum legatum in iis, sine quibus negotium publicum tractare non potest, 2) ad non permittendum, ut in his ab alio quodam in territorio suo impediatur, ideoque ad ipsum protenendum* §. 102.

§. 253.

Legato vi mandati ius competit, nomine et iure gentis suae, ideoque, quum gens sit libera, independenter ab alia gente peragendi negotium sibi demandatum. In quod quum consentiat gens legatum admittens §. 248.; consentire etiam intelligitur, ut legato competat ius ab ipsa independens in omnia, sine quibus hoc officio fungi nequit; atque in omnes actus ad negotium publicum siue directe siue indirecte tantum spectantes. Quamobrem legatus admissus, quoad negotium publicum sibi demandatum, et quoad omnia, sine quibus hoc negotium gerere nequit, et quoad omnes actus hoc spectantes, imperio et iuri territoriali gentis, ad quam est missus, naturaliter subiectus non est.

Atque eatenus legatus admissus vna cum COMMITATV, hoc est personis, quarum ministerio utitur in obeunda legatione, cum suppellectile atque vasis seu rebus sunt, atque cum aedibus, quas inhabitat; iure peregrini priuati, et consequenter iure subditi temporarii haberi nequit §. 229; quin potius ipsi competit quaedam immunitas seu

seu exemptio a iure territoriali gentis, ad quam missus est, quod ius vocari suevit EXTERRITORIALITAS, quanta nempe cum iure gentis in sui conservationem et securitatem publicam, cui gens neuiquam renūciat, consistere potest.

§. 254.

Pari ratione si gens legato transitum concedit, consentire simul intelligitur, ut legatus quoad ea, quae ad negotium publicum sibi demandatum spectant cum comitatu et vasis et hospitio sit immunis ab Imperio et iure territoriali suo, ideoque ut eatenus sit exterritorialis §. 253.

§. 255.

Quum vero genti cuilibet integrum sit, conditiones praescribere legato, sub quibus admissionem ipsi et transitum permittere velit §. 249; legatus conditionibus, admissioni vel litteris liberi comitatus adiectis, iisque, quae tamquam tacitae subintelliguntur, adstringitur. Atque ita patet modus quo exterritorialitas legati restringi imminuique potest.

§. 256.

Si legatus laeditur, gens mittens ipsa intelligitur laedi in persona legati, non tantum qua subditi sui §. 746, sed simul etiam qua mandatarum sui et officialis publici, negotium maiestaticum nomine et iure gentis administrantis §. 246. 130. Vnde liquet, legato competere inuiolabilitatem eminentiori gradu et sanctitatem (sanctimoniam) §. 239: quae sanctimonia ipsi spectatim solet tribui, quatenus a iurisdictione alterius gentis est immunis §. 253.

1. Ioh. SCHLEVSINGII diff. de legatorum inuiolabilitate, Lips. 1690. rec. Vitemb. 1743.

2. Observationes duae, quarum altera de inuiolabilitate legatorum in genere, altera de eodem iure in specie agit, in *Observatt. Halensf.* tom. IX. p. 272. 355.

3. Ioh. Laur. FLEISCHERI diff. de iuribus et iudice competente legatorum, Hal. 1724.

§. 257.

Quum vero ad ignorata nemo teneatur; *autem* quam innotescat genti hanc personam, quae in terri-

territorio suo degit, esse legatum, ipsum exterritorialem et sanctum stricto sensu habere non obligatur, sed potius iure privati peregrini, consequenter tamquam subditum temporarium spectare potest §. 229.

§. 258.

Quoniam quidquid legatus, qua mandatarius gentis mittentis agit, id ipsa gens mittens agere intelligitur §. 247: pactum legati, vi mandati sui cum gente alia percussum, est conventio publica §. 142; consequenter quidquid tali pacto legatus nomine gentis suae promittit, ad illud praestandum gens mittens obligatur, et quidquid contra nomine gentis suae acceptas, id gens mittens acquirit §. 222. I.

IVRIS GENTIUM VNIVERSALIS.

SECTIO IV.

IVS BELLIGENTIVM.

§. 259.

Genti laesae in gentem laedentem competit ius violentiae §. 259. l. et 210. Laeditur vero gens a gente non tantum, 1) si ius, quod immediate ad vniuersam gentem pertinet, ab altera gente vniuersa violatur; sed etiam 2) si gens vniuersa singulo alterius gentis membro suum non tribuit §. 215; immo etiam 3) si singulas quidam e gente singulum alterius gentis ciuem laedit, quatenus genti factum cuius sui imputari potest velut approbando vel ratihabendo §. 31. Pr.

§. 220.

Actus, quibus certae tantum personae, vel certa tantum bona gentis ab altera gente, refarciendi damni causa, capiuntur vel detinentur, vocantur **REPRESSALIAE**. Speciatim vero captura et detentio certarum personarum alterius gentis

gentis eo fine, a gente facta; ut ista de iure violata huic satisfiat, vocatur ANDROLEPSIA (Viricatio). *Genti laesae in laedentem competit ius repressaliarum et androlepsiae, si medium lenius ad ius suum consequendum non sufficit §. 259. I.*

1. Nic. Cho. KYNCKBRI. *diff. de iure repressaliarum interque Gentes et Civiles qua illud convenientia et inconvenientia*, Ien. 1691. rec. Ien. 1747.

2. Lud. Mart. KAHLII *commentatio de iuris repressaliarum limitibus tum a gentibus tum a statibus S. R. I. observandis*, Goting. 1746. 4.

§. 261.

RETORQUEO IUS, si; quo iure sibi visus quis erga me vitur, eodem et ego erga illum vtor, seu si, quam quis actionem erga me exercet tamquam iustam, eandem et ego deinceps erga illum exerceo. *Naturaliter cuique competit ius, re- torquendi ius contra alterum §. 72. I.* Quamobrem non tantum, si quis officium aliquod charitatis alteri denegat, huic ius est, idem isti al-

teri vicissim denegandi, qualis retorsio vocatur **RETORSIO IURIS INIQUI** (molesti); et etiam si quis officium aliquod necessitatis alteri denegat, huic ius est idem eidem vicissim denegandi, quae retorsio appellari potest **RETORSIO IURIS INIUSTI**, iuris scilicet spurii, quod ius esse falso contenditur. Atque hoc *ius retorquendi ius iniustum referendum est ad iura laesi in laedentem*, quippe denegatio officii necessitatis ad laesiones pertinet.

Quamobrem et *genti competit ius retorsionis in gentem aliam* §. 210. Hinc *quod ius, seu molestum seu iniustum, gens quaedam statuit in ciues alterius gentis; eodem iure et haec gens uti in ciues alterius gentis potest*. Speciatim vero ad iura gentis laesae referendum etiam est *ius retorquendi ius iniustum*.

Car. Otton. RECHENBERGII *vindictae iurium reipublicae et fisci in doctrina retorsionis*, Lipf. 1726. 4.

2. Ioh. Godofr. BAVERI *meditationes de vero fundamento, quo inter ciuitates nititur retorsio iuris*, Lipf. 1740. 4.

§. 262.

Bellum, quod inter gentes geritur, vocatur **BELLVM PVBLICVM**; quod inter priuatos proprio nomine, **PRIVATVM**; quod denique vna ex parte est publicum ex altera priuatum, **MIXTVM** est. *Genti laesae competit ius belli publici, quatenus ius suum aliter consequi non potest.* §. 259. I.

Bellum publicum a repressaliis, rectorione iuris iniusti et similibus actibus violentis et factiuis, gradu distans, ita scilicet ut a gradu minori gradus specie maximus: quippe bellum non restringitur ad certos tantum violentiae actus, sed inuoluit propositum, alteri omnem, quanta opus fuerit, vim inferendi.

I. Steph. WAGA dis. de iis quibus ius belligerandi competit, Vitemb. 1739.

§. 263.

Quoniam laesio est causa iustificata belli, tantumquam medijs ad ius suum tuendum necessarijs, siue laesio sit illata, siue actu inferatur, siue imminiat; *bellum gentis contra gentem iustum est intuitu*

tuitu finis, cuius finis est, indemnitas, defensio vel securitas sua §. 267. I.

I. Ioh. Petr. LVDEWIG diff. *de iuri Gentium laesione*, Halae 1741.

§. 264.

Et quum laesio sit vnica belli causa iustifica; *iniustum est bellum, quod geritur ex sola utilitate, et ex solis rationibus suasoriis, utpote quae ab utilitate desumuntur; vel ad promouendam aliam gentem, ut nostram religionem amplectatur. Hinc etiam ob idololatriam, atheismum aliaque in Deum crimina genti inferre bellum, quod bellum punitiuum vocant, nefas est.*

I. Ernest. Cho. ARNOLDI diff. *de iure conuenientiae quoad Ius Priuatum et Publicum*, Giesl. 1742.

2. Ioh. SCHMIDT diff. *de bello punitiuo*, Lips. 1714.

§. 265.

Quamobrem nec potentia crescens et praepotentia gentis per se sunt causae belli iustificae: per accidens tamen tales euadere possunt, si cum laesione imminente fuerint coniunctae: qualis

POTEN-

POTENTIA CRESCENS et PRAE POTENTIA vocari solet TREMBENDA. Atqua *hoc* quidem *ex factis est colligendum*, si ex. gr. gens gentem vicinam iniustus armis laceffit vel opprimit. Itaque *aduersus gentem, cuius potentia crescens vel praepotentia est tremenda, ad auertendam laesionem et securitatem in futurum sibi asserendam arma capere licet* §. 263.

§. 266.

AEQVILIBRIVM INTER GENTES est ille plurium gentium status relatiuus, quo praepotentiae vnus vel quarumdam potentiae coniunctae potentia coniuncta aliarum est aequalis. Itaque *aequilibrii inter gentes conseruatio per se causa belli iustifica non est; fieri tamen talis potest, si gentis vnus vel plurimum coniuncta praepotentia manifesto proposito contendat ad alias gentes subiugandas, vel ad earum securitatem iniustis armis turbendam* §. praec. Atque *extentis ad aequilibrium inter gentes tuendum licent, quae contra gentis praepotentiam tremendam licere ostendimus* §. praec.

I. Ioh. Georg. NEVREVTERI diff. Iur. Natur. *de iustitia aequilibrii finibus*, Mogunt. 1746.

§. 267.

§. 267.

Actus, quo gens genti expresse declarat, se ius suum aduersus ipsam bello persequi velle, est BELLO publici DENUNCIATIO (belli indictio). Quoniam ad belli publici iustitiam sufficit, quod gens sit laesa, et aliter quam bello ius suum consequi non possit §. 262: *indictio belli*, siue per legatum seu per praekonem seu scripto facienda, *necessaria non est*, ita scilicet, vt bellum sine praevia denunciatione illatum ea propter simpliciter iniustum praedicari debeat.

1. Ioh. Iac. MULLERI diff. *de iure fe-*
ciali, Ien. 1639.

2. Ioh. Conr. LOEWE diff. *de indictment*
belli, Altorf. 1754.

§. 268.

In bello publico gens gentis est hostis: hinc omnes et singuli ciues et subditi utriusque partis belligerantis sunt hostes erga se inuicem et personae hostiles; res vero omnes, quae ad gentes belligerantes earumque ciues et subditos singulos pertinent, totumque earumdem territo-
riam sunt res hostiles.

Actus

Actus, quo summus imperans subditis suis vel etiam aliis gentibus expresse declarat, se contra certam gentem bellum suscepisse, est **BELLI PUBLICI PUBLICATIONIO**. Vnde facile liquet, publicatione belli subditis facienda utique opus esse. Quod pro datis quidem circumstantiis etiam de publicatione belli, aliis gentibus facienda, valet.

§. 269.

Quum gens sit persona libera; genti in bello iusto ius competit in omnia media coactiva, sine quibus ius suum consequi nequit §. 259. I. hinc ius infinitum in gentem laedentem §. 261. I, et in dubio ipsius iudicio relinquendum, quid ad ius suum consequendum necessarium esse existimet §. 262. I.

§. 270.

Quamobrem gens in bello iusto ius habet; tantum vim adhibendi, quanta sufficit ad superandam hostis iniusti resistantiam, ad eius vires imminendas, ad ipsum permouendum; ut a resistantia desistas et bellum finiat.

Porro,

Porro, quum omne detrimentum, quod hosti iusto ex bello oritur, hosti iniusto imputari possit tanquam damnum ab ipso datum, ad quod refarciendum tenetur; consequenter *hostis iniustus teneatur ad res bello iniusto ablatas restituendas*, aut in subsidium *ad aestimationem praestandam, ad satisfaciendum de damno*, si quod dedit, *irreparabili, et ad soluendas impensas ab altero in iustum bellum factas*: etiam illa *vis gentis iuste belligerantis, quae ad hoc consequendum est necessaria, iusta est.*

Atque *hoc ius perdurat*; ideoque bellum *continuare licet, donec iustus belligerator ius suum fuerit consecutus, ideoque donec pars aduersa aequas pacis conditiones offerat, aut oblatas acceptet*, in subsidium vero, donec prorsus *deuitiae pactum pacis extorqueatur.*

§. 271.

Et quum *ad hos fines obtinendos ius hostis iusti sit infinitum §. 269; eatenus omne medium nocendi iustum erit, siue manifestum siue occultum fuerit §. 262. I, quocumque tempore et quocum-*

que

quæ loco inferatur, modo ius tertii non violetur.
 Et hinc *iusti erunt omnes ACTVS BELLICI,*
 hoc est quomodocumque belli causa suscepti, et
 omnes OPERATIONES BELLICAE, tales actus
 bellici, quibus hosti vel rebus eius vis actu in-
 fertur, vel vis inferenda aut arcenda proprius
 praeparatur.

§. 272.

Itaque *in hanc finem genti iuste belligeran-*
ti ius competit, personas hostiles, ad gentem
nempe hostem iniustum pertinentes, [inuadendi,
sapiendi, resistentes interficiendi.

Atque ideo ipsi etiam *licet uti dolo* (modo non
 in pactis adhibeatur §. 179. I.), quo simulatio,
 dissimulatio, falsiloquium, insidiae, cet. perti-
 nent; porro *uti veneno, STRATEGEMATIS,*
 quae sunt actus bellici improvisi, tam in dolo
 quam in vi consistentes, *EXPLORATORIBVS,*
 qui clam commorantur apud hostem, ut inqui-
 rant et nuncient, quod de statu et proposito
 hostis nosse interest hostis alterius; et *PERCVS-*
SORIBVS, qui mercede conducti ex insidiis
 hostem interficiunt.

Q

I. Ioh.

1. Ioh. Georg. SCHERTZII diff. *de dolo in hostem licito*, Argent. 1703.

2. Chr. Car. STEMPELII diff. *de stratagematibus bello licitis*, Vitemb. 1713.

3. Wilh. Hier. BRUCKNERI diff. *de exploratoribus*, Ien. 1700. rec. 1746.

§. 273.

Pariter *eo fine et in res hostiles iusto belligeranti ius patet*; ideoque ius, tum *vi aperta*, tum *dolo atque stratagemate adhibito*, *earum in potestatem suam redigendi*. Vnde intelligitur *quatenus licita sit OCCUPATIO BELLICA*, i. e. actus, quo hostis rem alterius hostis in potestatem suam redigit; rerum hostilium *EREPTIO*, quae strictius earum ablationem violentam denotat; et speciatim *DIREPTIO*, rerum mobilium ex locis hostium, in quibus adseruantur, *ereptio*, atque fortalitiarum *expugnatio*; immo etiam *VASTATIO* rerum hostilium, hoc est actus, quo ipsae corrumpuntur vel destruuntur.

Hinc tali belligeranti etiam *ius est, territorium hostis in potestatem redigendi*; atque ab hosti-

hostibus devictis *operas aliasque praestationes* quae, quatenus in dando consistunt, *tributa militaria* vocari solent, *exigendi*:

§. 274.

Et quia hostis iustus rerum hostilium in potestatem redactarum dominium acquirit §. 266. I; *genti cedit, quidquid iusto bello occupat, eripit, diripit*, et omnis **FRAEDA**, quae consistit in rebus mobilibus hosti a militibus ablati, vnde et *depraedationis* conceptus et iustitia patet.

Similiter et *in devictos atque captos hostes ipse potest acquiri imperium* *pactione desuper sancita: cui standum.* Sola quippe *victoria decidens et captura hostis non sufficit ad acquirendum in ipsum imperium* §. 72, immo *nec sola captivitas liberat ab hostilitate.* §. 304. I:

§. 275.

Porro quum genti iuste belligeranti iura hostis iusti omnia competant §. 259; *genti in bello iusto etiam ius est, belli auxilia* §. 274. I. *et socios*

Q 2

Quas

quaerendi, hinc foedera belli pangendi §. 149. Gens tertia, quae fert auxilium bellicum iusto belligeranti, ipsa euadit hostis iustus: sin belligeranti iniusto, ipsa tamquam hostis iniustus est spectanda §. 274. I.

I. HENR. COCCII diff. *de iure belli in amicos*, Francof. ad Viadr. 1697.

§. 267.

Ceterum cuilibet genti vi libertatis naturalis permittendum, ut in bello aliarum gentium neutras partes sequatur, ideoque cuilibet competit ius neutralitatis §. 275. I. Et quum talis gens sui sit domina territorii; in quod nemo sibi ius arrogare potest §. 226; nulli genti quamuis iuste belligeranti licet, in territorio pacato, hoc est in territorio gentis mediae hostem suum persequi, aut res eius capere.

I. Chri. Godofr. FRANCKENSTEINII diff. prior *de his, qui neutras in bello partes sequuntur*, Lips. 1687.

§. 277.

Quatenus in hostem iniustum omnia media coactiva licita §. 269; *ius etiam est genti iuste belligerante, quae ex pacto, ante bellum inito, hosti debet, ipsi non praestandi, et quae vitalis pacti praestitit, iterum eripiendi.* Atque ita *hostis iustus et gens in bello naturaliter non tenetur pactis, cum hoste iniusto ante bellum exortum initis.*

Quod si tamen consenserint gentes, ut etiam in casum belli pactum aliquod valere debeat, valebit: quippe tunc promittens renunciauit in antecessum iuri suo, recedendi a pacto, quod ipsi exorto bello contra hostem iniustum aliquando competere posset; ideoque eidem stare obligatur.

§. 278.

PACTA BELLICA vocantur, quae inter belligerantes perdurante bello sanciantur: ita nimirum, ut per ea bellum non finiatur. Quum pacta sint seruanda, *pacta etiam bellica sunt adimplenda.* Et quum hostis, etiam iniustus, homo

esse non desinat, iuriumque humanorum, hinc et iuris promissa acceptandi, particeps maneat; hostis vero, etiam iustus, quatenus quid hosti iniusto per pactum promittit, iuri suo in hostem iniustum renunciet §. 277; porro pacta inter gentes maiori gradu inuiolabilia sint et sancte habenda, gentisque genti data fides non fallenda §. 239; immo si falleretur, pax ipsa, cuius tamen causa ius belli datur, vehementer retardaretur, bellamque sine necessitate, ideoque sine iure protraheretur: *quidquid hosti, etiam iniusto, ab hoste, etiam iusto, pacto ceteroquin valido promittitur: id ipsi est praestandum.* Atque haec obligatio corroboratur ex ea obligatione, qua singulis vniuersi tenentur, ad bellum, tot calamitatibus Funestum, quantocius finiendum, pacemque aliam quouis modo accelerandam §. 91.

1. Ioh. Ioach. RANGONIS *diff. de fide bellica*, Lugd. Batau. 1694, auctior rec. Rostoch. 1698. 8. et Helmst. 1746. 4.

2. Iac. Aug. FRANCKENSTEINI *pratio de dolo in bellis illicito*, Lips. 1721. 4.

§. 279,

§. 279.

INDUCIAE sunt pactum bellicum, quo suspenduntur vtrique ad certum tempus omnes actus bellici. Quoniam intentio belligerantium in hac pactione est, vt intra tempus conuentum pars vtraque ab omni vi sese ablineat, elapso autem hoc tempore hostilitatibus denuo vtrique locus sit: consequitur, vt *inducias per tempus conuentum et personis et rebus vtriusque partis securitatem praestent*, atque *induciis sancitis omnis vis bellica ad tempus cesset*, vnde induciae appellantur *pactum bellicum vniuersale*. Nihilominus tamen *per inducias bellum non finitur*, etiam si in longius tempus fuerint contractae.

1. Conr. Sam. SCHVRTZFLEISCHII
diff. *de induciis*, Lips. 1668.

2. Ioh. STRAVCHII diff, quinque *de induciis bellicis*, cum aliis eius diff. Brunswig. 1662. 4. et seorsim Wittemb. 1668. 4.

§. 280.

Reliqua pacta bellica sunt *particularia*, quibus vis bellica quoad certas res, loca, personas,

Q 4

nas,

nas, negotia aut prorsus tollitur aut ad tempus suspenditur. Pertinent huc pecta bellica, quibus *liber commeatus* §. 251, conceditur, vel **SALVAHVARDIA**, hoc est immunitas certarum personarum vel rerum a vi bellica; porro **ARMISTITIVM**, pactum, quo suspenduntur vtrunque actus bellici ad certum negotium transitorium exsequendum, **PACTVM DEDITIONIS**, quo convenitur, ut certus locus hosti tradatur, vel ut certae personae se hosti tradant, *pactum de redimendis* aut *permutandis* vtrunque *captivis*, cuius species est *pactum* de **LYTRO**, quo convenitur de pretio, pro reddendis captivis soluendo. Quibus pactis omnibus eorumque conditionibus standum.

§. 281.

Bello publico finem imponit *pactio pacis* §. 304. I: quae pertinet ad pecta subiectionis, si gens devicta vi illius imperio victricis sese submittit §. 98; sin minus, est conventio gentis cum gente, consequentur *conventio publica* §. 142, quo et referendum est *foedus inaequale*, pacto pacis stabilitum §. 242.

Pactio

Pactio pacis, quatenus nempe eius validitati nihil obstat §. 168. I, *utrinque sancte servanda* §. 239., tamquam *conventio aeterna* §. 240; et quum **PAX RUMPI** dicatur, si pacis pactio non seruetur, *pax non rumpenda*.

I. Andr. Eliae ROSEMANNI progr. de
exceptionis Iuris Gentium in negotio pacis,
Halaë 1738. 4.

§. 282.

Quoniam belligerantes pace facta litem, quae causam belli dedit, mutuo consensu terminant; aut certe iuri, ius suum controuersum vi armorum in futurum persequendi, renuncient; quippe alias non pax, sed induciae essent pactae §. 279; *pace facta, propter eandem causam atque litem, ob quam bellum hactenus gestum fuit, deinceps bellum suscipere nefas est*.

§. 283.

Ceterum *lites gentium pleraque ius vel quodammo saltem dubium*, etiam probatione utrin-

Q 5

que

que inflituta, *complectuntur*: atque *catenus* vi libertatis naturalis *utriusque litigantium* tum *a parte aduersa* tum *a reliquis etiam gentibus* *permitterendum*, *ut suo stet iudicio* §. 297.; *tertia* certe *genti nullum ius est*, *pro suo arbitrio decidendi aliarum gentium controuersias* §. 297. I.

§. 284.

Atque ideo *lites gentium pleraeque non nisi mutuo litigantium consensu* terminiri possunt: qualis deprehenditur in *amicabili compositione* §. 298. I, *transactione* §. 298. I, *laudo* §. 299. I, *sorte* 300. I; eumque in finem *legati mitti, congressus et tractatus institui, mediatores etiam et arbitratores adhiberi possunt* §. 301. I.

§. 285.

Quod si in causa dubia gens altera offert placidum terminandae liti modum aequis conditionibus, altera vero consentire in oblata recusat; offerenti ius belli competit in partem aduersam, ut ipsi in causa dubia vel saltem pro parte et aliquo modo satisfaciatur, ideoque ius, partem aduersam ad transactionem vi et bello compellendi §. 302.

§. 286.

§. 286.

Quoniam itaque plerumque gentium lites, et hinc bella publica ex caussa dubia exoriuntur §. 283; praetereaque si inter gentes, iudicem communem non agnoscentes, secundum leges Iuris Naturalis praecise determinandum esset, a cuius parte steterit in lite, ei quantum ipsi tum ob ius suum in litem deductum, tum ob bellum inde enatum debeatur, negotium exitum non haberet: *aliud experientia teste finienda litis inter gentes belligerantes non reperitur medium, nisi ut, in dubio relicta, tum caussarum belli tum factorum in bello utrinque perpetratorum; iustitia seu iniustitia, solo consensu mutuo rem conficiant.* Quam obrem omnis pacis pactio, qua conuentio publica, *naturaliter per modum transactionis conclusa intelligitur* §. 298. I. et §. 285.

§. 287.

AMNESTIA in sphaera Iuris Gentium vocatur iniuriarum utrinque factarum et acceptarum in sempiternum sancita obliuio. Quum gentes belligerantes facta pace ob eam caussam, propter quam bellum gestum, bellum denuo suscipere neque

nequeant §. 282, immo transigant de iniuriis, vtrique hæctenus factis vel acceptis §. 286: liquet, *pactioni pacis naturaliter inesse amnestiam quoad actus externos.*

1. Henr. Cocceii, diff. *de iure postliminii in paco et amnestia*, Heidelb. 1691, rec. Francof. ad Viadr. 1712.

2. Wolfg. Ehrenr. a Kl ü x diff. *de amnestia*, Lips. 1736.

§. 288.

Quod si vi pacis factae res quaedam alteri danda vel reddenda: quum ex pacto statim incipiat ius acceptantis §. 185. I; res tradenda, qualis est tempore pacti pacis sanciti, ideoque non licet eam deteriorare vel corrumpere, antequam tradatur. Ergo eiusmodi res etiam tradenda cum omnibus iuribus ei cohaerentibus, et cum omnibus fructibus aliisque accessoriis a die pacti perfecti.]

**IVRIS NATVRALIS
NOTIONVM
VTRAQVE PARTE CONTENTORVM
I N D E X.**

• Numerus §. iudicat. littera p partem posteriorem.
A.

<i>Abrogatio legis</i>	115p	<i>Actio</i> permiffa	46
<i>Abusus rei</i>	156	<i>simulata</i>	89
<i>Acceptare</i>	169	<i>sincera</i>	89
<i>litteras credentiales le-</i>		<i>Actus</i> bellicus	271p
<i>gati</i>	250p	<i>in praeiudicium alterius</i>	289
<i>Acceptatio putatiua</i>	197	<i>merae facultatis</i>	49
<i>Accessio</i> late, <i>strictè</i>	151	<i>principis</i>	} 157p
<i>artificialis, fortuita, in-</i>		<i>priuatus</i>	
<i>dustrialis, naturalis</i>	151	<i>regius</i>	
<i>putatiua</i>	155	<i>religiosus</i>	132p
<i>Accessorium</i> late	151	<i>rel. arbitrarius</i>	} 132p
<i>artificiale,</i>	} 150	<i>essentialis</i>	
<i>fortuitum</i>		<i>saecularis</i>	132p
<i>strictè</i>		<i>validus</i>	117
<i>Accipere</i>	167	<i>Adiaphora</i> ciuilia	107p
<i>Achaice</i> <i>respublicae</i>	192p	<i>in religione</i>	139p
<i>Actio</i> ciuilliter <i>indiffe-</i>		<i>Administer</i> reip.	120p
<i>rens</i>	107p	<i>Administratio</i> reipublicae	109p
<i>debita</i>	12	<i>reip. extrinseca</i>	} 104p
<i>ex errore</i>	105	<i>intrinseca</i>	
<i>ex ignorantia</i>	125	<i>Admittere</i> legatum	246p
<i>iniusta</i>	52	<i>Adquirendi</i> modus	117
<i>iussa</i>	45	<i>Acquirere</i>	77
<i>iusta</i>	52	<i>Acquisitio</i> <i>putatiua</i>	132
<i>iusta</i> <i>sensu aiente</i>	98	<i>Acquisitionis</i> titulus	117
<i>sensu negante</i>	98	<i>Adseueratio</i>	230
<i>libera</i>	7	<i>Adulter</i>	49p
<i>minus sincera</i>	89	<i>Aemulatio</i> regni	173p
<i>moralis</i>	23	<i>Aequales</i>	81
<i>moraliter</i> bona	} 23	<i>strictè</i>	86
<i>mala</i>			
		<i>Aequa-</i>	

Porro, quum omne detrimentum, quod hosti iusto ex bello oritur, hosti iniusto imputari possit tanquam damnum ab ipso datum, ad quod refarciendum tenetur; consequenter *hostis iniustus teneatur ad res bello iniuste ablatas restituendas*, aut in subsidium *ad aestimationem praestandam, ad satisfaciendum de damno*, si quod dedit, *irreparabili, et ad solvendas impensas ab altero in iustum bellum factas*: etiam illa vis *gentis iuste belligerantis, quae ad hoc consequendum est necessaria, iusta est.*

Atque *hoc ius perdurat*, ideoque bellum *continuari licet, donec iustus belligerator ius suum fuerit consecutus*, ideoque *donec pars adversa aequas pacis conditiones offerat, aut oblatas acceptet*, in subsidium vero, donec prorsus *deuitae pactum pacis extorqueatur.*

§. 271.

Et quum *ad hos fines obtinendos ius hostis iusti sit infinitum §. 269*; eatenus *omne medium nocendi iustum erit, siue manifestum siue occultum fuerit §. 262. I, quocumque tempore et quocumque*

que

quæ loco inferatur, modo ius tertii non violetur.
 Et hinc *iusti erunt omnes ACTVS BELLICI,*
 hoc est quomodocumque belli causa suscepti, et
 omnes *OPERATIONES BELLICAE,* tales actus
 bellici, quibus hosti vel rebus eius vis actu in-
 fertur, vel vis inferenda aut arcenda proprius
 praeparatur.

§. 272.

*Itaque in hanc finem genti iuste belligeran-
 ti ius competit, personas hostiles, ad gentem
 nempe hostem iniustum pertinentes, [inuadendis
 capiendis, resistentes interficiendis.]*

Atque ideo ipsi etiam *licet uti dolo* (modo non
 in pactis adhibeatur §. 179. I.), quo simulatio,
 dissimulatio, falsiloquium, insidiae, cet. perti-
 nent; porro *uti veneno, STRATEGEMATIS,*
 quae sunt actus bellici improvisi, tam in dolo
 quam in vi consistentes, *EXPLORATORIBVS,*
 qui clam commorantur apud hostem, ut inqui-
 rant et nuncient, quod de statu et proposito
 hostis nosse interest hostis alterius; et *PERCVS-
 SORIBVS,* qui mercede conducti ex insidiis
 hostem interficiunt.

Q

I. Ioh.

1. Ioh. Georg. SCHERTZII diff. *de dolo in hostem licito*, Argent. 1703.

2. Chr. Car. STEMPELII diff. *de stratagematibus bello licitis*, Vitemb. 1713.

3. Wilh. Hier. BRVCKNERI diff. *de exploratoribus*, Ien. 1700. rec. 1746.

§. 273.

Pariter eo fine et in res hostiles iusto belligeranti ius patet; ideoque ius, tum vi aperta, tum dolo atque stratagemate adhibito, eas in potestatem suam redigendi. Vnde intelligitur quatenus licita sit OCCVPATIO BELLICA, i. e. actus, quo hostis rem alterius hostis in potestatem suam redigit; rerum hostilium EREPTIO, quae strictius earum ablationem violentam denotat; et speciatim DIREPTIO, rerum mobilium ex locis hostium, in quibus adseruantur, ereptio, atque fortalitiorum expugnatio; imino etiam VASTATIO rerum hostilium, hoc est actus, quo ipsae corrumpuntur vel destruuntur.

Hinc tali belligeranti etiam ius est, territorium hostis in potestatem redigendi; atque ab hosti-

hostibus denictis *operas aliasque praestationes* quae, quatenus in dando consistunt, *tributa militaria* vocari solent, *exigendi*.

§. 274.

Et quia hostis iustus rerum hostilium in potestatem redactarum dominium acquirit §. 266. I; *genti cedit, quidquid iusto bello occupat, eripit, diripit*, et omnis **PRAEDA**, quae consistit in rebus mobilibus hosti a militibus ablatiis, vnde et *depraedationis* conceptus et iustitia patet.

Similiter et *in denictos atque captos hostes ipse potest acquiri imperium* pactione *desuper sancta: cui standum. Sola quippe victoria decidens et captura hostis non sufficit ad acquirendum in ipsum imperium* §. 72, immo *nec sola captivitas liberat ab hostilitate.* §. 304. I.

§. 275.

Porro quum genti iuste belligeranti iura hostis iusti omnia competant §. 259; *genti in bello iusto etiam ius est, belli auxilia* §. 274. I. et *socios*

Q 2

Quae

quaerendi, hinc foedera belli pangendi §. 14. Gens tertia, quae fert auxilium bellicum iustae belligeranti, ipsa evadit hostis iustus: sin belligeranti iniusto, ipsa tamquam hostis iniustus est. Spectanda §. 274. I.

I. Henr. COCCII diff. *de iure belli i. amicos*, Francof. ad Viadr. 1697.

§. 267.

Ceterum cuilibet genti vi libertatis naturali permittendum, ut in bello aliarum gentium neutras partes sequatur, ideoque cuilibet competit ius neutralitatis §. 275. I. Et quum tali gens sui sit domina territorii; in quod nemo sibi ius arrogare potest §. 226; nulli genti quamvis iuste belligeranti licet, in territorio pacato, hostem in territorio gentis mediae hostem suum persequi, aut res eius capere.

I. Chri. Godofr. FRANCKENSTEINI diff. prior *de his, qui neutras in bello parte sequuntur*, Lips. 1687.

§. 277.

Quatenus in hostem iniustum omnia media coactiva licita §. 269; ius etiam est genti iuste belligerante, quae ex pacto, ante bellum inito, hosti debet, ipsi non praestandi, et quae vitalis pacti praestitit, iterum eripiendi. Atque ita hostis iustus et gens in bello naturaliter non tenetur pactis, cum hoste iniusto ante bellum ortum initis.

Quodsi tamen consenserint gentes, ut etiam in casum belli pactum aliquod valere debeat, valeret: quippe tunc promittens renunciauit in antecessum iuri suo, recedendi a pacto, quod ipsi exorto bello contra hostem iniustum aliquando competere posset; ideoque eidem stare obligatur.

§. 278.

PACTA BELLICA vocantur, quae inter belligerantes perdurante bello sanciantur: ita nimirum, ut per ea bellum non finiatur. Quum pacta sint seruanda, pacta etiam bellica sunt adimplenda. Et quum hostis, etiam iniustus, homo

esse non desinat, iuriumque humanorum, hinc et iuris promissa acceptandi, particeps maneat; hostis vero, etiam iustus, quatenus quid hosti iniusto per pactum promittit, iuri suo in hostem iniustum renunciet §. 277; porro pacta inter gentes maiori gradu inuiolabilia sint et sancte habenda, gentisque genti data fides non fallenda §. 239; immo si falleretur, pax ipsa, cuius tamen causa ius belli datur, vehementer retardaretur, bellumque sine necessitate, ideoque sine iure protraheretur: *quidquid hosti, etiam iniusto, ab hoste, etiam iusto, pacto ceteroquin valido promittitur: id ipsi est praestandum.* Atque haec obligatio corroboratur ex ea obligatione, qua singulis vniuersi tenentur, ad bellum, tot calamitatibus Funestum, quantocius finendum, pacemque aliam quouis modo accelerandam §. 91.

1. Ioh. Ioach. RANGONIS diff. *de fide bellica*, Lugd. Batau. 1694, auctior rec. Rostoch. 1698. 8. et Helmst. 1746. 4.

2. Iac. Aug. FRANCKENSTEINI *oratio de dolo in bellis illicito*, Lips. 1721. 4.

§. 279;

§. 279.

INDUCIAE sunt pactum bellicum, quo suspenduntur vtrique ad certum tempus omnes actus bellici. Quoniam intentio belligerantium in hac pactione est, ut intra tempus conuentum pars vtraque ab omni vi sese ablineat, elapsio autem hoc tempore hostilitatibus denuo vtrique locus sit: consequitur, ut *induciae per tempus conuentum et personis et rebus vtriusque partis securitatem praestent*, atque *induciis sancitis omnis vis bellica ad tempus cesset*, vnde induciae appellantur *pactum bellicum vniuersale*. Nihilominus tamen *per inducias bellum non finitur*, etiam si in longius tempus fuerint contractae.

1. Conr. Sam. SCHVRTZFLEISCHII diff. *de induciis*, Lips. 1668.

2. Ioh. STRAVCHII diff, *quinque de induciis bellicis*, cum aliis eius diff. Brunswig. 1662. 4. et seorsim Wittemb. 1668. 4.

§. 280.

Reliqua *pacta bellica sunt particularia*, quibus vis bellica quoad certas res, loca, personas,

nas, negotia aut prorsus tollitur aut ad tempus suspenditur. Pertinent huc pecta bellica, quibus *liber commeatus* §. 251, conceditur, vel **SALVA-HVARDIA**, hoc est immunitas certarum personarum vel rerum a vi bellica; porro **ARMISTITIVM**, pactum, quo suspenduntur vtrunque actus bellici ad certum negotium transitorium exsequendum, **PACTVM DEDITIONIS**, quo convenitur, vt certus locus hosti tradatur, vel vt certae personae se hosti tradant, *pactum de redimendis* aut *permutandis* vtrunque *captivis*, cuius species est *pactum de LYTRO*, quo convenitur de pretio, pro reddendis captivis soluendo. Quibus pactis omnibus eorumque conditionibus standum.

§. 281.

Bello publico finem imponit *pactio pacis* §. 304. I: quae pertinet ad pacta subiectionis, si gens devicta vi illius imperio victricis sese submittit §. 98; sin minus, est conventio gentis cum gente, consequentur *conventio publica* §. 142, quo et referendum est *foedus inaequale*, pacto pacis stabilitum §. 242.

Pactio

Pactio pacis, quatenus nempe eius validitati nihil obstat §. 168. I, *utrinque sancte servanda* §. 239., tamquam *conventio aeterna* §. 240; et quum PAX RUMPI dicatur, si pacis pactio non seruetur, *pax non rumpenda*.

I. Andr. Eliae ROSSMANNI progr. de
exceptionis Iuris Gentium in negotio pacis,
Halaë 1738. 4.

§. 282.

Quoniam belligerantes pace facta litem, quae causam belli dedit, mutuo consensu terminant; aut certe iuri, ius suum controuersum vi armorum in futurum persequendi, renunciant; quippe alias non pax, sed induciae essent pactae §. 279; *pace facta, propter eandem causam atque litem, ob quam bellum haecenus gestum fuit, de iure bellum suscipere nefas est*.

§. 283.

Ceterum *lites gentium pleraque ius vel quodammo saltem dubium*, etiam probatione utrin-

que instituta, complectuntur: atque eatenus vi libertatis naturalis utriusque litigantium tum a parte aduersa tum a reliquis etiam gentibus permitendum, ut suo stet iudicio §. 297.; tertiae certe genti nullum ius est, pro suo arbitrio decidendi aliarum gentium controuersias §. 297. I.

§. 284.

Atque ideo lites gentium pleraeque non nisi mutuo litigantium consensu terminiri possunt: qualis deprehenditur in amabili compositione §. 298. I, transactione §. 298. I, laudo §. 299. I, sorte 300. I; eumque in finem legati mitti, congressus et tractatus institui, mediatores etiam et arbitratore adhiberi possunt §. 301. I.

§. 285.

Quod si in causa dubia gens altera offert placidum terminandae lisis modum aequis conditionibus, altera vero consentire in oblata recusat; offerenti ius belli competit in partem aduersam, ut ipsi in causa dubia vel saltem pro parte et aliquo modo satisfaciat, ideoque ius, partem aduersam ad transactionem vi et bello compellendi §. 302.

§. 286.

§. 286.

Quoniam itaque plerumque gentium lites, et hinc bella publica ex caussa dubia exoriuntur §. 283; praetereaque si inter gentes, iudicem communem non agnoscentes, secundum leges Iuris Naturalis praecise determinandum esset, a cuius parte steterit in lite, ei quantum ipsi tum ob ius suum in litem deductum, tum ob bellum inde enatum debeatur, negotium exitum non haberet: *aliud experientia teste finienda litis inter gentes belligerantes non reperitur medium, nisi ut, in dubio relicta, tum caussarum, belli tum factorum in bello utrinque perpetratorum; iustitia seu iniustitia, solo consensu mutuo rem conficiant.* Quam obrem omnis pacis pactio, qua conuentio publica, *naturaliter per modum transactionis conclusa intelligitur* §. 298. I. et §. 285.

§. 287.

AMNESTIA in sphaera Iuris Gentium vocatur iniuriarum utrinque factarum et acceptarum in sempiternum sancita obliuio. Quum gentes belligerantes facta pace ob eam caussam, propter quam bellum gestum, bellum denuo suscipere neque

nequeant §. 282, immo transigant de iniuriis, vtrunque hæctenus factis vel acceptis §. 286: liquet, *pactioni pacis naturaliter inesse amnestiam quoad actus externos.*

1. Henr. Cocceii, diff. *de iure postliminii in paco et amnestia*, Heidelberg. 1691, rec. Francof. ad Viadr. 1712.

2. Wolfg. Ehrenr. a Klüx diff. *de amnestia*, Lips. 1736.

§. 288.

Quod si vi pacis factae res quaedam alteri danda vel reddenda: quum ex pacto statim incipiat ius acceptantis §. 185. I; res tradenda, qualis est tempore pacti pacis sanciti, ideoque non licet eam deteriorare vel corrumpere, antequam tradatur. Ergo eiusmodi res etiam tradende cum omnibus iuribus ei cohaerentibus, et cum omnibus fructibus aliisque accessoriis a die pacti perfecti.]

**IVRIS NATVRALIS
NOTIONVM
VTRAQVE PARTE CONTENTORVM
I N D E X.**

• Numerus §. iudicat. littera p partem posteriorem.
A.

<i>Abrogatio legis</i>	115p	<i>Actio</i> permiffa	46
<i>Abusus rei</i>	156	<i>simulata</i>	89
<i>Acceptare</i>	169	<i>sincera</i>	89
<i>litteras credentiales le-</i>		<i>Actus</i> bellicus	271p
<i>gari</i>	250p	<i>in praeiudicium alterius</i>	289
<i>Acceptatio putatiua</i>	197	<i>merae facultatis</i>	49
<i>Accessio</i> late, <i>strictè</i>	151	<i>principis</i>	} 157p
<i>artificialis, fortuita, in-</i>		<i>privatus</i>	
<i>dustrialis, naturalis</i>	151	<i>regius</i>	
<i>putatiua</i>	155	<i>religiosus</i>	132p
<i>Accessorium</i> late	151	<i>rel. arbitrarius</i>	} 132p
<i>artificiale,</i>	} 150	<i>essentialis</i>	
<i>fortuitum</i>		<i>saecularis</i>	132p
<i>strictè</i>		<i>validus</i>	117
<i>Accipere</i>	167	<i>Adiaphora</i> ciuilia	107p
<i>Achaice</i> respublicae	192p	<i>in religione</i>	138p
<i>Actio</i> ciuilitè indiffe-		<i>Administer</i> reip.	120p
<i>rens</i>	107p	<i>Administratio</i> reipublicae	108p
<i>debita</i>	12	<i>reip. extrinseca</i>	} 102p
<i>ex errore</i>	105	<i>intrinseca</i>	
<i>ex ignorantia</i>	125	<i>Admittere</i> legatum	246p
<i>iniusta</i>	52	<i>Adquirendi</i> modus	117
<i>iusta</i>	45	<i>Acquirere</i>	77
<i>iusta</i>	51	<i>Adquisitio</i> putatiua	132
<i>iusta</i> sensu aiente	98	<i>Adquisitionis</i> titulus	117
<i>sensu negante</i>	98	<i>Adseueratio</i>	230
<i>libera</i>	7	<i>Adulter</i>	49p
<i>minus sincera</i>	89	<i>Aemulatio</i> regni	173p
<i>moralis</i>	23	<i>Aequales</i>	81
<i>moraliter bona</i>	} 23	<i>strictè</i>	86
<i>mala</i>			

Aequa-

I N D E X.

<i>Aequalitas</i> naturalis	81	successionis mixtae	
<i>strictae</i>	86		179p
<i>Aequilibrium</i> inter gentes		<i>Armistitium</i>	28cp
	266p	<i>Assignatio</i>	254
<i>Aequiparantiae</i> iura	104p	<i>Assignator</i>	254
<i>Aequiuulens</i>	202	<i>Assignator</i>	254
<i>Aerarium</i>	124p	<i>Auctoritas</i> imperantis,	
<i>Aestimare</i>	200	legis	118p
<i>Aggratiandi</i> ius	165p	<i>Aucupium</i>	193
<i>Aggressor</i>		<i>Aula</i>	124p
<i>Alienare</i> } ius	160	<i>Auxiliator</i> hostis	273
rem }		<i>Auxilium</i>	273
<i>Alienatio</i> putatiua	197	bellicum	273.
<i>Alienum</i>	53	B.	
<i>Alimenta</i>	47p	<i>Belli</i> publici denunciatio	
<i>Amicabilis</i> compositio	298	indictio	267p
<i>Amnestia</i>	287p	ius maiestatis	144p
<i>Ancilla</i>	65p	publicatio	268p
mercenaria	6cp	<i>Bellica</i> occupatio	266
<i>Androlepsia</i>	206p	pacta vniuersalia	273p
<i>Annulandi</i> facta subdito-		pact. particularia	280p
rum ius	119p	<i>Bellicae</i> operationes	271p
<i>Apparatus</i> bellicus	144p	pact. operationes	271p
<i>Apprehendere</i> rem	113	<i>Bellici</i> actus	271p
<i>Apprehensibilis</i> res	113	<i>Bellicus</i> apparatus	144p
<i>Arbiter</i>	299	<i>Bellum</i>	204
<i>Arbitrator</i>	301	defensuum	269
<i>Arbitrium</i>	299	mixrum	262
liberum	7	offensuum	269
<i>Aristocratia</i>	110p	priuatum	
cryptica	185	publicum	262p
electitia	179p	<i>Bigamia</i>	
hereditaria	179p	muliebris	46p
mixta		vtilis	
pura	188p	<i>Bigynia</i>	

Blad-

I N D E X.

<i>Blasphemia</i>	235	<i>Ciuitas</i>	
<i>Blasphemus</i>	235	aristocratica	} 110p
<i>Bona iuridice</i>	239	democratica	
ciuitatis		monarchica	
ciu. priuata	} 123	popularis	
publica		<i>Ciuitatis bona s. patrimo-</i>	
domanialia	124 p	nium	123p
<i>principis priuata</i>	} 123	Ius Vniu.	86p
publica		leges fundam.	} 109p
<i>Bona publica late,</i>	stricte	pacta fundam.	
	124 p	rektor	97 p
vocantia	108	<i>Cogere late</i>	
<i>Bonum priuatum</i>	145p	stricte	57
publicum late	89p		34
stricte	145p	<i>Coimperium</i>	152p
societatis	2p	<i>Collegium populare</i>	174p
		<i>Collegium ordinum mo-</i>	
		narchiae	153p
		<i>Colonus</i>	217
		<i>Comitatus legati</i>	258p
		<i>Comitia monarchiae</i>	153p
		popularia	177p
		<i>Commeatus libri</i>	
		ius	} 251p
		lib. litterae	
		<i>Commoda vitae</i>	107
		<i>Commodatum</i>	212
		<i>Commodans</i>	211
		<i>Commodatarius</i>	211
		<i>Commune</i>	54
		bonum societ.	2p
		<i>Communio</i>	54
		primaeva	116. n.
		negatiua	116. n.
		positiua	116. n.
		rei	161
		vxorum	46 p
			Com.

C.

<i>Calumniari</i>	105
<i>Capitulatio</i>	160p
<i>Cautio late, stricte</i>	224
fideiussoria	228
iuratoria	232
pignoraticia	229
<i>Cedens</i>	275
<i>Cessio iuris late, str.</i>	257
<i>Cessionarius</i>	257
<i>Character repraesentati-</i>	
uus legati	246 p
<i>Ciuilis imperans</i>	86p
libertas	107p
societas	106p
subditus	86p
<i>Ciuis</i>	86p
<i>Ciuitas</i>	86p

I N D E X.

<i>Communio</i> primaevae		<i>Consensus</i> mutuus	170	
turbator	116. n.	oralis	176	
<i>Compensatio</i>	249	praesumptus	176 n.	
<i>Componere</i> litem	297	reciprocus	170	
<i>Compositio</i> litis	297	scriptus	} 170	
amicabilis	298	tacitus		
<i>Compromissum</i>	299	verbalis		
<i>Concessio</i> immunitatis		vkroncus	181	
	115 p	<i>Consentire</i>	160	
<i>Concluditur</i>	}	<i>Consecratio</i>	11	
<i>Conclusum</i>		27 p	<i>Consumptio</i> rei	150
<i>Conditio</i> late	194	<i>Contemptus</i>	101	
stricta	195	<i>Contestari</i>	230	
casualis	}	<i>Contestatio</i> asserto-	} 230	
mixta		ria, promissoria		
potestativa		195	<i>Contractus</i>	170
resolutiva			<i>Controversia</i>	280
suspensiva			<i>Conventio</i>	170
tacita	194	accessoria	221	
<i>Condoninium</i>	161	principalis	221	
<i>Condominus</i>	161	publica	141	
<i>Condonatio</i>	251	publica aeterna	} 240	
<i>Conductor</i> iuris	}	pub. temporaria		
operarum		pub. personalis		
rei	217	realis		
<i>Confirmandi</i> ius facta sub-		<i>Corpus</i> Achaicarum re-		
ditorum	119 p	rump.	190	
<i>Coniuges</i>	47 p	aeternum	90	
stricta	45 p	foederatarum rerump	190	
<i>Coniugium</i>	42 p		190	
<i>Conscientiae</i> res	135 p	immortale	90	
<i>Consensus</i>	}	populare	174	
explicitus		176	<i>Corregimen</i>	152
expressus			<i>Corruptio</i> rei	150
extortus		181	<i>Credenciales</i> litterae	250
fictus		176. n.	<i>Creditor</i>	210
implicitus	176			

Credi.

I N D E X.

<i>Creditum</i>	219	<i>Defensionis ius</i>	61
<i>Crimen late</i>	191 p	<i>Delegans</i>	
<i>strictè</i>	192 p	<i>Delegatarius</i>	} 256
<i>Culpa late, strictè</i>	17	<i>Delegatio</i>	
<i>Culpabile</i>	22	<i>Delegatus</i>	
		<i>Delictum</i>	
		<i>priuatum</i>	} 191 p
		<i>publicum</i>	
<i>D.</i>		<i>Demeritum</i>	14
<i>Damnum</i>	55	<i>Democratia</i>	110 p
<i>emergens</i>	} 280	<i>hereditaria</i>	179 p
<i>positium</i>		<i>mixta</i>	} 188 p
<i>priuatium</i>		<i>pura</i>	
<i>Dare</i>	167	<i>Denunciatio belli</i>	267 p
<i>Datio in solutum</i>	248	<i>Deponens</i>	212
<i>Debere</i>	183	<i>Depositarius</i>	212
<i>strictè</i>	183	<i>Depositum</i>	212
<i>Debiti solutio</i>	183	<i>Depraedatio</i>	274 p
<i>Debitor</i>	183	<i>Deprecatio</i>	277
<i>cessus</i>	257	<i>Derelictio rei</i>	159
<i>principalis</i>	} 228	<i>rei praesumpta</i>	241
<i>subsidiarius</i>			
<i>Debitum</i>	183	<i>Desponsati</i>	45 p
<i>illiquidum</i>	} 249	<i>Despota</i>	37 p
<i>liquidum</i>			
<i>remittere late, strictè</i>	251	<i>Destitutio rei</i>	156
<i>Decidere litem</i>	296	<i>Detentio rei</i>	120. n.
<i>Decisio litis</i>	296	<i>Deterioratio rei</i>	156
<i>Declaratio (mentis)</i>	87	<i>Determinatio iuris et obli-</i>	
<i>explicata</i>	} 88	<i>pacitiae</i>	
<i>expressa</i>		<i>arbitraria</i>	} 194
<i>honoris</i>	277	<i>naturalis</i>	
<i>implicita</i>	88	<i>Deuictus hostis</i>	304
<i>minus sincera</i>	89	<i>Deuterogamia</i>	46 p
<i>oralis</i>	} 88	<i>Dignitas</i>	122 p
<i>scripta</i>			
<i>simulata</i>	89	<i>ciuilis</i>	122 p
<i>sincera</i>	89	<i>Direptio</i>	273 p
<i>sufficiens</i>	165	<i>Dispensatio</i>	115 p
<i>tacita</i>	88	<i>Disponere de hereditate</i>	237
<i>Deditionis pactum</i>	280 p	<i>Dispositio de re sua</i>	145
<i>Deductio iuris</i>	292	<i>strictè</i>	145. 156
		<i>Disquiparantia iura</i>	104 p
		<i>Dissen-</i>	

INDEX.

<i>Dissensus</i>	179	<i>Dominus putatius</i>	15 p
<i>Dissimulatio</i>	89	serui	70 p
<i>Diuiditur dominium, res.</i>		vtilis	165
	160	<i>Domus</i>	78 p
<i>Diuortium</i>	51 p	<i>Donatarius</i>	} 209
<i>Dogmata fidei</i>	133 p	<i>Donatio</i>	
religionis	132 p	<i>Donator</i>	
<i>Dolus</i>	17. 95	<i>Donum</i>	} 207 p
in bello	272 p	<i>Dynastia</i>	
in pacto. v. <i>fraus.</i>			
<i>Domanium</i>	124 p	<i>Ecclesia</i>	122 p
<i>Domestica negotia</i>	48 p	aequalis	} 104 p
res	48 p	inaequalis	
et seruitus	70 p	<i>Educatio</i>	40 p
et societas	41 p	<i>Electio legitima princeps</i>	162 p
et soc. stricte	78 p	<i>Emancipatio</i>	61 p
et vita	48 p	<i>Emtio venditio</i>	216
<i>Domesticae operae</i>	65 p	<i>Emtor</i>	216
societates	41 p	<i>Ereptio bellica</i>	273 p
<i>Domestici</i>	79 p	<i>Ethica</i>	51
<i>Domesticus seruus</i>	70 p	<i>Euidtio</i>	278
<i>Dominica potestas</i>	70 p	<i>Euidtionem praestare</i>	285
seruitus	70 p	<i>Existimatio</i>	96
<i>Dominii limites naturales,</i>		<i>Existimatio bona</i>	96
arbitrarii	139	mala	96
<i>Dominium</i>	137	merita	105
directum	162	mor. bona simplex et	
eminens	146 p	intensua	99
gentis	225 p	mor. mala simplex et in-	
illimitatum	139	tensua	104
illim. stricte	141	<i>Exlex princeps</i>	150 p
minus plenum	140	<i>Exploratores</i>	271 p
plenum	140	<i>Expromissor</i>	255
publicum	225 p	<i>Expromittere</i>	255
peratum	155	<i>Executoria potestas</i>	113 p
restrictum	139		
restr. stricte	141	<i>Exterritorialitas</i>	legati
vt. e	160		253 p
<i>Dominus</i>	137		
directus	162		
moralls (mysticus)	161	<i>Facti probatio</i>	201
			<i>Factum</i>

INDEX.

<i>Factum</i>	13	<i>Fides sponsalitia</i>	52p	
iniustum	52	<i>Fiscus</i>	124p	
<i>Facultas</i> moralis	23	<i>Foedus</i>	142p	
<i>Fallacia</i>	95	aeternum	241p	
<i>Fallere</i>	95	aet. aequale	} 242p	
<i>Falsiloquium</i> (morale)	89	inaequale		
<i>Fama</i> v. existimatio	96	temporalibus	241	
<i>Familia</i>	} 78p	<i>Foenebris contractus</i>	220	
imperfecta			<i>Foenus</i>	220
perfecta		<i>Fraus</i>	95	
<i>Famulus</i>	65p	<i>Fructus</i> rei	} 147	
liberior	70p	industriales		
mercenarius	69p	naturales		
restrictior	70p			
<i>Favor</i> necessitatis	58	G.		
<i>Felicitas</i> publ. str.	} 145p	<i>Gens</i> late stricte	209p	
privata			<i>Gentis</i> actionis	218p
<i>Felicitas</i> publica	89p	conservatio	215p	
extrinseca	102p	dominum	225p	
intrinseca	102p	interitus	215p	
<i>Fide</i> agere bona	} 129	laesio	259p	
mala			negotia	218p
<i>Fidei</i> bonae, malae possessor	129	occupatio	231p	
dogmata	133p	occup. loci	230p	
<i>Fidei</i> iussio	228	pacta	235p	
<i>Fidei</i> iussus	228	pacta publica	235p	
<i>Fidei</i> iussor subalter- nus	} 228	personae host.	} 268p	
succedaneus				
vicarius		<i>Gentis</i> status extraordina- rius	217p	
<i>Fidelitas</i> iuridica	184	territorium	230p	
<i>Fidem</i> dare	} 184	<i> Gentium</i> ius Vniuersale	87p. 209p	
oferere			<i>Gladii</i> ius maiest.	197p
fallere			<i>Gratis</i> praestare.	198
liberare			<i>Grauenen</i>	76p
obstringere			<i>Guaranda</i>	} 243p
<i>Fides</i> (pactitia)	184	<i>Grurantia</i>		
actiua	184	<i>Guarantiglatum</i>		
coniugalis	47p	pactum		
<i>Fides</i> passiva	184			

I N D E X.

H.		<i>Imper. despoticum</i>	37 p	
<i>Hereditas</i>	}	herile	66 p	
<i>Heres</i>		plenum	99 p	
<i>Herile imperium</i>	}	facrum	139 p	
<i>Herilis imperaus</i>		sumum	95 p	
potestas		temperatum	37 p	
societas		<i>Imputatio</i>	13	
subditus		efficax	}	
subiectio		inefficax		14
<i>Herus</i>		<i>Inaequales</i>	81	
<i>Honor</i>	101	stricte	86	
<i>Honorarium</i>	221	<i>Inculpabile</i>	22	
<i>Honoris declaratio</i>	277	<i>Indemnis</i>	267	
<i>Hostilitas</i>	263	<i>Indictio belli</i>	267 p	
<i>Hostis</i>	263	<i>Induciae</i>	279 p	
deuictus	304	<i>Infamia</i>	104	
<i>Hypotheca</i>	229	<i>Inferior</i>	22 p	
<i>Hypotheca</i> iuitur	229	<i>Iniuria</i>	52	
I.		<i>Iniuria strictiss.</i>	}	
<i>Immunitatis concessio</i>	115 p	fr. realis		193
<i>Imperans</i>	22 p	fr. verbalis		
ciuilis		<i>Inquilinus</i>	217	
domesticus	82 p	<i>Inspectoria potestas</i>	113 p	
herilis	66 p	<i>Instrumentum pro scripto</i>		
summus	95 p	iuridico	295	
<i>Imperantis auctoritas</i>	118 p	<i>Interesse alicuius</i>	280	
		<i>Interest id quod</i>	280	
		<i>Interpellare</i> debitorem	250	
<i>Imperfectio mor-</i>	}	<i>Interpretari</i>	116	
ralis simplex,		184	<i>Interpretatio</i>	}
intensiuâ		authentica	}	
<i>Imperii ciu. usurpator</i>	93 p	extensiuâ		
<i>Imperium</i>	22 p	restrictiuâ		
ciuile	89 p	<i>Interregnum</i>	161	
ciu. absolutum	}	<i>Inuentio</i>	13	
ciu. illimitarum		100 p	<i>Inviolabilitas legati</i>	266
ciu. limitatum			<i>Incunda (vitae)</i>	10
<i>Imperium cin. minus ple-</i>		<i>Index</i>	12	
pum	99 p	subordinatus	128	
ciu. restrictum	100 p	summus	127	
			Iu	

I N D E X.

<i>Iura ciuilia</i>	88 p	<i>Ius Publicum</i> stricte	87 p
<i>maiestatica</i> aequi-)		<i>Publ. Vniuersale</i>	88 p
parantiae, dis-)		<i>Publ. Vniu. absolutum</i>	111 p
quiparantiae, } 104 p		<i>Publ. Vn. hypotheti-</i>	
immanentia, }		<i>cum</i>	111 p. 148 p
transeuntia		<i>Sociale Vniuersale</i>	4 p
regalia	151 p	<i>Soc. Vn. extrinsecum</i>	5 p 14
socialia late, stricte	5 p	<i>Soc. Vn. intrinsecum</i>	5 p
<i>Iuramentum</i>		<i>societat. domest. Vniu.</i>	41 p
asseritorium	} 231		
promissorium			
<i>Jurisdicchio</i>	127	<i>Ius</i> subiectiue s. pro fa-	
subordinata	128 p	cultate sumtum adfir-	
summa	127 p	matium	78
<i>Iuris retorsio</i>	261 p	adquirendi	77
<i>Ius</i> obiectiue s. pro legi-		adquisitum	109
bus sumtum	45	ad rem	189 n. 190
Ciuitatis Vniu.	86 p	alienare	160
<i>ciu. extrinsecum</i> }	} 87 p	ceertum	287
<i>ciu. intrinsecum</i>			commeatus
Externum	49	<i>ciuile</i> stricte	208 p
Gentium vniuersale	209 p	defensionis	41
Internum	49	disponendi de re sua	145
morale late	23	<i>Ius</i> <i>dispon.</i> stricte	145
Naturale late	26		156
<i>Natur. mere tale</i>	61	<i>dnbium</i>	288
<i>Natur. stricte</i>	35	externum	49
<i>Natur. strictissime</i>	60	hereditarium	236
<i>Ius Nat. absolutum</i>	62	<i>Ius</i> <i>hypotheticum</i>	229
<i>Nat. belli</i>	62. 258	infiniteum laeli	261
<i>Nat. ciuitatis</i>	86 p	in re	188
<i>Nat. Gentium</i>	209	internum	40
<i>Nat. hypotheticum</i>	103	irreuocabile	182
<i>Nat. societatum</i>	4 p	<i>Ius</i> <i>maiestaticum</i>	104 p
<i>Nat. societatum do-</i>		<i>mai. abolendi inquisi-</i>	
<i>mesticarum</i>	41 p	tionem	199 p
<i>Ius Politicum</i>	86 p	<i>mai. abrogandi leges</i>	115 p
<i>Ius Priuatum</i> (ciuitatis)	87 p. 2 8 p	<i>mai. aerarii</i>	124 p
<i>Publicum late</i>	86 p		

I N D E X.

<i>Ius mai.</i> aggratiandi	159p	<i>Ius mai.</i> perficiendi civi-	
<i>mai.</i> annullandi actus		tatem	130p
subditorum	119p	poenam exa-	} 195p
armorum	129p	sperandi	
authentice intérpre-		p. mitigandi	
tandi leges	116p	p. emittend.	
belli	129p 144p	<i>Ius mai.</i> politicae	131p
confirmandi actus		<i>mai.</i> potestas emineas	
subd.	119p		146p
conventionum publi-		pot. exsecutoria	113p
carum	142p	pot. inspectoria	113p
dignitatum civilium		pot. iudicaria	127p
	122p	pot. legislativa	113p
dispensandi	115p	puniendi	194p
domanii	121p	priuilegia conceden-	
eminens	146p	di	115p
fisci	124p	redituum publicorum	
foederum	142p		12p
gladii	197p	<i>Ius pot.</i> securitatis publ.	
immunitates conce-			126p
dendi	115p	summae exsecutionis	
<i>Ius mai.</i> imperium factum			113p
	139p	summum legum fe-	
inspectionis summae		rendarum	113p
	113p	titulos conferendi	
inquisitionis in delicta			122p
	199p	tranquillitatis publ.	
iudices constituendi			125p
	128p	tributorum	125p
iurisdictionis summa		<i>Ius naturale strictum</i>	36
	127p	nat. absolutum	63
legationum	113p	not. connatum	63
legum ferendarum		nat. hypotheticum	109
	113p	nat. mere tale	61
militiae	144p	negatiuum	78
monerarum civilium		neutralitatis	275
	120p	persequi suam	186
necis	197p	personale	186
officiorum civ. & pu-		personalissimum	243
liciorum	120p	pignoris lat. str.	200
potestatis publicae	141p		<i>Ius</i>

I N D E X.

<i>Locatio conductio</i>	217	<i>Mentis declaratio</i>	87	
<i>Locator iuris</i>	}	vide declaratio		
operarum		217	<i>Merces</i>	217
rei			<i>Meritum late, stricte</i>	14
<i>Locupletior tactus</i>	279	<i>Merx</i>	216	
ex re alterius	}	<i>Militaria tributa</i>	214 p	
re alterius		279	<i>Milites</i>	144 p
<i>Lucrum</i>	279	<i>Militia</i>	144 p	
cessans	280	<i>Minister reip.</i>	120 p	
<i>Lytrum</i>	280 p	<i>Modus acquirendi</i>	117	
		adq. deriuatinas	}	
		originarius		118
		primitiuus		
		adq. putatiuus		
		secudarius	118	
		vel quasi	132	
		<i>Monarcha</i>	110 p	
		exlex	150 p	
		<i>Monarchia</i>	110 p	
		eluctitia	160 p	
		hereditaria	160 p	
		mixta	188 p	
		patrimonialis	169 p	
		patr. imperfecte	talis	
			168 p	
		patr. perfecte	talis	
			168 p	
		pura	188 p	
		successiua	160 p	
		successionis	mixtae	
			160 p	
		successoria	160 p	
		usufructuaria	169 p	
		<i>Monarchomachismus</i>		
			206 p	
		<i>Monita</i>	205	
		<i>Monogamia</i>	46 p	
		arctiff. vnionis	47 p	
		<i>Mora</i>	250	
		<i>Munus</i>	209	
		<i>Munus ciuile</i>	120 p	
		vid. officium		
			<i>Musu-</i>	

M.

Machiauellismus 206 p

Maiestas 95 p

personalis } 150 p

realis } 150 p

Maiestatica iura 104 p

iura immanentia s. per-

manentia 104 p

transientia 104 p

Maleficium 52

Mancipium 79 p

Mandans 221

Mandatarius 221

Mandatum 221

Manumissio 71 p

Maritus 42 p

Materfamilias 79 p

Matrimonium

ad arctiff. vnio-

nem } 46 p

perpetuum } 46 p

temporarium } 46 p

Matrimoniale pactum

45 p

Mediatio 301

Mediator 301

Medius in bello 275

Meliorandi ius 146

Membrum societatis 1 p

Mendacium 92

I N D E X.

<i>Mutuans</i>	219	<i>Obligatio</i> accessoria	228
<i>Mutuatarius</i>	219	adquisita	171
<i>Mutuo praestare</i>	198	aduentitia	109
<i>Mutuum</i>	219	ciuili late	88 p
N.		<i>ciu.</i> , stricte	288 p
<i>Naturale ius late</i>	26	connata	63
stricte	35	contracta	171
strictissime	61	ex lege	182
<i>Naturalia pacti</i>	194	ex pacto	
<i>Necessaria vitae</i>	107	externa	49
<i>Necessitas extrema</i>	58	hypothetica	109
<i>Recessitatis fauor</i>	58	imperfecta	34
<i>Necis ius maiest.</i>	197 p	interna	49
<i>Negotia domestica</i>	50 p	irreuocabilis	182
publica		moralis	20
<i>publ. extranea</i>	} 104 p.	naturalis late	25
<i>publ. domestica</i>		<i>Obl. nat.</i> stricte	34
religiosa	} 132 p	<i>nat. mere talis</i>	61
<i>rel. arbitraria</i>		perfecta	34
<i>rel. essentialia</i>		personalissima	243
saecularia		principalis	228
<i>Negotiorum gestio</i> 175. n.		socialis late, str.	5 p
<i>Negotium demandatum</i>	221	transmissibilis	243
<i>Neg. maiestaticum</i> 120 p		<i>Obsequium</i>	32 p
suscipere alterius	221	ciuile	105 p
<i>Neutris in bello</i>	275	<i>Obses</i>	245
<i>Neutralitas</i>	275	<i>Obtractare</i>	105
<i>Nexus juridicus</i>	6 p	<i>Occupatio</i>	143
socialis	6 p	bellica	266. 273 p
<i>Nomine agere alieno</i>	221	putatus	} 132
suo seu proprio	221	vel quasi	
<i>Nouatio</i>	253	<i>Ochlocratia</i>	207 p
<i>Nummus</i>	205	<i>Oeconomia</i>	50 p
<i>Nuptiae</i>	45 p	<i>Oeconomica societas</i>	78 p
O.		<i>Officia ciuilia</i>	88 p
<i>Obedire</i>	32 p	<i>Officialis ciuilis</i>	} 120 p
<i>Obedientia</i>	32 p	publicus	
<i>Obligare se</i>	171	<i>Officium ciuile pro mu-</i>	
<i>Obligatio in genere</i>	7	nere	120 p
absoluta.	63	<i>ciu. publicum</i>	120 p
		mora'e	23

I N D E X.

<i>Off. mere natur. absolutum</i>	63	<i>Pact. de donanda de lytro</i>	212 n. 280 p.
hypotheticum	109	de non petendo	251
socialis late, str.	5p	deditionis	280
<i>Obligarchia</i>	207p	expressum	176
<i>Oligocratia</i>	207p	extortum	181
<i>Onera reip.</i>	125p	foenebre	
<i>Operao domesticae</i>	65p	foeneratum	220
perpetuae		gratuitum	198
temporariae	70p	gratuitatum	243p
<i>Operarum locatio conu-</i>		incertum	177
<i>ctio</i>	217	iaratum	231
<i>Operationes bellicae</i>	271p	liberatorium	
<i>Oppignoratio</i>	229	<i>liber. stricte</i>	251
<i>Optimates</i>	110p	matrimoniale	45p
<i>Optimatum collegium</i>		onerosum	198
	110p	orale	176
<i>Orator vide legatus</i>		ordinationis civilis	92p
<i>Ordinatio ciuitatis</i>	92p	pacis	304
ordinationis ciuillis pa-		permutatorium	198
ctum	92p	praesumptum	176 n.
<i>Ordines monarchiae</i>	153p	publicum	142
P.		<i>publ. aeternum</i>	240
<i>Pacta bellica</i>	278p	<i>publ. temporarium</i>	240
<i>bell. particularia</i>	280p	putarium	197
<i>bell. vniuersalia</i>	279p	remissorium	251
<i>Pacta conuenta principis</i>		scriptum	176
cum populo	162p	simplex	208
fundamentalia ciuitatis		subiectionis civilis	98p
	109p	successorium	938
<i>Pacti naturalia</i>	194	tacitum	176
<i>Pactum late</i>	170, stricte	verbele	176
	171	vltroneum	181
adiectum	169	vnionis civilis	91p
antichreticum	229	vsurarium	220
beneficium	198	<i>Palinodia</i>	277
compositum	208	<i>Paterfamilias</i>	79p
<i>Pedium de commodando</i>		<i>Patria potestas</i>	53p
	212 n.	<i>Patrimonium</i>	236
dedeponendo	212, n.	reip. stricte	124p
	R 4		<i>Loca-</i>

I N D E X.

<i>Pax</i>	264	<i>Possidere naturaliter</i>	
<i>rumpitur</i>	281p	<i>rem in genere</i>	} 120
<i>Peccatum</i>	23	<i>rem in specie</i>	
<i>Pecunia</i>	205	<i>Potentia gentis crescens</i>	
<i>Peioratio rei</i>	156	<i>tremenda</i>	265p
<i>Percussores</i>	272 p	<i>Potestas</i>	60
<i>Peregrinus</i>	86p	<i>dominica</i>	70p
<i>Perfectio moralis</i>	} 99	<i>eminens</i>	146p
<i>simplex</i>			
<i>intensiva</i>			
<i>Perfidia</i>	184	<i>executoria</i>	113p
<i>Perfidus</i>	184	<i>herilis</i>	66p
<i>Periurium</i>	235	<i>inspectoria</i>	113p
<i>Periurus</i>	235	<i>iudiciaria</i>	127p
<i>Permutatio</i>	298	<i>legislatoria</i>	113p
<i>strictius</i>	218	<i>parentalis</i>	53p
<i>Persequi ius suum nat.</i>	250	<i>patria</i>	53p
<i>Persona publica</i>	221p	<i>summa</i>	05p
<i>privata</i>	121p	<i>Praecedentia</i>	83p
<i>Philosophia moralis</i>	26	<i>Praecellere</i>	122p
<i>Pignus laté, str.</i>	229	<i>Praeda</i>	274p
<i>locitur</i>	229	<i>Praeiudicium (actus in)</i>	286
<i>Piscatio</i>	123	<i>Praemium</i>	13
<i>Plexitudo potestatis civi-</i>		<i>Praepotentia tremenda</i>	205p
<i>lis</i>	151 p	<i>Praerogativa</i>	83
<i>Poena</i>	13	<i>Praescriptio</i>	241
<i>stricta</i>	40p	<i>Praestare</i>	169
<i>Politia</i>	131p	<i>evictionem</i>	235
<i>Pollicitatio</i>	178	<i>gratis</i>	} 198
<i>Polyandria</i>	} 46p	<i>mutuo</i>	
<i>Polygamia</i>		<i>Praetendere ius str.</i>	286
<i>simultanea</i>		<i>Praetensa (iuris)</i>	286
<i>successiva</i>	<i>Praetextus</i>	89	
<i>Polygimia</i>	46p	<i>Praeventionis ius</i>	270
<i>Populare collegium</i>	174p	<i>Pretium</i>	200
<i>Popularis status</i>	110p	<i>eminens</i>	206
<i>Populus</i>	86 p. 110p	<i>vulgare</i>	204
<i>Possessor bonae fidei</i>	129	<i>Princeps</i>	110p
<i>males fidei</i>	129	<i>exlex</i>	150p
<i>Possidere iudiciale</i>	120	<i>patrimonialis</i>	169p
<i>non.</i>		<i>usufructuarius</i>	

I N D E X.

<i>Principale</i>	147	<i>Reditus</i>	124 p
<i>Principatus</i>	110 p	privati }	
<i>Priuilegium</i>	115 p	publici }	194 p
<i>Probatio</i>	97	<i>Regalia iura</i>	151 p
facti }		<i>Regere ciuitatem</i>	97 p
iuris }	292	<i>Regnum</i>	151 p
<i>Procurator</i>	221	<i>Reginem ciuitatis</i>	97 p
<i>Promissio</i>	171	extrinsecum }	
putatiua	197	intrinsecum }	102 p
<i>Promissarius</i>	167	<i>Rei abusus</i>	156
<i>Promissum</i>	171	communio	161
<i>Promittere</i>	167	contumacia }	
<i>Promulgatio legis</i>	114 p	corruptio }	156
<i>Proprietas</i>	54	derelictio	159
putatiua	132	destructio	
<i>Proprium late, str.</i>	54	deterioratio }	156
<i>Protestari contra actum</i>		peioratio }	
alt.	286	specificatio	156. n.
<i>Protegere</i>	102 p	traditio	170
<i>Publicatio belli</i>	268 p	<i>Reipublicas administratio</i>	
legis	114 p		102 p
<i>Pupillus</i>	63 p	adm. extrinseca	102 p
<i>Putatiuum ius</i>	132	intrinseca	102 p
Q.			
<i>Quartum rerum</i>	191	<i>Religio</i>	132 p
<i>Quasi-contractus</i>	175. n.	positiua }	
<i>Quasi-delictum</i>	191 p	reuelata }	133 p
<i>Quasi-possessio</i>	163	<i>Religionis dogmata</i>	132 p
<i>Quasi-possidere</i>	120. n.	<i>Rem alienare</i>	160
R.			
<i>Ratihabitio</i>	176. n.	apprehendere	113
<i>Ratio status</i>	146 p	restituere in genere	210
<i>Reatus</i>	17	in specie	210
<i>Recantatio</i>	277	<i>Remissio late, str.</i>	251
<i>Receptum</i>	299	<i>Renunciare iuri suo</i>	158
<i>Reator ciuitatis</i>	97 p	<i>Repraesentare alium</i>	221
		<i>Repressaliae</i>	260 p
		<i>Repromittere</i>	213
		<i>Repudium</i>	52 p
		<i>Res (corporalis)</i>	106
		stricte	142
		in genere	191
		<i>Res</i>	

I N D E X.

<i>Res in specie</i>	188	<i>Rex usufructuarius</i>	169
accesoria	151		
stricte	150	S.	
aliena	137	<i>Salua-guardia</i>	280 p
animata	123	<i>Salus publica</i>	29 p
apprehensibilis	114	<i>publ. extrinseca</i>	102 p
commodata	211	<i>publ. intrinseca</i>	102 p
conscientiae	135 p	<i>Sal. publica stricte</i>	145 p
deposita late, str.	212	<i>priuata</i>	145 p
domestica	50 p	<i>focietatis</i>	2 p
externa	106	<i>Sanctimonia s. sanctitas</i>	
familiaris	50 p	<i>legati</i>	256 p
heterogenea	201	<i>Sanctum (inter gentes)</i>	
homogenea		239 p	
immobilia	123	<i>Satisfactio</i>	228
inanimata		<i>Satisfactio stricte</i>	268
incorporalis	164	<i>publica</i>	196 p
merae facultatis	49	<i>priuata</i>	196 p
meri arbitrii	49	<i>Satispraestatio</i>	228
mobilis	123	<i>Securitas publica stricte</i>	
mouens sese	123	<i>priuata</i>	145 p
nullius	108	<i>Securitatis ius</i>	41
principalis	150	<i>Securitat. personalis ius</i>	66
stricte	147	<i>Senatus supremus</i>	110 p
sua	137	<i>Seruare pactum</i>	171
vacua	108	<i>Seruitus personae</i>	37 p
<i>Respublica</i>	86 p	<i>pers. coacta</i>	70 p
stricte	110 p	<i>domestica</i>	70 p
aristocratica	110 p	<i>ultronea</i>	72 p
democratica	110 p	<i>Seruitus rei</i>	162
mixta	186 p	<i>Seruus</i>	37 p
popularis	110 p	<i>domesticus</i>	70 p
<i>Retinentia</i>	92	<i>obnoxius</i>	73 p
<i>Retorsio iuris molesti</i>		<i>ultroneus</i>	72 p
(iniqui)	261 p	<i>Simulatio</i>	89
iniusti	261 p	<i>Sincera actio</i>	89
<i>Retorquere ius</i>	261 p	<i>Sociale ius Vniu.</i>	4 p
<i>Reuocatio promissi</i>	182	<i>Socie-</i>	
<i>Rex</i>	151 p		
<i>patri monialis</i>	169 p		

<i>Societas</i>	1 p	<i>Sponsalia</i>	45 p
aeterna	90 p	<i>Sponsio</i> (publica)	238 p
aequalis	22 p	<i>Stare</i> promissis	171
aequatoria	22 p	<i>Status</i> aequalitatis	71
civilis	106 p	extraordinarius	58
composita	41 p	<i>extraordinarius</i> rein.	
coniugalis	42 p		146 p
domestica	41 p	naturalis	62
stricte	78 p	nat. absolutus	62
dominica	70 p	aduentitius	62
ecclesiastica	132	hypotheticus	62
immortalis	90 p	originarius	62
inaequalis	22 p	(pro personis) monar-	
inaeq. despotica	37 p	archiae	153 p
inasqualis	temtata	popularis	110 p
	37 p	<i>Stirps</i> regnatricis	171 p
herilis	65 p	<i>Strategema</i>	227 p
legalis	9 p	<i>Subditus</i>	22 p
legitima	9 p	<i>Subiectio</i>	22 p
licita	9 p	despotica	37 p
materna	58 p	filialis	59 p
matrimonialis	42 p	herelis	66 p
necessaria	9 p	omnimoda	237 p
oeconomica str.	78 p	temperata	37 p
pactitia	9 p	<i>Subiectianis</i> civilispactu	
parentalis	58 p		198
paterna	58 p	<i>Sublocatio</i>	217
perpetua	31 p	<i>Successio</i> in bona defuncti	
rectoria	22 p		236
simplex	41 p	in regnum iure fami-	
temporaria	90 p	liae hereditaria	168 p
tutularis	63 p	patrimonialis	168 p
voluntaria	9 p	<i>Sufficiencia</i> vitae	85 p
<i>Societas</i> membrum	1 p	<i>Suffragium</i>	26 p
salus	2 p	vid. <i>votum</i>	
<i>Socius</i>	1 p	<i>Superarbitror</i>	299
<i>Solutio</i> debiti	183	<i>Superior</i>	22 p
<i>Solutionem</i> offerre	250	<i>Suprematus</i> imperii	95 p
<i>Sors</i>	300	<i>Summitas</i> imperii	95 p
<i>Specificatio</i> rei	156. n.	<i>Sumtus</i> publici	113 p
<i>Sponsa</i> ; <i>sponsus</i>	45 p	<i>Suum</i>	

INDEX.

<i>Suum</i>	53	V.	
<i>mere natur. connatum</i>		<i>Validus actus</i>	117
	63	<i>Valor</i>	200
<i>mere natur. adquisitum</i>		<i>Vastatio rerum hostilium</i>	
	109		273p
<i>putatium</i>	132	<i>Venatio late, str.</i>	123
<i>sociale late, str.</i>	5p	<i>Venditio</i>	210
<i>Systema federatarum re-</i>		<i>Venditor</i>	216
<i>rump.</i>	90p	<i>Vertloquium (morale)</i>	89
		<i>Vicarius imperii</i>	161p
		<i>Vindicatio iuris</i>	278
		<i>rei</i>	278
<i>Territorium</i>	106p	<i>Vindicta</i>	57
<i>pacatum</i>	276p	<i>Violentia manifesta</i>	262
<i>Testamentum</i>	239	<i>occulta</i>	262
<i>Testator</i>	239	<i>Viricapio</i>	260
<i>Testes</i>	295	<i>Vita domestica</i>	50p
<i>Titulus acquisitionis</i>	117	<i>Vitae commoda</i>	107
<i>putatius</i>	132	<i>incunda</i>	107
<i>Tractatus</i>	175	<i>necessaria</i>	107
<i>Traditio</i>	367	<i>sufficientia</i>	85p
<i>Tranquillitas</i>	102d	<i>Vituperium</i>	102
<i>privata</i>	145p	<i>Vltio</i>	57
<i>publica</i>	102	<i>Vnionis ciuilis pactum</i>	
<i>publ. extrinseca</i>	102p		91p
<i>publ. intrinseca</i>	102p	<i>arctissimae coniugium</i>	
<i>publica stricte</i>	145p		47p
<i>Transactio</i>	208	<i>Vniuersitas in ciuitate</i>	
<i>Tributa (ciuilia)</i>	125p		123p
<i>militaria</i>	273p	<i>Voluntas simultanea</i>	179
<i>Turbator communionis</i>		<i>Vota consentientia</i>	26p
<i>primaevae</i>	116. n.	<i>diuersa (dissentientia)</i>	
<i>Turpe naturaliter</i>	32		26p
<i>Tutela (pupilli)</i>	63p	<i>maiora</i>	28p
<i>Tutela inculcata</i>	276	<i>minora</i>	28p
<i>Tutelarior societas</i>	63p	<i>pria</i>	28p
<i>Tutor</i>	63p	<i>plurima</i>	28p
<i>Tyrannis</i>	204p	<i>vnanimia</i>	28p
<i>Tyrannus</i>	204p	<i>Votum</i>	178
<i>exercitio talis</i>	204p		
<i>titulo talis</i>	204p		

Votum

I N D E X.

Votum pro suffragio
 affirmatiuum
 cathegoricum
 consultatiuum
 deliberatiuum
 decisivum
 expressum
 hypotheticum
 negatiuum
 orale
 scriptum
 tacitum

} 26 p

Vsucapio 241 p
Vsura 220
Vsurpator imperii civilis
 98 p
Vsus rei 145
 stricte 145
Vsusfructus 145
Vtilitatis e re percepto
 145
Vxor 42 p
Vxorum communio 46 p

